

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TRAVMA VE AFET ÇALIŞMALARI UYGULAMALI RUH SAĞLIĞI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

LGB BİREYLERİN AİLELERİNE AÇILMA SÜREÇLERİNDE
KARŞILAŞTIKLARI TRAVMATİK DURUMLARIN FENOMENOLİJİSİ

Amine GÜZEL

116507009

Doç. Dr. İdil IŞIK

İSTANBUL

2019

LGB Bireylerin Ailelerine Açılma Süreçlerinde Karşılaştıkları Travmatik
Durumların Fenomenolojisi

The Phenomenology of LGB Individuals' Traumatic Experiences in Disclosing to
Their Families

Amine Güzel
116507009

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İdil Işık
İstanbul Bilgi Üniversitesi
Jüri Üyesi: Prof. Dr. A. Tamer Aker
İstanbul Bilgi Üniversitesi
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Volkan Topçuoğlu
Marmara Üniversitesi

Tezin Onaylandığı Tarih: 29.05.2019

Toplam Sayfa Sayısı: 147

Anahtar Kelimeler (Türkçe):

- 1) Aileye Açılma
- 2) LGB
- 3) Travma
- 4) Yorumlayıcı Fenomenolojik
Analiz
- 5) Heteronormativite

Anahtar Kelimeler (İngilizce):

- 1) Disclosure to Family
- 2) LGB
- 3) Trauma
- 4) Interpretative Phenomenological
Analysis
- 5) Heteronormativity

TEŞEKKÜR

Öncelikle, tez danışmanım Sn. Doç. Dr. İdil Işık'a bu süreçte sağladığı tüm katkılar, paylaştığı tecrübeler ve hissettirdiği destek için çok teşekkür ederim. Saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. A. Tamer Aker ve Prof. Dr. Volkan Topçuoğlu'na paylaştıkları kıymetli bilgiler ve tez sürecime olan katkıları için teşekkür ederim. Sn. Sümeyra Güzel'e tezi tamamlamamdaki büyük emeği ve sabrı için teşekkür ederim.

Var olmanın en güvenli, sıcak ve iyi duygusu olan sevgiyi hissettiren canım dostlarım; en zor günlerimde hep elimi tutan, kalbim Sena Dönmez'e, güneş gibi varlığıyla dokunduğu her yeri aydınlatan Melis Ergün Özaktaç'a, yüreğinin ve kendinin tüm güzelliğiyle hayatıma lezzet katan canım, Feyza Özoğul'a, tüm desteği, iyiliği ve deliliğiyle her zaman yanımda olan Kadir Çalışkan'a ve hayal ettiğim yerlere ulaşmamdaki tüm destekleri için, söz verdiğim gibi Jonath'a teşekkür ederim.

Hayatıma ve tezimin konusuna ilham olan, en büyük şansım; aileme tüm iyi ve kötü günlerde yanımda olmaktan hiç vazgeçemedikleri için minnettirim. Canım anneme, kahraman Yunus abime, biricik Sümeyra ablama, sıcacık Sahre ablama, huzurlu yuvam Nimet ablama ve varlığı gibi yokluğunu da her zaman hissettiğim, süper babama teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
KISALTMALAR.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
ABSTRACT.....	xi
ÖZET	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
TRAVMANIN KAVRAMSALLAŞTIRILMASI VE ELEŞTİRİSİ.....	3
1.1. TRAVMA	3
1.2. TRAVMANIN TARİHİ.....	3
1.3. TRAVMA VE DSM	7
1.4. TRAVMANIN ELEŞTİRİSİ VE YENİDEN YAPILANDIRILMASI.....	8
1.5. TRAVMANIN YAYGINLIĞI	10
İKİNCİ BÖLÜM.....	12
LGB'LER VE AİLELERİNE AÇILMA SÜREÇLERİ	12
2.1. CİNSİYET VE CİNSELLİK İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR	12
2.1.1. Cinsiyet (Sex)	12
2.1.2. Cinsel Kimlik (Sexual Identity).....	12
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet (Gender)	13
2.1.4. Cinsel Yönelim (Sexual Orientation)	14
2.1.5. Homoseksüalite, Eşcinsellik ve LGB	14
2.2. LGB BİREYLERİN TRAVMATİK DENEYİMLERİNDE ETKEN FAKTÖRLER	15
2.2.1. Heteronormativite	15
2.2.2. Homofobi, Ayrımcılık ve Ötekileştirme.....	16
2.2.3. Azınlık Stresi	16
2.2.4. Nefret Suçları ve Nefret Söylemi	17
2.2.5. LGB ve Psikolojik Sağlık	19
2.3. AÇILMA.....	20
2.3.1. Açılma Sürecine İlişkin Modeller.....	21
2.3.1.1. Eşcinsel Kimlik Biçimlendirme	22
2.3.1.2. Açılma Sürecinin Gelişimsel Aşamaları	23

2.3.1.3.	Eşcinsel Kimlik Oluşum.....	24
2.3.2.	Açılma Sürecinin LGB Bireyler Üzerindeki Etkileri	25
2.3.3.	Açılma Sürecinin LGB Bireyler Üzerinde Olumsuz Etkileri	26
2.3.4.	Aileye Açılma	26
2.3.4.1.	Aileye Açılma Sürecinin Zorluğu	27
2.3.4.2.	Aileye Açılma Sürecinde Maruz Kalınan Olumsuz Tepkiler	27
2.3.4.3.	Aileye Açılma Sürecinin LGB Bireyler Üzerindeki Etkileri	28
2.3.4.4.	Aileye Açılma Sürecinin LGB Bireyler Üzerinde Olumsuz Etkileri	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		31
METOD		31
3.1.	YÖNTEM	31
3.2.	KATILIMCILAR.....	32
3.3.	İÇERİK ANALİZİ	35
3.4.	YORUMLAYICI FENOMENOLOJİK ANALİZ	35
3.5.	ARAŞTIRMACI KİŞİSEL İÇGÖRÜ VE YANSIMALAR.....	37
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		38
BULGULAR.....		38
4.1.	AİLE VE LGB BİREY	42
4.1.1.	Ailenin Değerleri ve Ailenin Eşcinselliğe Bakışı.....	43
4.1.1.1.	Toplumsal Normlara ve Değerlere Sahip Aile	43
4.1.1.2.	Eşcinselliğin Ailede Tabu Olması.....	44
4.1.1.3.	Ailedeki Dini İncanın Eşcinselliğe Bakışa ve Tutumuna Etkisi .	45
4.1.1.4.	Ailenin Eşcinsellik Hakkında Bilinçsiz Olması	46
4.1.1.5.	Eşcinselliğin Görmezden Gelinilmesi, İnkârı	47
4.1.1.6.	Ailenin Eşcinselliğe Olumsuz Bakışı ve Homofobik Aile.....	50
4.1.2.	Ailenin LGB Bireyin Üzerinde Etkisi ve Aileye Verilen Önem	51
4.1.2.1.	LGB Bireyin Ailesine Çok Önem Vermesi.....	51
4.1.2.2.	Ebeveyn Tutumlarının LGB Bireyin Karakterine Etkisi.....	52
4.1.3.	Ailenin Beklentileri ve Bu Beklentilere Dair LGB Bireyin Hissettiği Sorumluluklar	53
4.1.3.1.	Aileden Farklı Olma ve Farklılığın Endişesi.....	54
4.1.3.2.	Eşcinselliğin Ailenin Değerlerine ve Beklentilerine Ters Olması	55

4.1.3.3.	Evlilik ve Çocuk Sahibi Olmaya Dair Beklentiler (Hem Aile Hem LGB Birey İçin)	56
4.1.4.	Ailenin ve LGB Bireyin Eşcinsel İlişkilere Karşı Yargıları	57
4.1.4.1.	Eşcinselliğin Cinsellikten İbaret Görülmesi (Hem Aile Hem LGB Birey İçin)58	
4.1.4.2.	LGB'lerin Heteronormatif Beklentilere Uygun İlişki Yaşayamayacakları Düşüncesi.....	59
4.2.	LGB BİREYLERİN CİNSEL YÖNELİMİNE DAİR FARKINDALIK VE KABUL SÜRECİ.....	61
4.2.1.	Ne Olduğunu Anlamama	61
4.2.1.1.	Kafa Karışıklığı, Kendine Dair Ne Olduğunu Anlamama	61
4.2.1.2.	“Bende Bir Sorun Olmalı!” Kendinden Şüphe	62
4.2.2.	İnkâr	63
4.2.2.1.	İnkâr	63
4.2.2.2.	İçselleştirilmiş Homofobi	64
4.2.2.3.	Heteronormativiteye Uygun Davranmaya Çalışma	65
4.2.2.4.	Zoraki-Heteroseksüel Birliktelikler.....	66
4.2.3.	Bir Süreç Olarak “Kendini Kabul”	67
4.2.3.1.	Hislere Karşı Koyamama: Aşık Olmanın Kabul Sürecine Etkisi 67	
4.2.3.2.	Eşcinsellik Hakkında Bilgi Edinmenin Önemi ve Kabul Sürecine Etkisi 68	
4.2.3.3.	Çevredeki Eşcinsel Varlığının Farkındalık ve Kabul Sürecine Etkisi 69	
4.2.4.	Kendini Kabulün Açılma Sürecine Etkisi.....	69
4.3.	AİLEYE AÇILMAK	70
4.3.1.	Açılmanın Zorluğu.....	71
4.3.1.1.	Aileye Açılmanın Sancılı Ve Zor Olması	71
4.3.1.2.	LGB Bireyin Aileye Açılmayı, Tehlikeli Ve Yıkıcı Görmesi	72
4.3.2.	Aileye Açılma Eyleminin Gerçekleşmesinde Belirleyici Unsurlar	73
4.3.2.1.	Ailesinin Kendisini Olduğu Gibi Kabul Etmesini, Sevmesini İsteme: Cinsel Yönelimini Gizlememeye Ve Paylaşmaya Dair Arzu	73
4.3.2.2.	Aileden Gizlemeden Kaynaklanan Kısıtlanmışlık Hissinden Kurtulmak İsteme.....	74
4.3.2.3.	Sevgilinin Olmasının Aileye Açılmada Tetikleyici Ve Kolaylaştırıcı Etkisi	75
4.3.2.4.	Kaza İle Yönelimin Açık Edilmesi	75

4.3.2.5.	Yanlış Yönlendirme Nedeniyle, LGB Bireyin Ailesine Açılmasının Engellenmesi	76
4.3.3.	Aileye Açılma Sürecini Etkileyen Unsurlar	77
4.3.3.1.	Bilgi Edinmenin Açılma Sürecine Katkısı	77
4.3.3.2.	Aileye Açılmadan Önce Alt Yapı Hazırlama.....	78
4.3.3.3.	Aileyi Bilgilendirme ve Bilinçlendirme Çabaları	79
4.3.3.4.	Açılma Sürecindeki Kararlı Ve Tutarlı Duruşun Önemi.....	79
4.3.4.	“Kime Açılmalı?” Seçim Kararının Belirleyicileri.....	80
4.3.4.1.	Daha Az Tepki Verecek Aile Üyesine Önce Açılma.....	80
4.3.4.2.	Daha Eğitimli Ve Bilgili Olan Kişinin Daha İyi Anlayabileceğine İnanma	81
4.3.4.3.	Fazla Olumsuz Tepki Vereceğini Düşündüğü Aile Üyesine Açılmama	81
4.4.	AİLEYE AÇILMA SONRASI	82
4.4.1.	LGB Bireylerin Ailelerine Açılmasının Ardından Karşılaştıkları Tepki ve Tutumlar ve Bunların Nasıl Deneyimlendiği	82
4.4.1.1.	Ailenin, LGB Bireyin Cinsel Yönelimine Dair Bir Sebep Arayışı: Hastalık, Yetiştirme Hatası Ve Allah’tan Gelen Bir Ceza Olarak Görme....	82
4.4.1.2.	Ailenin İnkarı: Gerçeği Görmezden Gelme, Hakkında Konuşmama ve LGB Bireyin Kafasının Karışık Olduğunu, İleride Değişeceğini Düşünme	84
4.4.1.3.	Ailenin LGB Bireyin Açılmasına Verdiği Şiddet Tepkileri (Duygusal, Sözel, Fiziksel) Ve Bunların LGB Bireyler Üzerindeki Yıkıcı, Travmatik Etkileri	86
4.4.1.4.	Açılmanın Ardından LGB Bireye Yönelik Baskı Ve Kısıtlamanın Artması	91
4.4.1.5.	Zamanla Ailenin Duruma Alışması.....	92
4.4.2.	Aileye Açılmanın LGB Birey Üzerindeki Etkileri	92
4.4.2.1.	Aileye Açılmış Olmanın Verdiği Rahatlık Ve Özgürlük Hissi...	92
4.4.2.2.	LGB Bireyin Aileye Açılmasının Ardından Özgüveninin Artması	93
4.5.	LGB’LER İÇİN ÖZGÜRLÜĞÜ TEMSİL EDEN KOŞULLAR	94
4.5.1.	LGB Bireylerin Kendilerini Daha Güvende Ve Ait Hissedebilecekleri Sosyal Çevreye Dahil Olmaları.....	95
4.5.1.1.	LGB Bireylerin Kendilerini Daha Ait ve Güvende Hissedebilecekleri İlişkiler Geliştirmeleri	95
4.5.1.2.	Dayanışmanın Önemi	95

4.5.2.	Sosyo-Ekonomik Bağımsızlığı Elde Etme	96
4.5.3.	Üniversitenin Özgür Alan Temsili Olması	97
4.5.3.1.	Üniversitenin Özgürlüğe Dair Bir Temsil Olması	97
4.5.4.	Yurtdışının Daha Özgür Yaşam Temsili Olması.....	97
4.5.4.1.	Yurtdışı, Özgür Yaşayabileceğin Ülke Anlayışı	97
TARTIŞMA		99
Bulguların Literatürle Karşılaştırılması		99
Aile ve LGB Birey		100
Farkındalık ve Kabul Süreci		104
Aileye Açılmak		108
Aileye Açılma Sonrası		113
LGB’ler İçin Özgürlüğü Temsil Eden Koşullar.....		116
Bulguların Travma Kavramlarıyla İlişkisi		119
SONUÇ		127
Araştırmanın Literatüre Katkısı		128
Kısıtlılıklar		128
Gelecekteki Çalışmalara Öneriler		129
KAYNAKÇA.....		131
EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu		142
EK 2: Görüşme Soruları.....		144

KISALTMALAR

APA:	Amerikan Psikiyatri Derneği
DSM:	Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı
FBI:	Federal Soruşturma Bürosu
LGB:	Lezbiyen, Gey, Biseksüel
LGBTIQ:	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transseksüel, Interseks, Kuir
STK:	Sivil Toplum Kuruluşu
TSSB:	Travma Sonrası Stres Bozukluğu

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Aile ve LGB Birey.....	43
Şekil 2: LGB Bireylerin Cinsel Yönelimine Dair Farkındalık ve Kabul Süreci...	61
Şekil 3: Aileye Açılmak.....	71
Şekil 4: Aileye Açılma Sonrası.....	82
Şekil 5: LGB'ler için Özgürlüğü Temsil Koşullar	94
Şekil 6: LGB Bireyler İçin Özgürlüğü Temsil Eden Koşullar.....	120

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Demografik Bilgiler.....	34
Tablo 2: Üst Düzey ve Alt Düzey Temalar	38
Tablo 3: 1. Üst Düzey Tema: Aile ve LGB Birey	100
Tablo 4: 2. Üst Düzey Tema: Farkındalık ve Kabul Süreci.....	104
Tablo 5: 3. Üst Düzey Tema: Aileye Açılmak.....	108
Tablo 6: 4. Üst Düzey Tema: Aileye Açılma Sonrası.....	113
Tablo 7: 5. Üst Düzey Tema: LGB’ler İçin Özgürlüğü Temsil Eden Koşullar ..	116

ABSTRACT

The aim of this study is to provide an in-depth understanding of LGB individuals' traumatic experiences in disclosing to their families. For this purpose, how LGB individuals experienced the processes of the awareness and acceptance of their own sexual orientation, how homosexuality and bisexuality are perceived in their families, what processes they went through when disclosing to their families, and what traumatic experiences are involved through these processes have tried to be understood.

For the purpose of the research, in-depth interviews were conducted with a total of six, two in each, volunteer participants on lesbian, gay and bisexual sexual oriented. These interviews were conducted in accordance with the 'Interpretative Phenomenological Analysis' method and analyzed using this method. As a result of these analyzes, 28 second level subordinate themes, 18 first level subordinate themes and 5 superordinate themes determined according to the common characteristics of these themes were reached. These superordinate themes are listed as "Family and LGB Individual", "LGB Individual's Awareness and Acceptance Process of Their Own Sexual Orientation", "Disclosure to Family", "After Disclosure to Family" and "The Conditions Representing Freedom for LGB Individuals".

It was observed that the findings obtained in the study contain many traumatic experiences. These findings were compared with the existing literature and each superordinate theme is associated with the relevant concept of trauma. In addition, contributions to clinical practice and recommendations for future research were discussed.

Keywords: Disclosure to Family, LGB, Trauma, Interpretative Phenomenological Analysis, Heteronormativity

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde karşılaştıkları travmatik durumları derinlemesine anlamaktır. Bu amaçla LGB bireylerin; ailelerinde eşcinselliğin ve biseksüelliğin nasıl algılandığı, kendi cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerini nasıl deneyimlediği, ailelerine açılırken ne gibi süreçlerden geçtikleri ve sıralanan tüm bu süreçlerin LGB bireyler açısından ne gibi travmatik durumları barındırdığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda lezbiyen, gey ve biseksüel cinsel yönelimlerinin her birinden ikişer kişi olmak üzere, toplam altı gönüllü katılımcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler ‘Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz’ yöntemine uygun olarak gerçekleştirilmiş ve yine bu yöntem kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analizler sonucu 28 adet ikinci düzey alt tema, 18 adet birinci düzey alt tema ve bu temaların ortak özelliklerine göre belirlenen 5 adet üst düzey temaya ulaşılmıştır. Bu üst düzey temalar; “Aile ve LGB Birey”, “LGB Bireylerin Cinsel Yönelimine Dair Farkındalık ve Kabul Süreci”, “Aileye Açılmak”, “Aileye Açılma Sonrası” ve “LGB’ler İçin Özgürlüğü Temsil Eden Koşullar” olarak sıralanır.

Araştırmada elde edilen bulguların, birçok travmatik durumu barındırdığı görülmüştür. Bu bulgular mevcut literatürle karşılaştırılmış ve belirlenen her üst düzey tema, ilgili travma kavramı ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, çalışmada klinik uygulamalara katkılar ve gelecek araştırmalara öneriler ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Aileye Açılma, LGB, Travma, Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz, Heteronormativite

GİRİŞ

Bu çalışmada amaçlanan; ailelerine açılan LGB bireylerin ne gibi süreçlerden geçtikleri ve bu süreçte karşılaştıkları olası travmatik durumları, derinlemesine anlayabilmektir. Uluslararası literatürde ‘Dolabın dışına çıkmak’ olarak da kullanılan ‘Açılma’ tabiri; LGB bireylerin cinsel yönelimlerini başka insanlarla paylaşması, yakın sosyal çevresine cinsel yöneliminin ne olduğunu beyan etmesi anlamına gelir (Ryan, Legate ve Weinstein 2015; Kabacaoglu, 2015). Bu süreçte karşılaşılan tepkilerin nasıl olduğuna bağlı olarak, açılma sürecinin LGB bireylerin ruh sağlığı üzerinde olumlu ve olumsuz çeşitli etkileri vardır (Sawin-Williams, 2011; Pistella, Salvati, Joverno, Laghi ve Baiocco, 2016).

Aileye açılma, güvenli bağ kurulmaya dair ihtiyaç duyulan bu alanda, kişilerin kimlik bütünlüğünün sağlanması açısından son derece kritik bir öneme sahiptir (Belous, Wampler ve Warmels-Herring, 2015; Sawin-Williams, 2001). Aileye açılmanın, LGB bireyler için önemine ek olarak, alınması oldukça zor ve sancılı bir karar olduğu söylenebilir. Literatürdeki ilgili çalışmalara bakıldığında da, aileye açılmanın eşcinsel bireylerin karşılaştığı en zorlu süreçlerin başında geldiği görülür (Carnelley, Hepper, Hicks ve Turner, 2011; Ece, 2017; Gonzales ve ark, 2016). Bu sürecin bu denli zor olmasının başlıca sebepleri; LGB bireylerin, ailelerinden olumsuz ve yıkıcı tepkiler görme ihtimallerine dair duydukları korku, kaygı ve endişe gibi yıkıcı duygulardır (Ece, 2017; Freedman, 2008; Savin-Williams, 2001).

Ailelerine açılan LGB bireylerin bir çoğunun; tehdit, ötekileştirme, sözel ve fiziksel şiddet, aile reddi gibi çeşitli olumsuz tepkilerle karşılaştığı görülür (Baiocco ve ark, 2014; D’augelli, Grossman ve Starks, 2008; Frost, Lehavot ve Meyer. 2013; Yılmaz ve Göçmen, 2014). Bir çok çalışma bu gibi olumsuz, travmatik tutumlara maruz kalmanın LGB bireyler üzerinde; depresyon, anksiyete, madde kullanımı, davranım bozuklukları, akademik sorunlar, ilişkisel problemler ve intiharla itarlışkili düşünceler gibi bir çok yıkıcı ve riskli sonuçlara sebebiyet verdiğini ortaya koymuştur (Bertone ve Pallotta-Chiarolli, 2014;

Charbonnier ve Graziani, 2016; D'Augelli, Hershberger ve Pilkington, 1998; Tussel, Xing ve Oswald, 2015; Wilder ve Wilder, 2012; Willoughby, Doty ve Malik, 2008)

Yılmaz ve Göçmen'in (2014) Türkiye'de 2875 LGBT bireyin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmada, ailelerine açılan LGBT bireylerin anlamlı bir çoğunluğunun; aileleri tarafından şiddete maruz kalmak, evden kovulmak ve ölüm tehdidi almak gibi çeşitli travmatik durumlarla karşılaştığı görülmüştür. Türkiye'deki LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde karşılaştıkları bu gibi travmatik durumlar göz önünde bulundurulduğunda, ilgili çalışmaların son derece kısıtlılı ve yetersiz olduğu söylenebilir/söyleyebiliriz. İlaven, Brown ve Pantalone (2011) LGBT bireylerin sosyal alanlarında hayat boyu bir çok travmaya karşı yüksek risk altında olmalarına rağmen, uluslararası literatürde LGBT bireylerin travmalarına odaklanmış çalışmaların şaşırtıcı derecede az olduğunu belirtir. Mevcut araştırma, Türkiye'de LGB ve travma alanında gerçekleştirilen ilk çalışmadır. Dolayısıyla bu çalışmanın, literatürde bahsedilen boşluğu doldurması amaçlanmaktadır. Çalışmanın diğer bir amacı, bu alanda çalışan psikolog ve diğer ruh sağlığı çalışanlarının, ilgili konu hakkında daha çok bilgi sahibi olarak; LGB bireylerin maruz kaldığı zorluklar ve ailelerine açılma gibi kritik bir süreç hakkında farkındalıklarının artırılmasını sağlamaktır. Bu yolla, alan çalışmacılarının daha derinlemesine bir anlayış ve bakış açısı kazanmalarına katkı sağlayarak, daha etkin yaklaşımlara sahip olmaları umulmaktadır. Son olarak, LGB bireylerin günlük yaşantılarında karşılaştıkları zorlayıcı, travmatik meselelere bu gibi çalışmalar ile toplumsal bir farkındalık kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu farkındalıkla beraber, Türkiye'de ve dünyada LGBTİQ+ görünürlüğünün artması ve LGBTİQ+ hak mücadelelerine katkıda bulunulması umulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TRAVMANIN KAVRAMSALLAŞTIRILMASI VE ELEŞTİRİSİ

1.1. TRAVMA

İnsanlık, tarihi boyunca travmatik olarak adlandırabilecek yaşantılarla hemhal olmuş olsa da psikolojik travmanın bilimsel tarihine bakıldığında ilgi çekici bir biçimde bölünmelere rastlanmaktadır (Herman, 2007). Kökü 19. yy.'a dayanan ruhsal travma çalışmalarının seyrinin kimi zaman ilerleyip kimi zaman duraksadığını söylemek mümkün. Herman'a göre (2007) birbirini takip eden aktif araştırma dönemleri ile unutma dönemlerinin sebebi, ilgisizlik yahut travma konusunun alansal popüleritesinin süreç içinde değişimi değildir. Bilakis travmayı çalışmak, gerek insan doğasındaki kötülük kapasitesi ile gerekse doğal dünyadaki insan yaralanabilirliği ile yüzleşmeyi beraberinde getirir. Bu bağlamda travmanın, tıpkı yaşantıların deneyimlenmesi gibi, üzerine konuşulmasının ve çalışılmasının güç olduğu ve belki de ruhsal travma çalışmalarının tarihi boyunca kesintiye uğramasının sebebinin de bu olduğu düşünülebilir.

1.2. TRAVMANIN TARİHİ

Travma kavramının anlamlandırılmasının ve güncel tanımının daha iyi anlaşılabilmesi adına öncelikle, şimdiye dek geçirdiği değişimleri ve tarihini özetliyor olacağız. Travmanın tarihine bakıldığında, bu yaşantılar hakkında araştırmaların 1800'lü yıllara dayandığını görülür (Ringel ve Brandell, 2012) . Histeri, Latince rahim anlamında gelen 'Histeron' kelimesinden türemiştir (Gilman, 1993). Ruhsal travma kavramının keşfi ve kabulü öncesinde, kök anlamına uyumlu olarak histerinin; rahimden kaynaklanan ve dolayısıyla sadece kadınlara uygun bir hastalık olduğu sanılmaktadır (Kokurcan ve Özsan, 2012; Herman, 2007). 19. yüzyılın sonları boyunca histeri üzerine hummalı ve kendi zamanı için sıra dışı çalışmalarda bulunan Jean Martin Charcot; travma ve ruh

sağlığı arasındaki bağın kurulmasında öncü isim olmuştur. Uzun soluklu, özenli ve detaylı çalışmalarının ardından Charcot, histerinin fiziksel semptomlarının belirlemesi ve sınıflandırmasındaki ilk isim olmasına rağmen çalışmaları hiçbir zaman hastalığın kökenini yani psikolojik sebeplerini anlamaya yönelik olmamıştır (Ringel & Brandell, 2012). Fransa'daki çalışmalarının sıkı takipçileri arasında bulunan Sigmund Freud ve Pierre Janet ise Charcot'un dokunmadığı yeri keşfederek, histerinin altında yatan sebebi açığa çıkarmışlardır. Nitekim birbirlerinden bağımsız çalışan iki büyük ismin de vardığı sonuç aynı olmuştur; histeri rahimle ilgili bir hastalık değil, ruhsal travma sonucu meydana gelen bir durumdur (van der Kolk, Weisaeth ve van der Hart, 1996; Herman, 2007).

19. yüzyılın sonlarında histeri üzerine dolayısıyla da ruhsal travma üzerine yapılan çalışmalar durağan bir döneme girmiştir. Fakat bu durgunluk, I. Dünya Savaşı ile son bulur. Savaşta yıkıcı koşullara maruz kalan askerler ruhen sarsılır ve bu sarsıntılar sonucu psikolojik semptomlar açığa çıkarmaya başlar. Bu belirtiler, histerik kadınların davranışlarına dikkat çekici bir biçimde benzemektedir (Kokurcan ve Özsan, 2012; Herman, 2007). Semptomların önce fiziksel travmalara bağlı olarak meydana geldiği düşünülür ve bu sebeple duruma 'Bomba Şoku' (shell shock) adı verilir (Myers, 1940). Bu dönemde yapılan çalışmalar askerlerin olabildiğince çabuk iyileşip savaşa geri dönmesini amaçlayan kısa süreli müdahaleleri kapsamaktadır (Ringel & Brandell, 2012). Fakat sonra, savaşta herhangi bir fiziksel travmaya maruz kalmayan askerlerde de benzer psikiyatrik belirtilerin açığa çıktığı fark edilir; böylelikle meselenin daha çok duygusal stresle ilgili olduğuna dair yorumlar yaygınlaşır (Jones, 2005). Ruhsal yıkıma maruz kalmış savaş gazileriyle çalışan Abram Kardiner, tıpkı Janet'in ve Freud'unkine benzer bir sonuca rastlar; tüm bu belirtiler ruhsal travma ile ilgilidir. 1941'de yayınladığı 'Travmatik Savaş Nevrozları' (The Traumatic Neuroses of War) o zamana dek, bugünkü anlamıyla travmatik sendromları klinik hatlarıyla çalışan, en kapsamlı çalışma olmuştur (Kokurcan ve Özsan, 2012) (Ellis, 1980; Karnider, 1959).

I. Dünya Savaşı'nın ardından birçok gazinin psikiyatrik hastalığının olmasına ve hastanelerde bu belirtilerle tedavi görmelerine rağmen; savaş sonrası ruhsal travmaya ilgi yeniden azalır ve bu alanın keşfi üzerine yapılan çalışmalar yeniden durağanlaşır (Kokurcan & Özsan, 2012). Fakat II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte bu alandaki çalışmalara yeniden ihtiyaç duyulur. Savaşın askerlerin üzerinde yarattığı etkileri en aza indirmeye çalışan Amerika'lı psikiyatristler; önceki deneyimlerin de yorumlanmasıyla tedavide hipnoz ve konuşma terapisi yöntemlerini kullanırlar (Grinker ve Spiegel, 1945'den aktaran Ringel ve Brandell, 2012). Yine de, savaşın uzun süreli psikolojik etkileri Vietnam Savaşı'na dek yeteri kadar sistemli ve geniş kapsamlı ele alınmamıştır. Hatta bu kez, ilgili çalışmaları gerçekleştirmedeki motivasyon; askeri tahribatı azaltmak adına eyleme geçmiş askeri veya tıbbi kurumlardan değil, savaştan soğumuş gazilerin bizzat kendilerinin örgütlediği çalışmalardan gelir (Herman, 2007).

Vietnam Savaşı'nda cesaretleriyle ön plana çıkmış gaziler, ödüllendirilmek amacıyla onlara takdim edilen madalyaları şaşırtıcı bir biçimde reddeder ve kendi savaş suçlarını açıklarlar. Dahası, gazilerin 'Savaşa Karşı Vietnam Gazileri' ismiyle örgütlenmesi, toplum için savaşın travmatik etkilerine dikkat çekmek amacıyla oldukça çarpıcı olur (Lifton, 1973'dan aktaran Ringel ve Brandell, 2012). Sonrasında "Rap Group" yani sohbet grubu örgütleyen gaziler, aslında iletişimsel temasın ve konuşmanın; ruhsal travma tedavisindeki iyileştirici etkisini yeniden gözler önüne serer (Gerson, 1992; Ringel ve Brandell, 2012).

Savaşların ardından askerlerde gözlemlenen semptomlar, travmatik yaşantıların ruhsal etkilerine dikkat çekmekte oldukça önemli yere sahip olsa da; sosyal yaşantılarında insanların travmalar yaşıyıp, psikolojik zorluğa girdiklerini teşhis etmekte ciddi bir yetersizlik söz konusudur (Yehuda, 1995; Kokurcan ve Özsan, 2012). Nitekim 1970'lerdeki kadın özgürleşme hareketine kadar hiçbir zaman, travma sonrası bozuklukların yalnızca askere giden erkeklerde değil, aynı zamanda sivil hayattaki kadınlarda da görüldüğü kabul edilmemiştir (Herman, 2007). Hatta kadınların cinselliklerinin yahut ev içi yaşamlarının mahrem olarak atfedilip, konuşulmaması, bu alanlarda yaşanan travmaların bastırılıp, olumsuz

etkilerinin çok daha fazla artmasına sebep olmuştur (Avina, 2002; Herman, 2007).

New York 1971’de Radikal Feministler tarafından tecavüz üzerine yapılan ilk açıklamanın ardından, bu alandaki ehemmiyete dikkat çekecek çalışmalar hızla gerçekleşir (Herman, 2007). Herman’a (2007) göre, o dönem için oldukça önemli olan ve en itinalı çalışmaların başında gelen, Diana Russell (1984) tarafından yürütülen çalışma için dokuz yüzün üzerinde kadın katılımcı ile görüşülür. Görüşmelerin neticesinde; her dört kadından birinin tecavüze uğradığı ve her üç kadından birinin çocukluğunda cinsel istismara maruz kaldığı sonucuna varılır. Bu korkunç derecede çarpıcı olan sonuçlarla birlikte, o dönem yürütülen çalışmaların neticesi ortaktır; gerek harpte çarpışan erkeklerde, gerekse ev içi cinsel ve/veya fiziksel şiddete maruz kalan kadınlarda travmanın sonuçları benzerdir. Şiddet, yıkım, hayal kırıklığı, birbirine benzer biçimde acı, dehşet ve korku sonuçları doğurmaktadır (Herman, 2007).

Travmatik olaylar insanlara kontrol, bağ kurma ve anlam duygusu veren olağan davranış sistemlerini altüst eder (Herman, 2007). Gerek hislerinin keşfini amaçlayan çalışmalar, gerek gazilerin sıra dışı ruhsal tahribatını anlamak için yapılan çalışmalar, gerekse de kadın hakları savunucularının şiddeti görünür kılabilmek adına yaptıkları çalışmalar; travma kavramının daha iyi anlaşılmasına ortak katkı sağlamıştır. Birbirinden çok farklı koşullarda, birbirinden çok farklı yaşamsal zorluklara maruz kalan bireylerde; birbirlerine oldukça benzer semptomlar ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte travma kavramı ve travmanın insanlar üzerindeki etkileri hakkında sahip olunan bilgiler arttıkça, bu alandaki çalışmalara duyulan ihtiyaç da daha görünür hale gelir. Böylelikle ‘Travma Sonrası Stres Bozukluğu’ (TSSB) 1980’de ilk kez, ruhsal bozuklukların tanı ve sınıflandırılmasında uluslararası temel otoritelerden sayılan Amerikan Psikiyatri Derneği (APA) DSM- III el kitabına dahil edilir (Herman, 2007).

1.3. TRAVMA VE DSM

‘Travma Sonrası Stres Bozukluğu’ (TSSB) kavramının psikiyatrik tanı el kitabı/kılavuzu DSM III’e (1980) dahil edilmesi ile birlikte, ruhsal travma üzerine yapılan bilimsel çalışmalar kayda değer biçimde artış göstermiştir. Dolayısıyla travmanın artık tanımlanan ve tanınan bir kavram olmasıyla birlikte; bu somutlaştırma aşamalarının, sonraki süreçlerde travmanın bilimsel camiada üretken dönemler geçirmesine vesile olduğu görülür (Weathers ve Keane, 2007). Fakat travmanın görünürlük kazanması, toplumda farkındalık ve teşhis sürecine ve bu dertten mustarip insanların iyileşme sürecine katkı sağlasa bile; travma tanımının kriterleri ve sınıflandırılması üzerine yoğun tartışmalar başlamıştır (Davidson ve Foa, 1991’den aktaran Weathers ve Keane, 2007).

Travma kavramı, tanımlanmaya ve sınıflandırılmaya tabi tutuldukça psikoloji ve psikiyatri alan çalışanları tarafından da sürekli eleştirilere maruz kalmaktadır (Rosen, 2004). Herman’a (2007) göre hangi durumun travma olarak tanımlanıp ona uygun müdahale edileceği yahut aksine karar vermek; birbirinden farklı etmenleri içinde barındıran karmaşık ve zorlu bir süreçtir. Bu zor süreçte verilen kararların değişim ve gelişimi incelendiğinde; ilk olarak DSM-III Tanı Kriterleri El Kitabı’nda (APA, 1980) ele alınan travma kavramının, “Alışılmış insan deneyimi sınırları dışında” olarak tanımlandığı görülür. Fakat tecavüz, dayak, cinsel ve fiziksel şiddet gibi travmat etkisi bulunan olaylar, içinde bulunduğu dönemdeki toplumun günlük yaşantısında sıklıkla karşılaşılabildiği, yaygın olumsuz durumlardır. Dolayısıyla da DSM-III’te travma için belirlenen kriterler, alışılmış insan deneyimi dışında sayılamayacakları sebebiyle hatalı bulunarak değiştirilir (Herman, 2007). Ardından DSM-IV’te travma, gerçek bir ölüm ya da ölüm tehdidi, ağır bir yaralanma ya da kendisinin veya başkalarının fizik bütünlüğüne bir tehdit olayı olarak tanımlanır (APA, 1994). Bu tanımlamaya ilaveten, ikincil travma da kabul edilmiş olur. Yani, travma tanımlarına uyan bir olayı öğrenmiş olmak, haberini almak yahut tanık olmak gibi travmatik olaya dolaylı yollarla maruz kalmanın da travma etkisinin olduğu kabul edilir (Kokurcan ve Özsan, 2012).

Zaman içerisinde tanımı ve sınıflandırılması değişen travma kavramı, 2013'te yayınlanan DSM-5 Tanı Ölçütleri kitabında mevcut, son halini almış olur. Güncel olarak kullanılan DSM-5 Tanı Ölçütleri kitabının (APA, 2013) bir olayı hangi koşullarda travma olarak tanımladığına bakıldığında öncelikle A kriterini karşılaması gerektiği görülür. Bu kriter gerçek ya da göz korkutucu bir biçimde ölüm, ağır yaralanma ya da cinsel saldırı ihtimallerini içermektedir. Ayrıca, bir bireyin karşılaştığı durumun travmatik olarak sayılabilmesi için; başından bu kriterlere uygun en az bir olay geçmesi veya bir yakının başından geçtiğini öğrenmesi gerekir. Kendi yahut bir yakının başından geçmese bile, bu kriterlere uygun en az bir olaya tanık olması veya bu tip olay(lar)ın rahatsız edici detaylarına tekrar tekrar veya aşırı ölçüde maruz kalması gerekmektedir (APA, 2013).

Ruhsal travma çalışma alanı, travma kavramını tanımlama ve açıklamadaki güçlüklerinden mustarıptir (Bath, 2017). Travma kavramının sistematik olarak tanımlanması ve sınıflandırılması, kavramla ilişkili belirtilerin ve hastalıkların teşhis ve tedavinde bir çok fayda sağladığı düşünülebilir. Fakat DSM-5'e göre belirtilen A kriterinin ölüm, yaralanma ve cinsel şiddetle sınırlandırılması; bu kriterlere uymayan birçok yaşam olayının da travmatik etkilerinin olabileceği gerekçesiyle eleştirilir (Weathers ve Keane, 2007). Dolayısıyla DSM'deki tanı kriterleri referans alındığında, birey için çok sarsıcı ve yıkıcı olsa da yaşamı tehdit etmeyen; ihanet, önemli kayıp ve ayrılıklar, aşırı duygusal istismarlar, aşırı aşağılanma ve küçük düşürülmeler, zorbalık, nefret söylemleri, azınlık gruplara uygulanan sistematik ayrımcılık vs. gibi oldukça mühim durumlar travma sınıfına girmemiş olur (Briere ve Scott, 2016).

1.4. TRAVMANIN ELEŞTİRİSİ VE YENİDEN YAPILANDIRILMASI

Kültürlerarası ve dünya genelindeki yaygınlığı göz önünde bulundurulduğunda; travmanın hemen hemen her toplumu ve bireyi yakından ilgilendiren önemli bir yaşam olayı olduğu söylenebilir (Karancı ve ark., 2012). Fakat DSM V'in belirttiği kriterler dahilinde fiziksel, yaşamsal yahut cinsel tehdit altında olmayan

veya bu anlamda bir travma geçmişi bulunmayan kişiilerin de, travma sonrası belirtiler gösterebildiğine rastlanır (Benjet ve ark., 2016). Bu sebeple travmanın çok amaçlı bir genel tanımını oluşturmak oldukça güçtür (Weathers & Keane, 2007). Bu glğe rağmen gerekli farkındalık ve teşhis, ardından da gerekli müdahalenin yapılabilmesi adına, sınırları tartışılan travma kavramının daha kapsamlı tanımlarını ele almak yararlı olacaktır.

Travma kavramının ve Travma Sonrası Stres Bozukluğ tanımının DSM’e dahil edildiğ ilk zamandan beri, alan çalışanları ve araştırmacılar travma tanımı için gereken kriterler hakkında eleştirel tartışmalarda bulunmuşlardır (Weathers ve Keane, 2007). Bu bağlamda, DSM’deki tanımının yanı sıra, bireylerin yaşantıladıkları olayları daha kapsayıcı bir şekilde ele almak, dolayısıyla da gerekli destek ve müdahalelerde bulunabilmek adına bazı alternatif travma tanımlamaları değerlendirilebilir. Teorisyenler tarafından şekillendirilmiş bu tanımlamalara ilk örnek olarak; “Dış ve i kaynakların ağır bir dış tehditle başa çıkmakta yetersiz kalması” tanımı verilebilir (Bloom ve Farragher, 2011’den aktaran Bath, 2017). İlaveten “Yoğn aresizlik, kontrol kaybı ve yok olma tehdidi” hissi veya “Bireyin ruhsal ve bedensel varlığını çok değişik biçimlerde sarsan, inciten olaylar” gibi tanımlar alternatif tanımlar olarak sıralanabilir (Kaplan ve Sadock, 1985’ten aktaran Herman, 2007; ztrk ve Uluşahin, 2016).

Alan araştırılmalarına bakıldığında, psikolojik bütünlüklerine yönelik önemli tehdit yaşayan insanların tıpkı fiziksel yaralanma veya ölüm tehlikesi yaşayan kişiiler kadar acı ekebildiği görülür. Uzun süreli psikolojik semptomlar üreten aşırı lğde üzücü ve/veya içsel kaynaklarının kısa süre için de olsa baş etmede yetersiz kaldığı bir olay travmatik tepkiler doğurabilmektedir (Briere ve Scott, 2016). Bu durumu destekleyen çalışmalar da mevcuttur. rneğn, Long ve arkadaşlarının (2008) yaptığı bir çalışmada katılımcıların DSM’de tanımlanan A kriterine uyan ve uymayan yaşam deneyimleri TSSB belirtileri açısından incelenir. Sonuç beklenin aksine, A kriteri deneyimleri olanlardan ziyade, bu belirtilerin kapsamadığı yoğn stres olaylarını yaşayan bireylerde fazla olarak çıkar. Dolayısıyla A kriterinin dışında kalan yoğn stres olayları, muhtemel TSSB

gelişiminde ve daha sık TSSB belirtilerinin yaşanmasında daha etkili bulunmuştur (Alessi, Meyer ve Martin, 2011). Bu araştırmanın sonuçlarına paralel olarak, Hollanda'da gerçekleştirilen başka bir çalışmaya göre; yine DSM'de tanımlanan A kriterlerini yaşayanlar ile; aile içi geçimsizlik, kronik hastalık ve işsizlik gibi deneyim yaşayanlar karşılaştırıldığında ikinci grubun TSSB puanlarının daha yüksek çıktığı görülür (Mol ve ark., 2005). Bir başka çalışmada ise, ilişkisel problemler, düşük yapma ya da zorbalığa maruz kalma gibi A kriteri dışındaki yaşam olaylarının, TSSB'yle güçlü ilişkisi olduğu bulunmuştur (Van Hooff ve ark. 2009'dan aktaran Alessi ve ark, 2011). Benzer şekilde Brown (2003), klinik ve adli değerlendirmeci olarak bulunduğu iş deneyimlerinde, oldukça fazla sayıda insanın herhangi bir hayati riskle karşılaşmamasına rağmen TSSB geliştirdiğini belirtir (Alessi ve ark., 2011).

Travmanın geleneksel tanı kriterlerinin kapsamı dışında kalan, ağır stresli yaşam olaylarının da insanları travmatize ettiği ortaya çıktıkça; travma tanımının bu gibi deneyimleri de içerecek şekilde genişletilmesi gerektiği kimi bilim insanları tarafından yıllardır savunulur (Szymanski, Kimberly ve Balsam, 2011). Literatürde rastlanılan örnekler de göz önünde bulundurulduğunda, travma tanımının daha fazla acıyı ve bundan mustarip kimseleri kapsayacak şekilde yeniden tasarlanması gerektiği söylenebilir.

1.5.TRAVMANIN YAYGINLIĞI

Yıllar boyu yapılan çalışmalarda, düşük ve yüksek tüm sosyoekonomik gruplarda ve her toprakta, hayat boyu en az bir travmatik olaya maruz kalma durumunun oldukça yaygın olduğu görülmektedir (Karancı ve ark., 2012; Benjet ve ark., 2015; Briere ve Scott, 2016). Benjet ve ark.'ın (2015) gerçekleştirmiş olduğu yakın tarihli, güçlü ve kapsayıcı çalışma, meseleye dair iyi bir örnek oluşturabilir. Çalışmanın sonuçlarının gerek nüfus, gerekse travmatik yaşam olayları açısından yaygın ve kapsayıcı olması adına; 6 kıta ve 24 farklı ülkeden toplam 68.894 yetişkin birey, olası travmatik yaşamsal deneyimleri açısından incelenir. Buna göre, olası travmatik yaşam olayları 6 ana başlık altında 29 farklı çeşit olarak

belirlenir ve şu şekilde listelenir: I. Toplu şiddet; savaş bölgesinde sivil olma, mültecilik, terör bölgesinde sivil olma, kaçırılma, savaş bölgesinde yardım görevlisi olma, II. Sebep/Tanık Olunan Bedensel Zarar; birini kasti yaralama, işkenceye maruz bırakma yahut öldürme, muhabere deneyimi, kazara ciddi yaralamalara yahut ölüme neden olma, vahşete tanık olma, ölüme/ölü bedene/ciddi yaralanmalara tanık olma, III. Kişilerarası şiddet; bakım vereni tarafından şiddete maruz kalma, evde/ailede fiziksel kavgalara tanık olma, biri tarafından dövölme, IV. Yakın Partner veya Cinsel şiddet; tecavüze uğrama, cinsel saldırıya uğrama, eş veya romantik partner tarafından fiziksel şiddete maruz kalma, takip edilme, flört şiddeti, V. Kaza ve Yaralanmalar; çocuğunda ciddi hastalık olması, doğal afetler, hayati tehlikesi bulunan hastalık, toksik kimyasal maruziyet, diğler hayati tehlikesi bulunan kazalar, trafik kazası, VI. Diğler Travmalar; sevilen birinin beklenmedik ölümü, soygun yahut silahlı tehdit, insan yapımı felaketler. Araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların %70'inden fazlası hayatları boyunca bir travmatik olaya maruz kaldıklarını belirtirken, %30.5'i dört ve daha fazla travmatik yaşam olayı deneyimlediğini belirtmektedir. Bu bağlamda çıkan sonuca göre; travmanın dünya çapında yaygın bir deneyim olmasıyla birlikte, her üç kişiden ikisinin hayatı boyu en az bir travmatik yaşam olayına maruz kaldığı söylenebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

LGB'LER VE AİLELERİNE AÇILMA SÜREÇLERİ

2.1. CİNSİYET VE CİNSELLİK İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Cinsiyet, cinsel kimlik, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim birbiriyle karıştırılabilen kavramlardır (Savin-Williams, 2001). Son yıllarda bu kavramlar arasındaki ayrımın öneminin anlaşılması ve yaygın kullanılması sebebiyle, konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına, öncelikle bu kavramları açıklamakta fayda vardır.

2.1.1. Cinsiyet (Sex)

Cinsiyet, diğer değişleriyle biyolojik cinsiyet ve cins; kişinin anatomik, fizyolojik, genetik ve hormonal varyasyonlarına bağlı olarak tanımlanan biyolojik yapıdır (APA, 2008; Eroğlu, 2015). Bireyin doğumdan itibaren sahip olduğu iç ve dış üreme sistemi referans alınarak, kişinin cinsiyeti belirlenir ve kişi dışı yahut erkek olarak isimlendirilir (Gonzales ve ark., 2016).

2.1.2. Cinsel Kimlik (Sexual Identity)

Cinsel kimlik, bireyin benliğine ve bedenine dair algısını ve buna dair gerçekleştirdiği tanımlamayı kapsar (Yüksel, 2009). Savin-Williams (2001) cinsel kimliği, bireyin cinsel his, çekim ve davranışlarına bağlı olarak algıladığı, hissettiği ve anlamlandığı, sosyal olarak tanımlanabilir kimlik sınıfı olarak tanımlar. Dolayısıyla bu algıya göre birey, kendi cinsel kimliğini kadın, erkek, trans vs. olarak adlandırabilir (APA, 2011). Nangeroni (2007) kişinin cinsiyet kimliğinin kendi beyanı esas olarak tanımlanacağından bahseder (Öner, 2013). Buna göre kişinin hangi biyolojik cinsiyete ait olduğundan ziyade, kendini hangi cinsel kimliğe ait hissettiği kişinin cinsel kimliğini belirler (Öner, 2013). İlaveten,

kimi insanlar için bu kavramın hayat boyu akış gösteren, sabit olmayan bir kavram olup; hislere, arzulara ya da davranışlara göre tanımlanmasının gereksiz bulunduğunu belirtmekte fayda vardır (Sawin-Williams, 2001).

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet (Gender)

Toplumsal cinsiyet kavramı, diğer cinsiyet kavramlarına göre daha komplekstir. Kısaca, toplum tarafından, bireyin cinsiyeti referans alınarak, ona atfedilen rol olarak tanımlanabilir (Gonzales ve ark., 2016). Bu roller belirlenirken, biyolojik farklılıklardan ziyade; toplum tarafından belirlenen rollere atfedilen sorumluluklar önceliklidir (Akın, 2007). Buna göre, toplumsal cinsiyet; toplumun cinsiyete karşılık olarak yüklediği, kadınsı ve/veya erkeksi davranışlar olarak özetlenebilir (APA, 2008).

Toplumsal cinsiyet rolleri, geleneksel anlamda kadınlara 'kadınsı', erkeklere ise 'erkeksi' davranışlarda bulunmaya dair sorumluluk yükler (Kabacaoglu, 2015). Bu sorumluluklara paralel olarak, kişilerin toplumda rolleri belirlenir. Buna göre toplumsal cinsiyet, kadınlık ve erkeklik kavramlarını baz alarak, kişiye nasıl düşüneceğini, hissedeceğini ve davranacağını söyler (Baydar, 2015). Örneğin, kişilerin konuşma, yürüme tarzları; giyinme ve süslenme biçimleri; toplum içindeki davranışları, tutumları ve değerleri bu rollere göre şekillendirilir (Gander ve Gandiner'den (2004) aktaran Baydar, 2015). Topluma bakıldığında, kadınların temizlik ve yemek gibi ev işleri yaparken, erkeklerin daha mekanik işlerden sorumlu tutulması, bu cinsiyet rollerinin kişilere atfettiği sorumlulukların en yaygın örneklerindendir (West ve Zimmerman, 1987).

Toplumsal cinsiyetin kişilere dayandırdığı roller, kültüre ve zamana göre değişiklik göstermektedir (Wood ve Eagly, 2009). Heteroseksüelliği evrensel bir norm olarak görmesi, bireysel farklılıkları yok sayması ve toplumdaki var olan çeşitliliği yansıtmaması sebebiyle, bu rollerin uygunsuz ve sorunlu olduğu söylenebilir (Herek, 2002; Kabacaoglu, 2015). Kişilerin bireysel farklılıklarının göz ardı edilerek, kişilerin tek tip davranışlara sahip olmasına dair beklentilerin

oluşması, belirlenmiş bu rollere uymayan kişilerin ötekileştirilmesine sebep olmaktadır (Kabacaoğlu, 2015). Çolak'ın (2009) da bahsettiği üzere, 'gerçek kadının' ve 'gerçek erkeğin' nasıl olması gerektiği üzerine normlar oluşturan toplumsal cinsiyet ideolojisi, cinsel önyargının da kaynağıdır.

2.1.4. Cinsel Yönelim (Sexual Orientation)

Cinsel yönelim, bireyin hangi cinsiyete ve/veya cinsel kimliğe ait kişilere, duygusal, romantik ve cinsel çekim duyduğu ile ilgilidir (APA, 2009). Bu durum, kişinin kontrolünde olan, tercih edebileceği bir eylem değildir (Sawin-Williams, 2001). Dolayısıyla, toplum arasında daha önceleri yaygın olarak kullanılan 'Cinsel Tercih' kavramı anlamsızlığından ötürü, yerini 'Cinsel Yönelim' kavramına bırakmıştır (Kabacaoğlu, 2015).

Cinsel yönelimin, hemcins ve/veya karşı cinse ilgi duyma ya da hiçbir cinse ilgi duymama gibi birçok çeşidinin olduğu söylenebilir (Gonzales ve ark., 2016). Bireyin cinsel yöneliminin ne olduğunun belirlenmesinde, kişinin beyanı esastır (Kabacaoğlu, 2015). Yönelimi hemcinsine olan kadınlara 'Lezbiyen', erkeklere 'Gey', karşı cinse olan kişilere 'Heteroseksüel', her iki cinse olabilen kişilere 'Biseksüel' ve hiçbir cinse yönelik olmayan kişilere ise 'Aseksüel' adı verilir (Kroger'den 2007'den aktaran, Baydar, 2015).

2.1.5. Homoseksüalite, Eşcinsellik ve LGB

Homoseksüel, Yunanca eş/aynı manasına gelen 'homo' ve Ortaçağ Latincesinde cinsel anlamına gelen 'sexualis' kelimelerinin birleşiminden oluşur (Baird'den aktaran, Güzel, 2017). Dolayısıyla homoseksüalite, bir diğer deyişle eşcinsellik; hemcinsine yönelik romantik ve/veya cinsel ilgi duyma manasına gelir (Kabacaoğlu, 2015). Eşcinsellik, bir çatı kavram olarak kullanılmaktadır (Çolak, 2009). Bu bağlamda, böylesine bir ilgiyi; hemcinsine besleyen kadınlara 'Lezbiyen', hemcinsine besleyen erkeklere 'Gey', her iki cinse de besleyen kişilere ise 'Biseksüel' adı verilir (Gonzales ve ark., 2016).

‘Transseksüel’ kelimesi bir şemsiye terim olarak kullanılır ve cinsel yönelimden bağımsız olarak, biyolojik cinsiyetine ait hissetmeyen kişi anlamına gelir (Meier ve Labuski, 2013). ‘İnterseks’ terimi ise, tipik eril veya dişil üreme sistemine, hormonlarına ve kromozomlarına sahip olmayarak doğan kişileri temsil eder (APA, 2015). Son olarak, ‘Queer’ veya ‘Kuir’ terimi yine bir şemsiye terimdir ve baskın toplumsal normlara uymayan bir cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği ifadesi olarak kullanılır (Russell, Kosciw, Horn ve Saewyc, 2010’dan aktaran APA, 2015).

2.2. LGB BİREYLERİN TRAVMATİK DENEYİMLERİNDE ETKEN FAKTÖRLER

2.2.1. Heteronormativite

İnsanların gelişim süreçlerinde cinsel yönelimlerinin ‘doğal’ olarak heteroseksüel olduğunun varsayımına ve bu varsayımın kişiler ile kültürlerin tutum ve davranışlarına yansımaya ‘Heteroseksizm’ adı verilmektedir (Sawin-Williams 2001). Buna paralel olarak, heteroseksüel ilişki biçimini tüm toplumda yaygın, mutlak ve sabit norm olarak gören ideoloji sistemine ise ‘Heteronormativite’ adı verilir (Altunpolat, 2009). Heteronormativite, yalnızca erkek ve kadın cinsiyetlerini kabul eder ve yine yalnızca bu iki cinsiyetten bir diğerine karşı ilgi duyma durumunu mutlak yönelim olarak görür (Kabacaoglu, 2015).

Kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rollerini temel alan heteronormatif ideolojiye göre, eylemler ancak bu ideolojinin çerçevesini aşmayacak şekilde gerçekleştirilmelidir. Buna göre, eşcinsel eylemler bu normun dışında kalır (Altunpolat, 2009). Parrott ve Peterson’un (2008) da bahsettiği üzere, heteronormativite; eşcinsel bireylerin toplumsal boyutta maruz kaldığı ayrımcı ve ötekileştirici uygulamaların ve nefret suçlarının zeminini oluşturmaktadır (Çolak, 2009). Dolayısıyla, heteronormativiteye uymayan eylemler, homofobik bir tutumla karşılaşma ihtimaline sahiptir.

2.2.2. Homofobi, Ayrımcılık ve Ötekileştirme

Literatürde homofobinin birçok tanımı bulunmaktadır. Kelimenin manası baz alındığında, homoseksüel bireylere karşı anlamsız korku, rahatsızlık, fobi gibi tanımlamalar mevcuttur (Gust, 2009). Fakat Freedman'ın (2009) belirttiği gibi, bu durum mantıklı bir sebep olmaksızın hissedilen korkudan farklıdır. Buna göre homofobinin, korku yahut fobiden ziyade, eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışlar ile ilgili olduğunu söylemek daha doğru olacaktır (Wright, 2000).

Homoseksüellere yönelik olumsuz düşünce ve tutumlar yalnızca homofobinin bir ürünü değil, aynı zamanda heteronormativite ve heteroseksizmin de bir sonucudur (Boe, Valerie ve Bermudez, 2018). Heteronormatif bakış açısına göre, heteroseksüel ilişkilerin doğal, mutlak, yek norm görülmesi, bu tanımın dışında kalan ilişki tiplerini marjinalleştirir ve ötekileştirir (Oswald, Blume, & Marks, 2005; Goodman, 2011). Bu ötekileştirme ile 'dış grup' olarak görülen homoseksüellerin maruz kaldığı ayrımcı, ötekileştirici ve homofobik eylemler; bireysel ve kolektif düzeyde kişiler arası ilişkileri yapılandırır ve bu alanlardaki ayrımcı pratikler ve şiddetle ilişkilidir (Göregenli, 2009). Bu bilgilere paralel olarak, LGBTİQ+ bireylerin aileden, akranlarından, topluluk gruplarından ve dini organizasyonlardan; sözel, fiziksel istismar ve mağduriyeti de içeren birçok ayrımcılığa, şiddete ve ötekileştirmeye maruz kaldığı söylenebilir (D'Augelli, Hershberger ve Pilkington, 1998; Wilder ve Wilder, 2012).

2.2.3. Azınlık Stresi

Literatürde, bir azınlık grubuna dahil olmanın, birey üzerinde yarattığı olumsuz psikolojik sonuçlara dair artan sayıda araştırma olduğu görülür (Meyer, 2013). Araştırmalar ve teorisyenler, dominant kültürden ayrı bir azınlık grubuna dahil olmanın, kişi üzerinde kronik stres yarattığı ve psikolojik iyi oluşu bozduğunu ortaya koymaktadır (Meyer, 1995; Meyer, 2013; Wilder ve Wilder, 2012).

Meyer'in (1995) New York'ta 741 eşcinsel erkeğin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırma, azınlık stresinin tanımlanmasına ve eşcinsel bireyler üzerindeki olası etkilerinin anlaşılmasına yardımcı olacak niteliktedir. Çalışmada azınlık stresi kavramı, heteroseksist bir toplumda eşcinsel bireylerin maruz kaldığı damgalanmalara ve bunların kişiler üzerinde sebep olduğu kronik strese dayanır. Buna göre azınlık stresi üç şekillerde kavramsallaştırılır: toplumsal olumsuz tutumların eşcinsel birey tarafından içselleştirilmesi sonucu meydana gelen 'İçselleştirilmiş homofobi'; reddedilmeye ve ötekileştirilmeye dair oluşan beklenti ile ilişkili 'Damgalanma'; ve maruz kalınan gerçek ötekileştirilme ve şiddet deneyimleri. Araştırmanın sonucuna göre listelenen bu stresörlerin her birinin, çeşitli ruh sağlığı sorunuyla ilişkili olduğu görülür. Buna paralel olarak, yüksek oranlarda azınlık stresine maruz kalmak, eşcinsel bireylerin yüksek düzeyde sıkıntı çekme ihtimallerini iki ile üç kat artırmaktadır (Meyer, 1995).

Mays ve Cochran'ın (2001) 25 ile 75 yaş aralığında toplam 2917 LGB ve heteroseksüel katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışmada, LGB bireylerin daha fazla psikolojik problemlerden mustarip olmalarında maruz kaldıkları ayrımcılığın rolü araştırılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre LGB bireylerin heteroseksüellerle kıyasla, gerek günlük yaşantılarında gerekse hayat boyu deneyimlerinde daha fazla ayrımcılığa maruz kaldığı görülmüştür. Buna paralel olarak, LGB bireylerin maruz kaldığı ayrımcılıkların hayat kalitelerine olumsuz etkilerinin olduğu ve LGB bireylerde psikiyatrik hastalıkların artmasına sebep olduğu saptanmıştır (Mays ve Cochran, 2001).

2.2.4. Nefret Suçları ve Nefret Söylemi

Toplumda azınlık birey ve grupların maruz bırakıldığı yargılayıcı, ötekileştirici, küçük düşürücü ve aşağılayıcı tutumları tanımlayan ve bu durumların olumsuz etkilerini açıklayan terimler genel bir başlık altında toplandığında 'Nefret Suçları' olarak sınıflandırılabilir. Nefret suçu birey veya bireylere yönelik; din, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, etnik köken veya engellilik gibi çeşitli ön yargı doğurabilecek nedenlerden dolayı işlenen ve temelinde ayrımcılığı içeren

suçlardır (Levin, 1999). Ayrıca, bu tanımlamada belirtilen sebeplerden kaynaklanan; söylem, mimik, yazı ve tavırlar ise ‘Nefret Söylemi’dir (Waldron, 2014). Nefret suçları ve nefret söylemleri; kişilerin eylemlerinden ziyade, varoluşları sebebiyle maruz kaldıkları şiddet türleridir. Yani bu suçlar, maruz kalan kişilerin herhangi bir eyleminden kaynaklanmaz; o kişilere atfedilen fikirler, önyargılar sebebiyle gerçekleşir. Buna göre, nefret suçlarının kişisel olmaktan çok ideolojik ve toplumsal varsayımlar ve bunlara karşı tepkiler sonucu gerçekleştiği söylenebilir (Göregenli, 2009).

Nefret söylemleri ve nefret suçları, kişilerin psikolojik sağlığı üzerinde yoğun yıkıcı etkiye sahiptir. Kişilerin travma sonrası stres bozukluğu başta olmak üzere; güvenliğe dair endişeler, depresyon, kaygı, öfke ve hatta intihara kadar giden tepkiler geliştirmesine sebep olmaktadır (APA, 2019; Göregenli, 2009). Ayrıca yapılan çalışmalar sonucu, nefret suçu sebebiyle mağduriyete uğramış kişilerin, başka diğer suçlar sebebiyle mağduriyete uğrayan kişilere göre, daha fazla psikolojik sıkıntı çektiği görülmüştür (Herek, Gillis ve Cogan, 1999’dan aktaran APA, 2019).

Nefret suçları ve söylemlerinin varlığına ve yaygınlığına dair dikkat çekici çeşitli örneklerle gerek uluslararası gerek ulusal alanda rastlamak mümkündür. Amerika’da Federal Soruşturma Bürosu (FBI, Federal Bureau of Investigation) tarafından yayınlanan 2017 nefret suçları istatistiklerine göre, bir sene içinde ülke çapında 8.493 kişinin etkilendiği 7.106 suç raporlanmıştır. Bu raporlamalara göre, gözdağı verme ve hafif saldırıdan daha ağır saldırılara kadar, tecavüz ve cinayeti de içeren bu suçların yaklaşık %60’ı ırk/etnik köken, %20’si din, %16’sı cinsel yönelim, %2’si cinsiyet ve %2’si engellilik önyargıları sebebiyle işlenmiştir (FBI, 2017). Yerel kaynaklara bakıldığında ise Hrant Dink Vakfı’nın 2017 yılında yayınladığı Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Söylem raporu öne çıkan örneklerdendir. 2017 yılı boyunca yayınlanmış köşe yazıları ve haberleri inceleyen bu rapordaki istatistiklere göre; ulusal, etnik ve dini grupları hedef alacak içerikte 6.782 adet nefret söylemi içeriği tespit edilmiştir (Hrant Dink Vakfı, 2017). Bu örneğe ek olarak, yine aynı yıl Kaos GL Deneği tarafından

yayınlanan, Nefret Suçları raporunun sonuçlarından bahsedebiliriz. Anket yoluyla Türkiye’deki çok sayıda şehirden kişilerle yapılan bu araştırmaya göre, mağdurların ikiden fazla nefret suçu ve hak ihlaline uğradığı sonucuna varılmıştır. Buna göre, saptanan 270 ihlalden 58’i; cinayete teşebbüs, fiziksel şiddet, silahla yaralama, tecavüz veya diğer cinsel saldırılar gibi ağır fiili saldırılardan oluşur (KAOS GL, 2017). Dolayısıyla, bireyler üzerinde yıkıcı etkileri bulunan nefret suçlarının ve nefret söylemlerinin oldukça yaygın olduğu sonucuna varılabilir.

2.2.5. LGB ve Psikolojik Sağlık

Literatürde, LGB bireylerin psikolojik sağlığı üzerine yapılan birçok araştırmaya rastlamak mümkün. Meyer (2013), LGB bireyler arasında psikolojik sağlık sorunları oranlarının yüksek çıkmasını, bu kişilerin maruz kaldığı stres oranlarının daha fazla olmasıyla ilişkilendirmektedir. Araştırmalara göre, önyargı, sosyal stres, azınlık stresi, etiketleme, ayrımcılık gibi durumlara maruz kalmak; LGB bireyler üzerinde doğrudan, stresle ilişkili, duygusal yıkıma sebep olur (Meyer, 2013).

Wilder ve Wilder’a (2012) göre etiketleme, ötekileştirme, ayrımcılık, olası dini suçlamalar, aile tarafından reddedilme, akran zorbalığı gibi ağır duygusal zorluklar, LGB bireylerin psikolojik sağlığı üzerinde doğrudan etkide bulunmaktadır. Yapılan birçok araştırma, dışarıdan maruz kalınan zorlukların LGB bireylerde, depresyon, anksiyete ve anksiyeteye ilişkili hastalıklar, madde kullanımı ve hatta intihar riski ihtimallerinde artışa sebep olduğunu göstermektedir (Cochran ve ark., 2003; Meyer, 1995; Wilder ve Wilder, 2012). Lewis ve ark. (2009) ve Meyer’in (2003) çalışmalarına göre eşcinsel ergenlerin, heteroseksüel akranlarına kıyasla, depresyon, anksiyete, intihar düşünceleri, madde kullanımı ve riskli cinsel davranışlarda bulunma riski daha yüksektir (Boe ve ark., 2018).

Homofobik tutumlara ve ayrımcılığa maruz kalmanın, LGB bireyler üzerindeki yıkıcı etkilerini araştıran bir çok çalışma mevcuttur. Araştırmaların genel

sonuçlarına göre, LGBTQ+ bireylerin travmatik deneyimle karşılaşma oranlarının, genel popülasyonla kıyaslandığında daha yüksek olduğu görülür (Ellis, [t.y.]). Buna paralel olarak LGBTQ+ bireylerin strese bağlı depresyon, panik atak, anksiyete gibi tepkiler geliştirme riskleri daha yüksek saptanır (Cochran, Sullivan ve Mays, 2003; Brown ve Pantalone, 2011). Kimi araştırmacılar, LGBTQ+ bireylerin psikolojik semptomlar ve rahatsızlıklar geliştirme ihtimalinin yüksek olmasının sebebinin, maruz kaldıkları stresli ve travmatik durumlar olduğunu ortaya koymuştur (Meyer, 2013; Szymanski ve Balsam, 2011).

2.3. AÇILMA

Bu bölümde, açılma kavramının ne olduğu, literatürde bu kavramın nasıl ele alındığı, bu kavramın LGB bireyler için neden önemli olduğu ve açılmanın LGB bireylerin psikolojik sağlığına etkisinden bahsedilecektir. Ayrıca araştırmanın konusuna paralel olarak, aileye açılma kavramı, önemi ve yine LGB psikolojik sağlığı üzerindeki etkileri açıklanacaktır.

Açılma, genel itibariyle bireyin cinsel kimliğini ve/veya cinsel yönelimini, birincil sosyal çevresine açıklaması olarak özetlenebilir (Ryan, Legate ve Weinstein 2015). Açılma kavramı, uluslararası literatürde dolabın dışına çıkma, dolabın dışına açılma anlamlarına gelen ‘Coming-Out of the Closet’ terimiyle de adlandırılır. Heteronormatif düzen temelli topluluklarda, LGBT’lerin cinsel kimliklerini ve cinsel yönelimlerini gizlemek zorunda bırakan baskı ve kısıtlamalar ‘Dolap’ (Closet) metaforuyla temsil edilir (Pickett, 2009’dan aktaran Kabacaoglu, 2015). Bu bağlamda, ‘Dolabın dışına çıkmak’ (Coming-out of the closet) bu kişilerin cinsel yönelimlerini ilan etmeleri, başkalarına açıklamaları ve/veya cinsel yönelimlerini gizlemek adına herhangi bir çaba sarf etmemeleri anlamına gelir (Kabacaoglu, 2015).

APA (2008) açılmayı, cinsel yönelimin bir ya da daha fazla kişiyle paylaşılması; cinsel yönelimin fark edilmesi; cinsel yönelimine paralel bir topluluk ile özdeşim

kurulması gibi tanımlar (Eroğlu, 2015). Bu bağlamda, açılmanın her zaman doğrudan bir sözel eylemle gerçekleşmediği; kişilerin mesaj, ifade veya cinsel yönelimlerini belli etme suretiyle gerçekleştirdikleri eylemlerle de açıldıkları söylenebilir (Ryan ve ark., 2015).

Önemli olarak şunu belirtmek gerekir ki, açılma ya hep ya hiç gibi iki seçenekli bir fenomen değildir. Birinin ne ölçüde açık olduğu farklı durumlara ve ilişkilere göre değişkenlik gösterebilir (Mohr ve Fassinger, 2003). Dolayısıyla Bohan'ın (1996) da belirttiği gibi, LGB bireyler için açılmanın kendini kabulü takiben; diğerleriyle cinsel yöneliminin ne olduğunun bilgisinin paylaşıldığı, hayat boyu devam eden bir süreç olarak yorumlanabilir (Mohr ve Fassinger, 2003). Bu süreç, LGB bireyler için cinsel yönelimlerini tanıdıkları ve takiben, bu farkındalığı kişisel ve sosyal hayatlarına entegre ettikleri bir süreçtir (Butler, 2000). Kus (1985) bu sürecin, eşcinsel kişilerin o döneme değin çevresinden edindiği eşcinselliğe dair olumsuz yargıların; o süreçten itibaren kabule ve önyargılardan arındırılarak olumlu hale dönüştürülmesini içerdiğini belirtir (Butler, 2000). Dolayısıyla, heteronormatif toplumlarda buna paralel öğretilere tanıklık ederek büyümüş kişiler için, açılma sürecinin zorlu olabileceğini söyleyebiliriz.

Goodrich, Trahan ve Brammer'in (2019) bahsettiği üzere açılma, kişinin geçmiş, şimdi ve geleceğindeki olayların izinde gelişen bir süreçtir. Kişinin, toplumun heteroseksist standartları ile kendi benliği arasındaki müzakereyi sağlayıp, cinsel kimliğini ve/veya cinsel yönelimini kabulünü takiben topluma açılması kişi için zorlayıcı bir süreç olabilir (Goodrich, Trahan ve Brammer, 2019). Bu zorluğa sebep olan şeyler kişinin cinsel yönelimini açıklamasını takiben; kabul görmeyebileceği, maruz kalabileceği potansiyel olumsuz tepkiler, kimliğine dair ön yargılar veya bilinmezlik olarak sıralanabilir (Gonzales ve ark., 2016).

2.3.1. Açılma Sürecine İlişkin Modeller

Akademik alanda eşcinsellik meselesinin ele alınmasından itibaren; eşcinsellerin kimlik gelişimi ve açılma süreçlerine dair aşamaların, bu alanda çalışan bazı

linik ve gelişimsel psikologlar tarafından kuramsallaştırıldığı görülür (Eroğlu, 2015; Kabacaoğlu, 2015; Sawin-Williams, 2001). Modellerin kapsamlarında, açılma sürecini ilgilendiren birçok aşamadan söz edilmektedir. Bu aşamada, öncelikle bu modellerden literatürde en yaygın olarak ele alınanları özetleyeceğiz. Sonrasında bu modellerin sınıflandırılmasına dair daha güncel bir yaklaşım ile eleştirisini yaparak, eşcinsel bireylerin açılma süreçlerine dair yorumda bulunacağız.

2.3.1.1. Eşcinsel Kimlik Biçimlendirme

‘Eşcinsel Kimlik Biçimlendirme’ (Homosexual Identity Formation) modeliyle Cass (1979), bireyin eşcinsel kimliğiyle yüzleşmesine ve bu kimliği kabul etmesi sürecine dair altı evreden söz eder. Birinci evre ‘Kimlik Karmaşası’dır (Identity Confusion). Bu evrede birey, cinsel yönelimine ilişkin duygu, düşünce ve davranışlarını fark ettiğinde, mevcut var saydığı kimliğine uyumsuz yeni bir gerçekle yüzleşmiş olur. Bu durum kişinin, zihinsel ve davranışsal karmaşa yaşamasına sebep olur. İkinci ‘Kimlik Karşılaştırması’ (Identity Comparison) evresinde ise birey, eğer ilk evrede inkâr tepkisine gitmediyse, kısmi bir kabul içine girer. Bu evrede kişi, eşcinsel olmayan yönelimler ile karşılaştırmada bulunur, kendi cinsel yönelimine dair farklılıklarını yorumlar. Üçüncü evre ‘Kimlik Toleransı’dır (Identity Tolerance). Bu evrede kişi, başka eşcinsel bireylerle iletişime geçer. Eşcinsel benliğini kabul eden insanlarla tanışmak, kişi için yabancılaşma hissinin azalmasına ve kimliğine dair toleransının, bir diğer değişle kabulünün oluşmasına yardımcı olur. Bu evrede, başka eşcinsellerle tanışma deneyimi birey için olumlu ise kişi kimliğini kabul etmeye başlar; olumsuz olması halinde kişi kimlik gelişimine ket vurarak inkâr etmeye başlayabilir. Dördüncü olarak ‘Kimlik Kabulü’ (Identity Accentance) evresinde kişi, kendi eşcinsel kimliğini artık kabul etmiştir. Buna rağmen bireyler, eşcinselliği açık ya da gizli yaşamak konusunda farklı görüşlere sahip olabilir. Beşinci evrede ‘Kimlik Gururu’nu (Identity Pride) deneyimleyen birey, kendisinin eşcinsel yönelimini kabul etmesine karşın, toplumun bunu kabullenmediğiyle yüzleşir. Bu durum

heteroseksüel topluluklardan ve ilgili değer ve alışkanlıklardan uzaklaşarak, eşcinsel topluluklar ile bu topluluğun değerlerine yakınlaşmasına sebep olur. Bu süreçte eşcinsel kültüre aidiyet duygusu oldukça artan birey, eşcinsel kimliği ile gurur duyar. Son evrede ‘Kimlik Sentezi’ (Identity Synthesis) yaşayan kişi için duygular, düşünceler ve davranışlar artık daha uyumlu bir hal alır. Cinsel kimlik artık kişinin benliğinin bir parçasıdır, yegâne temsil sebebi değildir. Heteroseksüellere karşı hala öfke duyulabilir ama artık onlara dair salt olumsuz atıflardan ziyade, olumlu tarafları olabileceğini düşünür (Cass, 1979).

Bireyin eşcinsel yönelimini kabul etmese dahi, fark etmiş olmasını; cinsel gelişimin ilk adımı olarak gören Cass’ın bu modeli hem kadın hem erkek katılımcılarla tasarlanan ilk çalışmadır (Eroğlu, 2015). Fakat sosyo-kültürel farklılıkların kişinin kimlik gelişimine olası etkileri, ve sırasıyla belirtilmiş aşamaları takip etmeyen kişilerin de eşcinsel kimlik geliştirebileceğini düşünürsek, Cass’ın bu modelinin günümüzde geçerliliği sorgulanabilir (Kaufman ve Johnson, 2004).

2.3.1.2. Açılma Sürecinin Gelişimsel Aşamaları

Coleman (1982) ’Açılma Sürecinin Gelişimsel Aşamaları (Developmental Stages of Coming-Out Process) modelinde; eşcinsel kimlik gelişimine dair beş aşamalı bir süreçten söz eder. Bu aşamaların birbirini takip etmesinin veya her birini tamamlamanın şart olmadığını, bireysel farklılıkların mümkün olabileceğini söyler. İlk aşama olan ‘Açılma Öncesi’ (Pre-Coming Out) aşamasında birey; eşcinsel yönelimine dair henüz bilinçli seviyede bir farkındalık sahibi değildir. Toplumun eşcinsel yönelime dair bakış açısı kişinin kendine dair farklılaştıran bir bakış geliştirmesine sebep olur. Bu durum farkındalık seviyesine çekilmez ise kişide depresif belirtilere sebep olabilir. İkinci aşama olan ‘Açılma’ (Coming-Out) aşamasında artık cinsel yönelimine dair farkındalık sahibi olan bireyin bunu kabul etmesi ve başkalarına söylemesi ön görülür. Kabul etme durumunun kişilerde öz-saygıyı yükseltmesi beklenirken, kabul etmeme durumunda kişilerin benlik kavramının zarar görmesi ihtimalinden söz edilir. Üçüncü aşama olan

‘Keşif’ (Exploration) aşamasında birey, cinsel kimliğine dair keşif ve deneyim sürecine girer. Bu süreç, başka eşcinsellerle iletişime geçmeyi ve yönelimine ait cinsel birliktelikleri kapsar. Dördüncü aşama olan ‘İlk İlişkiler’ (First Relationships) aşamasında birey, cinsel deneyimlerinden ziyade, yakınlık ihtiyacını karşılayabilecek daha derinlikli ve istikrarlı ilişkiler kurmaya çalışır. Son aşama olan ‘Entegrasyon’ (Integration) aşamasında ise birey, artık bütünleşmiş bir kimlik sahibidir. İlişkileri sürdürmedeki becerileri gelişmiştir ve bütünleşmiş kimliklerinin sayesinde yetişkin sorumluluklarının daha kolay bir şekilde üstesinden gelmektedirler (Coleman, 1982).

2.3.1.3.Eşcinsel Kimlik Oluşum

Troiden’in (1989) ‘Eşcinsel Kimlik Oluşum’ (The Formation of Homosexual Identities) modelinde ise, ileri geri işleyebilen ve yoğunluğu, yaşantılama biçimi kişiye göre değişim gösterebileceği öne sürülen dört aşamadan söz edilir. İlk aşama olan ‘Duyarlılaştırma’ (Sensitization) aşamasında, ergenlikten önceki dönemde kişilerin eşcinsel yönelimlerine dair bağlantılar kurabilecekleri fakat henüz farkındalık seviyesine ulaşmayan yaşantılardan söz edilir. İkinci aşama olan ‘Kimlik Karmaşası’ (Identity Confusion) aşamasında birey, duygu ve davranışlarının eşcinsel yönelimi ile ilişkili olabileceğini anlar. Fakat varsayılan heteroseksüel yönelim ile tezat düşen bu durum kişide inkâr tepkilerine yol açabilecek karışıklıklara sebep olabilir. Üçüncü aşama olan ‘Kimlik Edinme’ (Identity Assumption) aşamasında birey, eşcinsel kimliğiyle yüzleşmekle birlikte; eşcinsel ilişkiler kurmaya ve eşcinsel topluluklarla ilişkilenemeye başlar. Son ve dördüncü aşama olan ‘Sahiplenme’ (Commitment) aşamasında ise birey için artık eşcinsel kimlik sevilen ve kabul edilen bir kimlik olmakla birlikte, kişi bu kimliği sahiplenir. Bu eşcinsel kimliğin şekillenmesi sonu olmayan ve yaşam boyu devam edebilen bir süreç olarak tanımlanır (Troiden, 1989).

İlgili modellere bakıldığında, birbirlerinden farklı yanları olsa da genel itibarıyla süreç, eşcinsel yönelime dair farkındalık, bu farkındalığın sebep olduğu çatışmalar ve kabul sürecine etkileri, kabul sürecini takiben eşcinsel çevreler ile ilişkilene,

eşcinsel kimlik ile bütünleşme, çevreye ve aileye açılma şeklinde sıralanabilir. Sawin-Williams'a (2001) göre, bu modeller yayınlandıkları dönemlerde, akademik alanda eşcinsel çalışmalara dikkat çekilmesini sağlayan, önemli gelişmelerdir. Öte yandan bu modeller, kimliğin oluşmasında bir sıralama takip edildiğini var sayabilmektedir. Kültürel, etnik ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmaksızın evrensel bir genellemede bulunma potansiyeline sahiptirler. Modellerin tasarımı aşamasında çoğunlukla erkek eşcinsel katılımcıların deneyimleri baz alınarak çalışılmıştır. Çalışmalar, bu yönleri ile de birçok eleştiri almaktadır. Esasen eşcinsel bireylerin açılma süreçlerinin daha kompleks, biricik ve kişiye özgü olduğu yorumu yapılabilir ve teorik modellemelerin bu özgünlüğü dikkate alması gerekir (Sawin-Williams, 2001).

2.3.2. Açılma Sürecinin LGB Bireyler Üzerindeki Etkileri

Araştırmalar eşcinsel bireyler için açılmanın, kabul ve desteği getiren bir süreci takiben, olumlu kendilik algısının gelişmesinde kritik bir rol oynadığını ve birey için faydalı olduğunu göstermektedir (Cain, 1991; Cass, 1984; Ragins, 2004; Wells ve Kline, 1987'den aktaran, Ryan ve ark., 2015). Öte yandan kimi eşcinsel bireyler için bu süreç, olumsuz tepkileri ve reddi içeren olumsuz bir deneyim olarak da deneyimlenebilmektedir (D'Augelli, 2002; Pistella, Salvati, Joverno, Laghi ve Baiocco, 2016; Sawin-Williams, 2001). Açılmak kimi LGB bireylerde artmış özgüven, iyi hal hissi, okul ve iş tatmininde artış ile anksiyete ve duygusal sıkışıklık hislerinin azalmasına katkı sağlar (Pistella ve ark., 2016). Öte yandan açılmak kimi LGB bireylerin kişisel ve sosyal açıdan olumsuz sonuçlarla karşılaşmasına sebep olur (D'Augelli ve Grossman 2001; Frost ve ark., 2013; Herek 2003; Legate ve ark., 2012). Özellikle aile ve arkadaşlar tarafından reddedilmek, ötekileştirmeye, ayrımcılığa, önyargılara ve akran zorbalığına maruz kalmak kişi üzerindeki bu olumsuz sonuçları artırmaktadır (D'Augelli ve ark., 2002; Frost ve ark., 2013; Guzzo ve ark., 2014; Meyer 2003; Pilkington ve D'Augelli 1995; Savin-Williams 1994). Sonuç olarak, açılma eyleminin bireylerin öznelliğinde, kendi şartlarına göre değişkenlik gösterebilecek, biricik deneyimler

olduğunu düşünebiliriz (D'Augelli, 2002; Ryan ve ark., 2015; Sawin-Williams, 2001).

2.3.3. Açılma Sürecinin LGB Bireyler Üzerinde Olumsuz Etkileri

Açılma yalnızca bireyin normların dışındaki özelliklerine dair kendini tanımlamasından ibaret değildir; çünkü aynı zamanda diğer insanların olası yargılarıyla karşı karşıya gelmesini içerir (Bonet, Wells, ve Parsons, 2007; Charbonnier ve Graziani, 2016). Hershberger, Pilkington, ve D'Augelli'nin (1997) de belirttiği üzere, açılmanın bu bağlamda LGB bireylerin yüzleştiği en stresli süreçlerden biri olduğu yorumu yapılabilir (Ryan ve ark., 2015). Bu strese neden olan şeylerin başında; aile reddi, zorbalık, ayrımcılık ve önyargı sayılabilir (Baiocco ve ark., 2014; Frost ve ark., 2013; Guzzo ve ark., 2014). Bu stresli süreci takiben, yoğun bir şekilde duygusal yıpranma, mağduriyet ve intihar riskleri artış gösterebilir (D'Augelli, 2002). Ayrıca, D'Augelli (2002) ve Meyer'in (2003) ilgili çalışmaları, bu süreçteki stresin, reddedilme ihtimali ile doğru orantılı olduğunu göstermektedir (Charbonnier ve Graziani, 2016). Dolayısıyla olumsuz tepki görmeye, reddedilmeye dair beklentiler ile bu tip tepkilere ilişkin meydana gelen stresin; LGB bireyler üzerinde duygusal anlamda yıkıcı etkilerinin olduğundan söz edebiliriz (Baiocco ve ark., 2014; Frost ve ark., 2013).

2.3.4. Aileye Açılma

Birey için ailesi; hem fiziksel, hem duygusal ihtiyaçlarını karşılaması, geçmişe bağının kaynağı olması ve dünya hakkında öğrenilen şeylerde önemli bir bağlam sağlaması sebepleriyle kritik bir yere sahiptir. Birçok kişi aile üyeleri ile kişisel bütünlüklerini koruyabilecekleri, dürüst ve kendileri olabilecekleri ve cinsel kimliklerini ifade edebilecekleri, yakın, olumlu ilişkiler kurma arzusundadır (Sawin-Williams, 2001). Dolayısıyla, aileye açılma, LGB bireyler için kritik bir aşamadır.

2.3.4.1. Aileye Açılma Sürecinin Zorluğu

Birçok çalışma, aileye açılmanın; eşcinsel bireyler için en zorlu süreçlerden biri olduğunu belirtmiştir (Ece, 2017; Martin ve Hetrick, 1988; Savin-Williams, 2001; Willoughby, Malik, ve Lindahl, 2006). LGB bireylerin ebeveynlerini, açılması en güç insanlar olarak tariflediği görülür (Ben-Ari, 1995; Carnelley, Hepper, Hicks ve Turner, 2011). Birçok eşcinsel, ailelerinden alacakları olası olumsuz tepkilere ve olumsuz sonuçlara dair korku, kaygı ve endişe duyabilmektedir (Ece, 2017; Savin-Williams, 2001). Buna rağmen, birçok kişi de ailesine açılmaktadır (Ece, 2017; Savin- Williams ve Diamond, 1999). Sawin-Williams’a (2001) göre, az sayıda kişi ailesine açıldığında olumlu ve destekleyici bir şekilde karşılanacağına inanırken; çok sayıda kişi ailesine açıldığında olumsuz ve ret içeren tepkiler göreceğini düşünmektedir. Hatta kimi eşcinseller olumsuz, reddedici tepkiler görmekten korktukları için ailelerinden uzaklaşarak ve/veya aralarına ilişkisel mesafe koyarak muhtemel olumsuz, yıkıcı tepkilerden kaçınmaktadır (Freedman, 2008; Mallon, 1998; Muller, 1984). Bu bilgiler ışığında, aileye açılmanın LGB bireyler için olumsuz tepkiler görebilme ihtimaline sahip; korku, endişe ve kaygı yaratan bir süreç olduğu söylenebilir.

2.3.4.2. Aileye Açılma Sürecinde Maruz Kalınan Olumsuz Tepkiler

LGB bireyler için aile üyelerine açılmak, özellikle de ebeveynlere; gerek olası ihtimallerin yarattığı korku sebebiyle, gerekse de karşılaşılan olumsuz sonuçlar sebebiyle büyük bir karardır (Heatherington ve Lavner, 2008). Bu kararı takiben, ailelerine açılan LGB bireylerin aldığı tepkiler değişkenlik gösterebilmektedir (Carnelley ve ark., 2011). Ailesine açılan LGB bireyin olumlu ve destekleyici geri dönüt alması, kişilerin psikolojik sağlığı için kritik bir öneme sahiptir. Aileden destek görmek, toplumda önyargıya ve heteroseksist şiddetle maruz kalan LGB bireyler için, koruyucu bir tampon işlemi görür (Freedman, 2008). Ailelerden destek görmenin LGB bireylerin öz-saygılarının artmasına ve sözel şiddetle ilişkili psikolojik sağlık problemlerinin azalmasına, anlamlı derecede katkıda bulunduğu görülür (Hershberger ve D’Augelli, 1995; Savin-Williams, 2001).

Buna rağmen, bazı çalışmalar ailelerine açılan LGB bireylerin, olumsuz tepkilerle karşılaştığını göstermektedir (Charbonnier ve ark., 2016). Dolayısıyla da, destekleyici tepkilerin sağlığı üzerindeki olumlu etkilerine ters olarak; olumsuz tepkilerin psikolojik sağlık üzerinde yıkıcı etkilerinin olduğu söylenebilir.

Savin-Williams (2001), ailelerine açılan eşcinsel bireylerin ılımlı tepkiler dâhil, bir çok farklı şekilde karşılık gördüğünü söyler. Bununla birlikte, çoğunlukla olumsuz tepkilere maruz kaldıkları söylenebilir (Freedman, 2008). D’Augelli ve ark., 2008’nin araştırmasına göre, ailelerine açılan eşcinsel bireylerin olumsuz karşılık görme ihtimali, destekleyici tepki almalarından daha yüksektir (Baiocco ve ark., 2014).

2.3.4.3. Aileye Açılma Sürecinin LGB Bireyler Üzerindeki Etkileri

Açılma, LGB bireylerin psikolojik sağlığı üzerinde kritik öneme sahiptir (Ryan ve ark., 2015). Ailelerine açılan LGB bireylerin aldıkları tepkiler, kişilerin sosyal ve duygusal gelişiminde kilit rol oynamaktadır (Willoughby, Doty ve Malik, 2008). Bringaze ve White’ın (2001) araştırması, çoğu eşcinsel birey için, ailelerinin cinsel yönelimlerini kabul etmelerinin onlar için oldukça önemli olduğunu göstermiştir (Damico ve Julien, 2012). Bu öneme paralel olarak, açılma süreçlerini takiben ailelerinden destekleyici ve olumlu tepki gören bireylerin; içselleştirilmiş cinsel etiketleme, depresyon ve intihar düşünceleri seviyelerinde azalma ve sosyal destek ve öz güven seviyelerinde artış gözlemlendiğinden söz edilir (Baiocco ve ark., 2014). Ayrıca açıldıktan sonra aileden destek görmenin LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair deneyimlerini normalleştirmesine yardımcı olduğunu; dolayısıyla hissettiği duygusal destekle birlikte bireyin iyi bir psikolojik sağlığa sahip olduğu söylenebilir (Damico ve Julien, 2012; D’Augelli ve ark., 2005; Savin-Williams, 2001).

2.3.4.4. Aileye Açılma Sürecinin LGB Bireyler Üzerinde Olumsuz Etkileri

Aileye açılmanın LGB psikolojik sağlığı üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda; olumlu tepkiler almanın birey üzerindeki olumlu etkilerine ilaveten; olumsuz tepkilere maruz kalmanın LGB fiziksel ve psikolojik sağlığı üzerindeki yıkıcı etkilerinden söz edilebilir (Baiocco ve ark, 2014; Frost, Lehavot ve Meyer, 2013). Yıkıcı etkilere sebep olan bu olumsuz tepkiler; aile reddi, ötekileştirme, önyargı, şiddet vs. gibi sıralanabilir (Baiocco ve ark, 2014; Frost ve ark., 2013).

Willioughby ve ark.'na göre (2008), bireyin kendini değerlendirme biçiminin, ailesinin kendini değerlendirme şekliyle temellenmektedir. Dolayısıyla, ailesi tarafından reddedilmek, kişilerin kendilerini değersiz ve önemsiz görmesine sebep olabilir (Mead, 1934; Rohner, 2004; Willioughby ve ark., 2008). İlaveten, Rohner (2008), ailesine açılan LGB bireylerin, çeşitli fiziksel ve psikolojik şiddet türlerine maruz kalabildiğini; bu durumun da kişilerin fiziksel ve psikolojik sağlıkları üzerinde çeşitli olumsuz etkilerinin olduğunu belirtir (Damico ve Julien, 2012).

Literatüre bakıldığında, ailesine açılan LGB bireylerin karşılaştıkları olumsuz tepkilerin, kişiler üzerindeki yıkıcı ve kimi zaman travmatik olan etkilerine dair birçok sonuçla karşılaşılmaktadır. Bertone ve Pallotta-Chiarolli (2014) çalışmalarında, ailelerin olumsuz tepkilerinin eşcinseller üzerindeki şiddet içeren, yıkıcı ve travmatik etkilerine vurgu yapar (Tussel, Xing ve Oswald, 2015). Ailelerinden olumsuz tepki görmenin ve/veya reddedilmenin LGB bireylerin psikolojik sağlığı üzerindeki yıkıcı etkilerine bakıldığında bunlar; depresyon, davranım sorunları, kişiler arasında ilişki problemleri, akademik sorunlar olarak sıralanabilir (Willoughby ve ark, 2008). İlaveten, Horn ve ark.'a göre (2009) bu tip olumsuz tepkilerin, LGB bireyler üzerinde intihar ve madde kullanım risklerini yükseltmektedir (Trussel ve ark., 2015).

Birçok LGB bireyin ailelerine açıldıktan sonra tehdit, sözel ve fiziksel şiddet gibi olumsuz tepkilere maruz kaldığı görülür. Buna göre, ailelerinden olumsuz tepki alan bireylerin intihar ile ilişkili düşünce ve davranışlarında artış saptanmıştır

(D'Augelli, Hersberger ve Pilkington, 1998). D'Augelli ve ark. (2005), intihar girişiminde bulunma olasılığı yüksek olan LGB bireylerin; ailesi tarafından sözel şiddete daha fazla maruz kaldığı ve ailesi tarafından atipik cinsiyet olarak değerlendirilen davranışlarının daha fazla değiştirilmeye çalışıldığını belirtir. Dolayısıyla, ailelerine açılan LGB bireylerin olumsuz tepkilere maruz kalmasının intiharla ilişkili düşünce ve davranışları tetikleyici riskinden söz edilebilir (Wilder ve Wilder, 2012). İlaveten, çalışmaların sonucuna göre, aile tarafından reddedilmenin korku ve kaygı duygularını artırmasının yanı sıra, altı kat fazla depresyon ve sekiz kat fazla intihar girişimi riskine sebep olduğunu görülmüştür (Charbonnier ve Graziani, 2016).

Ailelerine açılmanın eşcinsel bireyler üzerinde azınlık stresiyle ilişkili olarak, kronik stresi arttırdığı görülür (Damico ve Julien, 2012) (DiPlacido, 1998; Meyer, 2003). Azınlık stres modeli önyargı, etiketleme, ötekileştirme gibi yoğun strese sebep olan tutumlara maruz kalmanın; kişilerde fiziksel ve psikolojik sorunlara sebep olduğundan söz etmektedir (Damico ve Julien, 2012) (Meyer, 2003). Buna göre, ailelerine açılan LGB bireylerin maruz kaldığı ötekileştirici, etiketleyici olumsuz tutumların; kişilerin hali hazırda toplumda maruz kaldığı azınlık stresine tetikleyici etkide bulunduğu söylenebilir (Damico ve Julien, 2012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METOD

3.1. YÖNTEM

Araştırma için gönüllü olacak katılımcılara kolay erişilebilir örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleriyle ulaşıldı. Konunun ve içeriğin çalışılmasının uygunluğuna dair başvuru, İstanbul Bilgi Üniversitesi Etik Kurulu onayının alınmasının ardından; araştırmacının kendi çevresindeki mevcut LGB topluluklarına ve bireylere çalışmaya dair duyurular yapıldı. Bu duyurular sözel yolla ve internet üzerinden paylaşılan, çalışma hakkında özet bilgiler ve araştırmacının iletişim bilgilerini içeren metinlerle gerçekleştirildi. Duyuruları takiben ulaşılan gönüllü katılımcılara, süreç içerisinde bu kişilerin kendi çevrelerinden ulaştığı gönüllü katılımcılar da eklendi. Böylelikle çalışma boyunca iki örneklem yönteminin de araştırmaya dahil edildiği söylenebilir.

Katılımcıların belirlenmesi süresince, toplamda 11 gönüllü ile iletişim kuruldu. Gönüllülerin üç tanesi ile, kişilerin şahsına özel sebeplerden dolayı, sürece katılımcı olarak devam edilmedi. Geriye kalan bir katılımcının şehir dışında ikamet etmesi nedeniyle, internet üzerinden görüntülü konuşma yoluyla, pilot görüşme gerçekleştirildi. Geriye kalan ikişer Lezbiyen, Gey ve Biseksüel ve bir Trans gönüllü katılımcıyla ise araştırmacının ve katılımcının, sessiz bir ortamda iletişim kurabildikleri bir ofis veya araştırmacının kendi evinde görüşmeler tamamlandı.

Mevcut araştırma, öncelikte LGBT grubundaki her cinsel yönelim ve cinsel kimlikten ikişer kişi olmak üzere toplamda sekiz kişi ile gerçekleştirilecek şekilde tasarlanmıştı. Fakat görüşme için gönüllü olan katılımcılar arasında, Trans grubundan gerekli olan katılımcı sayısına ulaşamadı. Katılımcı olmaya gönüllü olan bir trans birey ile standart görüşme gerçekleştirip, görüşmenin deşifresi tamamlansa da; katılımcı grupların arasındaki dengenin araştırma içindeki

dengeyi ve araştırmanın LGBT gruplarındaki kapsayıcılığı etkileyeceğini öngörüldü ve takip eden süreç içerisinde trans grubu araştırma planından çıkarıldı.

Gönüllü katılımcılar, gerçekleştirilen her görüşmenin öncesinde bilgilendirilmiş onay formunu (Ek 1) okudu ve imzaladı. Bu onam; görüşmenin amacı, görüşme boyunca katılımcıların anlatacakları hiçbir içeriğin araştırmacı tarafından eleştirilip yargılanmayacağı, görüşmenin analizde kullanılmak üzere ses kaydının alınacağı ve görüşmenin olası travmatik içeriklerine bağlı olarak herhangi yoğun rahatsızlık ihtimalinde görüşmeyi yavaşlatabilecekleri veya durdurabilecekleri bilgilerini içerdi ve görüşmeden önce sözel olarak da sunuldu. Bunlara ek olarak, görüşmenin ardından olası yoğun stres hissi ve/veya travmanın tetiklenmiş olma ihtimalinde, katılımcılara uygun ücretli terapist listesinin paylaşılacağı bilgisi verildi. Görüşme boyunca ses kayıtları araştırmacının cep telefonundan ve herhangi bir data kaybı riskini engelleyebilmek adına, bilgisayarından gerçekleştirildi. Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış soruların (Ek 2) sorulduğu görüşmeler, toplamda 85 dakika ile 197 dakika arasında sürdü. Son olarak, katılımcıların kimlik bilgilerinin gizlenmesi amacıyla, araştırmanın sonuçlarında her katılımcının beyan ettiği cinsel yönelimin baş harfi ve görüşme sıra numarasından oluşan kodlar kullanıldı. Bu yöntem, rastgele isim seçme durumunda, okuyucularda isimlere bağlı olarak herhangi bir yargı oluşturma ihtimalinden kaçınmak amacıyla tercih edildi.

3.2. KATILIMCILAR

Araştırmaya dahil olan katılımcılar için gerekli kriterler; katılımcıların kendilerini lezbiyen, gey ve biseksüel cinsel yönelimlerinden birine dahil olarak tanımlamaları ve hangi aile üyelerine açıldıkları önemli olmaksızın ailelerinden en az bir kişiye açılmış olmalarıydı. Her cinsel yönelimden (Lezbiyen, Gey, Biseksüel) ikişer kişi olmak üzere toplamda altı kişi ile görüşmeler yapıldı. Görüşme yapılan kişilerin dördü cinsiyetini kadın olarak tanımlarken ikisi erkek olarak tanımlamaktadır. Bu kişilerin yaşları 20 ile 26 arasındadır ve toplamda yaş ortalaması 23'tür. Katılımcıların dört tanesi üniversite mezunudur ve iki tanesi

üniversite öğrencisidir. Mezun dört katılımcı; avukat, akademisyen, çevirmen aynı zamanda İngilizce öğretmeni, psikolog aynı zamanda Sivil Toplum Kuruluşu gönüllüsü olarak çalışmaktadır.

Araştırmaya katılmak için gerekli olan ana kriterlerden aileye açılmış olma kriterine paralel olarak, her katılımcının açılmış olduğu aile üye sayısı ve kimler olduğu değişkenlik göstermektedir. Görüşme süresince katılımcılar ailelerine açılma süreçlerinden bahsederlerken, tamamen açık oldukları aile üyelerinin yanı sıra; hala açılma süreçlerinde oldukları yahut kısmen açık oldukları aile üyelerinden de bahsetmiştir. Açılmanın da açık veya kapalı olmak gibi iki seçenekli durumdan ziyade, bir süreç meselesi olduğu düşünüldüğünde; katılımcıların kimlere açık olduğunu bir kişi listesi halinde belirtmek çok uygun olamayabilir (Mohr ve Fassinger 2000'den aktaran Ryan ve ark., 2015). Yine de okuyucuların fikir sahibi olabilmesi adına, katılımcıların tamamen açılmış olduklarını beyan ettikleri Demografik Bilgiler Tablosu'nda (Tablo 1) listelenmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, katılımcıların kimlere açıldığı fark etmeksizin, her biri çocukluğunda birincil bakım veren kişi olarak annesini tanımlamaktadır. İçlerinden sadece bir katılımcı, annesi başta olmak üzere iki teyzesini de bakım veren olarak tanımlamıştır. Bu bilgilere göre, araştırma için görüşülen her katılımcı birincil bakım veren kişiye açık durumdadır.

Tablo 1: Demografik Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Meslek	Öğrenim Durumu	Tam Olarak Açık Olduğu Aile Üyeleri	Bakım Veren Olarak Tanımladığı	Büyüme Çağında Kimlerle Yaşadığı	Şu An Kimlerle Yaşadığı
L1	24	Çevirmen + İngilizce Öğretmeni	Amerikan Kültür Dili Edebiyatı	Baba, Anne, Erkek Kardeş	Anne	Anne, Baba, İki Kardeş	Sevgili
L2	22	Psikolog + Gönüllü STK Çalışanı	Psikoloji	Anne	Anne	Anne, Baba, Abi	Arkadaşlar
G1	24	Avukat	Hukuk	Abla	Anne	Anne, Baba, Abla + Bazı Diğer Akrabalar	Tek Başına
G2	25	Akademisyen	İktisat	Anne, Ablalar	Anne	Anne, Baba, Ablalar	Anne, Baba
B1	21	Öğrenci	Psikoloji	Anne, Teyzeler	Anne başta olmak üzere İki Teyze	Anne, Teyzeler, Baba	Sevgili
B2	20	Öğrenci	İngiliz Dili Edebiyatı	Anne, Abla, Baba	Anne	Anne, Baba	Aile

3.3. İÇERİK ANALİZİ

Araştırmacının, gönüllü katılımcılar ile gerçekleştirdiği görüşmeler boyunca alınan ses kayıtları dikkatli ve detaylı bir şekilde, bilgisayar üzerinden el ile, yazılı metine çevrildi. Yazıya dökülen görüşmelerin içeriği MAXQDA 2018 (VERBI Software, 2017) programı ile analiz edildi. Analiz süresince bu program; içeriğe dair derinlemesine bir bakışa sahip olabilmek, temalar arasında daha sistemli, detaylı bağlantılar kurabilmek ve bunlar arasında herhangi bir kayıp ihtimalini en aza indirebilmek adına tercih edildi.

3.4. YORUMLAYICI FENOMENOLOJİK ANALİZ

Araştırmanın analitik yaklaşımı ‘Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz’dir (IPA, Interpretative Phenomenological Analysis). Bu yöntemin seçilmesinin sebebi, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerine dair deneyimlerinin özgün, kapsamlı, bütüncül ve derinlemesine bir yolla araştırılmasının amaçlanmasıdır.

Yorumlayıcı fenomenolojik analiz bireyin hayat deneyimlerini nasıl anlamlandırdığına odaklanan, nitel araştırma yöntemlerinden biridir (Pietkiewicz ve Smith, 2012; Smith, Flowers ve Larkin; 2009). Bu yöntemin amacı, kişi veya kişilerin yaşadıkları olayları bireysel olarak nasıl deneyimlediklerini, detaylı ve derinlemesine anlayabilmektir (Lyons & Coyle, 2015). Kökleri Husserl, Heidegger, Sartre gibi felsefecilerden etkilenen fenomenoloji yaklaşımına dayanır. Fenomenoloji kavramı ilk olarak Husserl tarafından felsefi bir yaklaşımla ele alınmış olsa da, şimdilerde hem felsefe hem de psikoloji alanlarında gelişmiştir ve kullanımı artmaktadır (Smith ve ark., 2009). Fenomenolojik yaklaşım, deneyimin biricikliğine ve kişiye özgü oluşuna vurgu yapar. Bu sebeple, bir meselenin alışılmış yollarla tarifinden ziyade bunu deneyimleyen kişiler tarafından nasıl algılandığına ve yaşantılandığına odaklanır (Pietkiewicz ve Smith, 2012). Yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemine göre, özü itibariyle karmaşık olan deneyim ancak kişilerin özgünlüğünde anlaşılabilir ve yorumlanabilir (Smith ve ark., 2009). Dolayısıyla bu araştırma yönteminde,

bireyin olayları nasıl deneyimlediği, bu deneyimi ne şekillerde anlamlandırdığı ve yorumladığı kritik bir önem taşımaktadır.

Yorumlayıcı fenomenolojik analize göre araştırma, araştırmacının da içinde aktif bir rolle bulunduğu, dinamik bir süreçtir (Lyons ve Coyle, 2015). Katılımcının kendi tarafından deneyimlenip yorumlanmış olan durumun araştırmacıya aktarılmasının ardından, araştırmacı tarafından tekrar yorumlanır. Bu durum katılımcının meseleye dair anlamlandırmasına ilaveten, araştırmacının kendi anlamlandırmasını katması olarak açıklanabilir. Bir diğer değişle deneyimin sahibi tarafından yorumlanması, araştırmacı tarafından yeniden deneyimlenir ve yorumlanır (Smith ve Osborn, 2003).

Yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemi, deneyimin gerçek anlamına; örneklem büyüklüğü, istatistiksel ilişkilerin çokluğu gibi sayısal değerlerin önemsendiği bir yolla değil, ancak zengin ve derin bir tasvir ve yorumlamayla ulaşılabilineceğine inanır (Pietkiewicz ve Smith, 2012). Bu sebeple, bu analiz yöntemiyle gerçekleştirilen araştırmalarda ideal katılımcı sayısı 3 ile 8 arasında değişirken, katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler, deneyimin derin anlamına ulaşabilmek adına, uzun dakikalar ve saatler sürebilir (Pietkiewicz ve Smith, 2012; Smith ve ark., 2009). Bu yöntemle gerçekleştirilen görüşmelerde çoğunlukla yarı yapılandırılmış sorular kullanılır. Böylelikle ilgili konuya dair araştırmacının belirlemiş olduğu maddelerden ziyade, katılımcının kendi deneyim ve anlam aktarımının sağlanması amaçlanır (Smith ve ark., 2009).

Mevcut araştırmada da yorumlayıcı fenomeolojik analizle hareket ederek, LGB bireylerin kişisel deneyimlerine odaklandık. Bu amaç doğrultusunda araştırmacı, her katılımcı ile ailelerine açılma süreçleri hakkında derinlemesine görüşmeler gerçekleştirdi. Bu görüşmelerde süreçle birlikte aynı zamanda, süreci etkileyebilecek olası etkenleri kapsayan sürecin öncesi ve değişen şeylerin neler olduğu ile birlikte bu değişimin kişiler üzerindeki etkilerini kapsayan sürecin sonrası konuşuldu. Görüşmelerin gerçekleştirildiği ortam ve katılımcılara yöneltilen sorular ile katılımcıların ilgili konuya dair derinleşmesini ve deneyimlerini yorumlamasını sağladık. Ayrıca, analiz aşamasında araştırmacının

mevcut deneyimlere ve bu sürece dair yorumlarını da dahil ettik. Bu yorumları, görüşme boyunca katılımcıların kullandıkları ses tonu, mimik ve duygu dışı vurum şekilleri ile konuya dair anlatım yollarını referans alarak gerçekleştirdik. Bu süreçte yapılan tüm yorumlamaları, araştırmanın güvenilirliği korunacak şekilde, objektif olarak ele aldık.

3.5.ARAŞTIRMACI KİŞİSEL İÇGÖRÜ VE YANSIMALAR

Nitel araştırmalarda seçilen konunun, araştırmacının kendi hayat öyküsüyle doğrudan veya dolaylı bir yolla ilişkisinin olduğu söylenir (Lyons ve Coyle, 2015). Araştırmamın konusunu büyük bir heves, istek ve merakla seçtikten sonra, konunun benim hayatımda nereye dokunduğuna dair merak duymaya başladım. İnsan hakları, özellikle de LGBTQ+ hakları mücadelesi benim için her zaman çok önem verdiğim ve yıllardır uğrunda emek harcanmaya can attığım meselelerdi ama derinlerde başka bir anlamının daha olduğunu hissediyordum. Çünkü bu konuyu, hayatta yaşadığım en büyük acı olan babamın kaybıyla ilişkili, yas konusundan vazgeçerek seçmiştim. Benim için böylesine önemli bir yeri olan meseleden vazgeçerek, onun yerine koyduğuma göre; araştırma konumun göremediğim anlamı her ne ise büyük olmalı diye düşündüm. Aslında pek de kısa sayılmayacak bir sürenin ardından, konumun hayatımla ilişkisini anlamaya başladım. ‘Aileye açılmak’ araştırmam için cinsel yönelimin beyanını ifade ediyor olsa da, ‘Açılmak’ aslında diğerlerince farklı görünenin dile gelmesi demektir. Benim için ailemin yeri hiçbir zaman sıradan olmamıştı, varlıkları her zaman anlamlı ve özeldi. Fakat, ailemden farklı olduğum pek çok yanımda vardı ve bu farklılıkların bazıları ailem için kabul edilebilir özellikler değildi. Araştırma konumun kendi hikayemdeki yerini anladığımda farkettim ki; ailemin bendeki tüm önemine rağmen, hayatımın belli dönemlerinde onları kaybetme riskim olsa bile, ‘Aileme açılmıştım’. Daha sonra, tezimin araştırma sürecinde okuduğum metinlerde ve gerçekleştirdiğim görüşmelerde dinlediğim hikayelerde; çok benzer süreçleri yaşadığımı gördüm ve araştırma konumun hayatımdaki anlamından emin oldum.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Gönüllü katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler sonucu toplamda 28 2. düzey alt temaya ulaşıldı. Bu temalar ortak özelliklerine göre gruplandırılarak 18 1. düzey alt düzey tema altında birleştirildi. Son olarak tüm bu alt düzey temalar, yine ortak özelliklerine göre 5 üst düzey tema altında toplandı.

Bu bölümde, tüm alt düzey ve üst düzey temaları detaylı şekilde sunuyor olacağız. Yorumlayıcı fenomenolojik analiz yönteminin doğasına uygun olarak, bu temalara dair katılımcıların anlatımlarından örnekler ve katılımcıların anlatımlarına dair araştırmacının yorumları da bulgulara ilave edilmiş olacak.

Tablo 2: Üst Düzey ve Alt Düzey Temalar

4.1. Aile ve LGB Birey

4.1.1. Ailenin Değerleri ve Ailenin Eşcinselliğe Bakışı

- 4.1.1.1. Toplumsal Normlara ve Değerlere Sahip Aile
- 4.1.1.2. Eşcinselliğin Ailede Tabu Olması
- 4.1.1.3. Ailedeki Dini İnancın Eşcinselliğe Bakışa ve Tutumuna Etkisi
- 4.1.1.4. Ailenin Eşcinsellik Hakkında Bilinçsiz Olması
- 4.1.1.5. Eşcinselliğin Görmezden Gelinilmesi, İnkârı
- 4.1.1.6. Ailenin Eşcinselliğe Olumsuz Bakışı ve Homofobik Aile

4.1.2. Ailenin LGB Bireyin Üzerinde Etkisi ve Aileye Verilen Önem

- 4.1.2.1. LGB Bireyin Ailesine Çok Önem Vermesi
- 4.1.2.2. Ebeveyn Tutumlarının LGB Bireyin Karakterine Etkisi

4.1.3. Ailenin Beklentileri ve Bu Beklentilere Dair LGB Bireyin Hissettiği Sorumluluklar

- 4.1.3.1. Aileden Farklı Olma ve Farklılığın Endişesi
- 4.1.3.2. Eşcinselliğin Ailenin Değerlerine ve Beklentilerine Ters Olması
- 4.1.3.3. Evlilik ve Çocuk Sahibi Olmaya Dair Beklentiler (Hem Aile Hem LGB Birey İçin)

4.1.4. Ailenin ve LGB Bireyin Eşcinsel İlişkilere Karşı Yargıları

- 4.1.4.1. Eşcinselliğin Cinsellikten İbaret Görülmesi (Hem Aile Hem LGB Birey İçin)
- 4.1.4.2. LGB'lerin Heteronormatif Beklentilere Uygun İlişki Yaşayamayacakları Düşüncesi

4.2. LGB Bireylerin Cinsel Yönelimine Dair Farkındalık ve Kabul Süreci

4.2.1. Ne Olduğunu Anlamama

- 4.2.1.1. Kafa Karışıklığı, Kendine Dair Ne Olduğunu Anlamama
- 4.2.1.2. “Bende Bir Sorun Olmalı!” Kendinden Şüphe

4.2.2. İnkâr

- 4.2.2.1. İnkâr
- 4.2.2.2. İçselleştirilmiş Homofobi
- 4.2.2.3. Heteronormativiteye Uygun Davranmaya Çalışma
- 4.2.2.4. Zoraki - Heteroseksüel Birliktelikler

4.2.3. Bir Süreç Olarak “Kendini Kabul”

- 4.2.3.1. Hislere Karşı Koyamama: Aşık Olmanın Kabul Sürecine Etkisi

4.2.3.2. Eşcinsellik Hakkında Bilgi Edinmenin Önemi ve Kabul Sürecine Etkisi

4.2.3.3. Çevredeki Eşcinsel Varlığının Farkındalık ve Kabul Sürecine Etkisi

4.2.4. Kendini Kabulün Açılma Sürecine Etkisi

4.3. Aileye Açılmak

4.3.1. Açılmanın Zorluğu

4.3.1.1. Aileye Açılmanın Sancılı ve Zor Olması

4.3.1.2. LGB Bireyin Aileye Açılmayı, Tehlikeli ve Yıkıcı Görmesi

4.3.2. Aileye Açılma Eyleminin Gerçekleşmesinde Belirleyici Unsurlar

4.3.2.1. Ailesinin Kendisini Olduğu Gibi Kabul Etmesini, Sevmesini İsteme: Cinsel Yönelimini Gizlememeye ve Paylaşmaya Dair Arzu

4.3.2.2. Aileden Gizlemeden Kaynaklanan Kısıtlanmışlık Hissinden Kurtulmak İsteme

4.3.2.3. Sevgilinin Olmasının Aileye Açılmada Tetikleyici ve Kolaylaştırıcı Etkisi

4.3.2.4. Kaza ile Yönelimin Açık Edilmesi

4.3.2.5. Yanlış Yönlendirme Nedeniyle, LGB Bireyin Ailesine Açılmasının Engellenmesi

4.3.3. Aileye Açılma Sürecini Etkileyen Unsurlar

4.3.3.1. Bilgi Edinmenin Açılma Sürecine Katkısı

4.3.3.2. Aileye Açılmadan Önce Alt Yapı Hazırlama

4.3.3.3. Aileyi Bilgilendirme ve Bilinçlendirme Çabaları

4.3.3.4. Açılma Sürecindeki Kararlı ve Tutarlı Duruşun Önemi

4.3.4. “Kime Açılmalı?” Seçim Kararının Belirleyicileri

4.3.4.1. Daha Az Tepki Verecek Aile Üyesine Önce Açılma

4.3.4.2. Daha Eğitilmiş ve Bilgili Olan Kişinin Daha İyi Anlayabileceğine İnanma

4.3.4.3. Fazla Olumsuz Tepki Vereceğini Düşündüğü Aile Üyesine Açılmama

4.4. Aileye Açılma Sonrası

4.4.1. LGB Bireylerin Ailelerine Açılmasının Ardından Karşılaştıkları Tepki ve Tutumlar ve Bunların Nasıl Deneyimlendiği

4.4.1.1. Ailenin, LGB Bireyin Cinsel Yönelimine Dair Bir Sebep Arayışı: Hastalık, Yetiştirme Hatası ve Allah’tan Gelen Bir Ceza Olarak Görme

4.4.1.2. Ailenin İnkârı: Gerçeği Görmezden Gelme, Hakkında Konuşmama ve LGB Bireyin Kafasının Karışık Olduğunu, İleride Değişeceğini Düşünme

4.4.1.3. Ailenin LGB Bireyin Açılmasına Verdiği Şiddet Tepkileri (Duygusal, Sözel, Fiziksel) ve Bunların LGB Bireyler Üzerindeki Yıkıcı, Travmatik Etkileri

4.4.1.4. Açılmanın Ardından LGB Bireye Yönelik Baskı Ve Kısıtlamanın Artması

4.4.1.5. Zamanla Ailenin Duruma Alışması

4.4.2. Aileye Açılmanın LGB Birey Üzerindeki Etkileri

4.4.2.1. Aileye Açılmış Olmanın Verdiği Rahatlık ve Özgürlük Hissi

4.4.2.2. LGB Bireyin Aileye Açılmasının Ardından Özgüveninin

Artması

4.5. LGB’ler İçin Özgürlüğü Temsil Eden Koşullar

4.5.1. LGB Bireylerin Kendilerini Daha Güvende ve Ait Hissedebilecekleri Sosyal Çevreye Dahil Olmaları

- 4.5.1.1. LGB Bireylerin Kendilerini Daha Ait ve Güvende Hissedebilecekleri İlişkiler Geliştirmeleri
- 4.5.1.2. Dayanışmanın Önemi

4.5.2. Sosyo-Ekonomik Bağımsızlığı Elde Etme

- 4.5.2.1. Ekonomik-Sosyal Bağımsızlık, Ayaklarının Üzerinde Durabilmenin Önemi

4.5.3. Üniversitenin Özgür Alan Temsili Olması

- 4.5.3.1. Üniversitenin Özgürlüğe Dair Bir Temsil Olması

4.5.4. Yurtdışının Daha Özgür Yaşam Temsili Olması

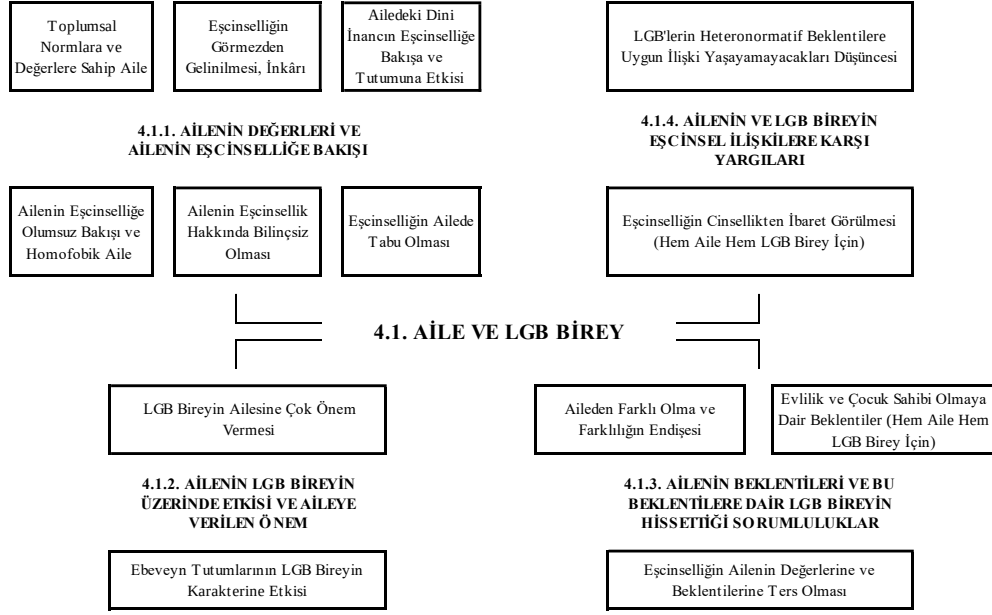
- 4.5.4.1. Yurtdışı, Özgür Yaşayabileceğin Ülke Anlayışı

4.1.AİLE VE LGB BİREY

İlk tema olan ‘Aileye ve LGB Birey’ katılımcıların; aile yapılarını, aileleriyle olan ilişkilerini, ailelerinden ve çevrelerinden gözlemledikleri yahut maruz kaldıkları eşcinsel yorumlarını; ve tüm bunların kendi deneyimlerine nasıl bir etkide bulunduğunu gösteren bir temadır. Bu başlık doğrudan açılma süreciyle ilgili değilmiş gibi görünse de, aslında LGB bireylerin cinsel yönelimlerini ve ailelerine açılma süreçlerini nasıl deneyimlediklerine dair, oldukça belirleyici bir etkisi

vardır. Alt düzey temalar bahsedilen bu etkilerin, katılımcılar için nasıl gerçekleştiğini detaylı bir şekilde sunmaktadır.

Şekil 1: Aile ve LGB Birey

4.1.1. Ailenin Değerleri ve Ailenin Eşcinselliğe Bakışı

4.1.1.1. Toplumsal Normlara ve Değerlere Sahip Aile

LGB bireyler, ailelerini heteroseksist doğruları da kapsayan toplumsal değerlere ve normlara sahip aileler olarak tariflediler:

“Yani muhafazakâr bir ailede olsaydınız, “Lut kavmi” derlerdi belki de. Hani dini açıdan “Günah, haram, kesinlikle yanacaksınız!” diyebilirdiler; ama benim ailemde bu değil yani sorun bu değil; İslami açıdan günah olması veya cehenneme gönderilmesi değil. Topluma yönelik sorun olması. Yani toplumda kabul görmüyor olması ve erkekliğin çok

büyütülüyor olması, erkeklikle alakalı olması...” (G2) (18)

Örnekten de anlaşılacağı üzere; özellikle toplumun bakış açısına göre durumun nasıl görüleceği ve toplumsal kadınlık/erkeklik rollerine uygunluğu, çoğu aile için öncelikli önemli detaylardır. Öyle ki, aileler için evlatlarının eşcinselliği kabul edilebilir bir durum olduğunda bile, toplumsal değerler ve normlar onlar için uyulması gereken kurallardır. Örneğin; L2 katılımcısının annesi, kızının ilerleyen zamanlarda sevgilisiyle evlenmesine dair onunla heyecanını paylaşabiliyor. Fakat buna rağmen, evliliklerinde toplumsal beklentilerin yerine getirilmesine dair arzusu devam ediyor:

“Siz şimdi evlendiğinizde “Sen daha güzel giyin tamam mı? Sen daha kadınsı ol! Sen daha gelin ol, tamam mı?” diyor hani öyle toplumsal şeyleri var. Sana kına gecesi yapacağız ama Duru (sevgilisi) gelmesin diyor. Sanki o daha erkeğe yakın taraf, ben daha kadına yakın tarafım.” (B1) (73)

4.1.1.2.Eşcinselliğin Ailede Tabu Olması

Katılımcıların ailesinde eşcinselliğin tabu olduğu temasına da rastlandı. Buna göre, ailelerin dini değerleri yahut yaşantısal değerleri fark etmeksizin, birçok aile için eşcinselliğin bir tabu olduğunu söyleyebiliriz:

“...ama şu an bulunduğumuz noktaya çok çok büyük zorluklarla geldiğimizi söyleyebilirim. Her ne kadar siyasi görüş anlamında her zaman Atatürkçü, Kemalist bir çizgide olmaya çalışan bir aileye sahip olsam da, mevcut iktidar, muhalif, muhalefet kanadında bulunan bir aileye sahip olsam da... Konu çocuklarının cinsel yönelimi olduğunda en katı, en bu konuda yobaz insana dönüşebiliyorlar.” (G2) (5)

Konuya paralel olarak, L2'nin ailesi için, heteroseksüel ilişki kurmak ve bu ilişkiyi aile ile paylaşmak anlaşılabilir ve olağan bir durum. Fakat konu hemcinsle

kurulan bir ilişki olduğunda, aileler olumsuz karşılıyor: Bu durum ise katılımcının ailesine karşı öfke duymasına sebep oluyor:

"Bir de çok açıklar ya, abimgil falan filan hani babam da sevgilimi bilebilir... Ama sevgilim erkek olacak işte yani! Tanıştırabilirim onlarla ama cinsiyeti farklı olacak bilmem ne..."

Abim de her haltı heteroseksüel olarak, kadınlarla yediği için hiçbir sorun yok, ben de erkeklerle yesem hiçbir sorun yok, ama kadınlarla yediğim için büyük bir sorun var." (L2) (28)

4.1.1.3. Ailedeki Dini İnancın Eşcinselliğe Bakışa ve Tutumuna Etkisi

Birçok aile için din kavramının, eşcinselliği yorumlamada belirgin bir önemi vardır:

"Annemin neden böyle bir kafa yapısında, düşünce yapısında olduğunu düşünelim dersek... Annemin işte bu tarz değerlere, bu bakış açısına sahip olmasının nedeni de tamamen onun yetiştirilme tarzı, aile ortamı ve içinde şu an bile içinde bulunduğumuz toplum yapısı olduğunu düşünüyorum. Çünkü Türkiye’de de genel olarak çok hoşgörülü bir ortam hala olduğunu düşünmüyorum LGBT’lere karşı. Dinin bu konuda çok önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum. Hatta benim cinsel yönelimimi sorgulamaya başlamamla dini inancımı sorgulamaya başlamam hep paralel gitmiştir." (B2) (60)

Örnekteki geçişte de görüldüğü gibi, dinin yalnızca aileler için önemli bir dinamik olduğu söylenemez. Aynı zamanda katılımcılar için de, dinde eşcinselliğin günah olduğu yorumunun zihinlerinde çelişkiye; dolayısıyla ya ait oldukları cinsel yönelime ya da ait oldukları dine uygun yaşamaları ile ilgili bir zorlanmaya sebep olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki, onlara öğretilen dini kurallar, varoluşlarına ve cinsel yönelimlerine uyumlu hayat sürmelerine engel olmaktadır. L2, bu kurallara

uygun yaşam inşa edip sürdürdüğünde, istemediği bir cinsle evlilik yapması durumunda, bunun tecavüzden pek de farkının olmadığını belirtir:

“Okumuyorlar da, uğraşmıyorlar da, keşke biraz uğraşsalar ya, bu eşcinsellik nedir arkadaş diye ama din o kadar çok etkiliyor ki düşünce sistemini, yargıları... Biraz daha düzgün okusunlar arkadaş ya da biraz eleştirel okusunlar, yok. Ne bileyim, meali, tefsiri, bilmem ne... Çok farklılaşabiliyor ya okuma şekli. Ya nasıl baskılı, baskılayarak insanları... Ya tecavüze uğramış gibi falan hissedeceğim galiba ben evlenince! Olmaz yani, mümkün değil! Böyle mi evleneyim, mutsuz mu olayım? Bu nasıl, bu dinin neresinde yani?” (L2) (33)

Din konusuna paralel olarak, kimi aileler için eşcinselleri de Allah’ın yarattığı, eşcinselliğin de Allah’tan geldiği yorumu, eşcinselliğe ve eşcinsellere bakışları açısından belirleyici olabilir. Bu tutum ailelerin daha ılımlı ve anlayışlı yaklaşımlarına yardımcı olmaktadır:

“Yani ara sıra şöyle de oluyordu... Nasıl diyeyim “Onlar da Allah’ın yarattığı insanlar" gibi...” (L1) (47)

“Babam da yıllar önce, yani “Allah’tansa kabulüm” klişesine yakın bir konuşma yapmıştı. O çok etkilemişti beni.” (G1) (48)

4.1.1.4. Ailenin Eşcinsellik Hakkında Bilinçsiz Olması

Ailenin tutumları ve sahip olduğu değerlerden öte, eşcinselliğe bakışlarına odaklanıldığında, eşcinsellik hakkında bilgi eksikliklerinin olduğu ve konuya dair bilinçsiz oldukları görülmektedir. B1 örneğinde de olduğu gibi aileler, çocuklarının eşcinselliğine karşı hoşgörülü veya kabullenici yaklaşıyor olsa bile; konu hakkında bilgisiz olabilmektedirler:

“Annem de bana çok dürüstlikle “Ben bu konuda nasıl davranacağımı bilmiyorum” dedi. Yani "Hiçbir fikrim yok o yüzden ben de nasıl davranacağımı öğrenmek için ve senin de bu süreçte ne olduğunu anlayan için bir psikoloğa gidelim” dedi.” (B1) (30)

4.1.1.5. Eşcinselliğin Görmezden Gelinilmesi, İnkârı

Öte yandan, bazı aileler için eşcinsellik kavramı tamamiyle yok, belki kayıp, görünmez olabilmektedir:

“Bakış açıları da çok ilginç bence, rahatsız edici derecede ilginç. Yani eşcinselliğe bakış açıları yok. Yani ne bileyim şu an papaunie (hayali bir din) dininde olan herhangi bir kavram senin için ne kadar yoksa, ailemin tüm üyeleri için de Bilkent'te okuyan ablam dahil, eşcinsellik o kadar yok. Yani homofobik değiller, çünkü homoseksüalite yok.” (G1) (44)

Bu örnekteki katılımcının bahsettikleri, görüşme boyunca diğer söylemlerine paralel olarak; bilinçsizliğin yanı sıra, görmezden gelme ve/veya öteki olduğu için önemsememe, gündelik bilince dahil etmeme olarak okunabilir. Nitekim eşcinselliğin görmezden gelindiği, inkâr edildiği veya kavramın korkunç bulunmasından dolayı bu kavramdan uzaklaşıldığı sonucu çıkmıştır:

“...çünkü annem eşcinsellik kelimesini ağzına alırken bile kekeleyen bir insandı. Korkudan, stresten, heyecandan eşcinsellik diyemezdi. Benimle bile yüzleşirken, “Sen de ablan gibi misin? Öyle misin?” derdi. Yani bunu bana direkt sormaya bile cesaret edemezdi.” (G2) (5)

“Ben 10. Sınıftayken, yani 16 yaşındayken oldu. Ondan önce bizim ev ortamımızda gey, lezbiyen, biseksüel kelimeleri, kullanılmazdı. Hiçbir zaman aile ortamında, hiç bu sözcüklerin kullanıldığını, o insanlardan bahsedildiğini duymamıştım. Hatta ben kendimi tanımlamadan önce biseksüel tabirinin, teriminin varlığından tabirinden haberdar değildim, öyle söyleyeyim. Annem, babam da bilmiyordur diye düşünüyorum. Hiç konuşmuyorduk bilip de konuşmadığını var sayıyorum, hep mesafeli davrandıklarını biliyorum. LGBT bireylere karşı “Bizden uzak olsunlar” tarzı bir tavırlarının olduğunu düşünüyorum.” (B2) (37)

Bu örneklerden de anlaşılabilceği üzere, aileler için eşcinsellik kavramı görünür olsa dahi, kavramı tanıyıp muhatap almak belki bir sorumluluk getireceğinden, kavram görmezden gelinmiştir. Dolayısıyla bunun belki yabancı olduklarına inandıkları bir konuya dahil olmama isteğinden, belki korkudan kaynaklı bir inkâr tepkisi olduğu yorumu yapılabilir. Çünkü bu yolla, aile aslında eşcinsellik meselesi ile kendi doğrularına paralel inşa ettikleri gerçeklik arasına mesafe koyabilmektedir. G1'nin örneğinde de bahsettiği gibi, eşcinsellik aslında aile için görünür bir kavram olabilecek bir çok şansa sahipken, aile ısrarla görmezden gelmeyi sürdüren bir bakış açısında diretmektedir. Bu durumu ise inkârla birlikte gerçeğe yüzleşmeye dair bir direnç olarak yorumlayabiliriz:

“Televizyonda falan da eminim kendilerince sansürlüyorlardır ya da anlamıyorlardır. Yani anneme Zeki Müren olayını sorduğumdaki tepkisi o kadar korkutucu derecede kötü ki. Yani “Ben onu sahne kıyafeti zannediordum” diyor. O kadar naif ki, bir yerden homofobiye şükrediyorum o yüzden yani. Şu anki mevcut homofobisi harbiden bir step çünkü varlığı var en azından yani. Varlığı var ve annem buna karşı. Zeki Müren'i bile, yani siz nasıl bir hayal dünyasında yaşıyorsunuz ki, sahne kıyafetiydi diyor. Adam daha ne yapsın? Yani anladın mı gay icon olması için daha ne yapsın? Hareketleri tavırları... Yani gey stereotipi diye bir şey varsa onu Zeki Müren yarattı bu ülkede yani ve annem, onu bir performans olarak görüyormuş. O kadar yok “geylik” diye bir şey yani. Yani şu an iki uzaylının senin için sevişmesi neyse, yok yani ama aslında şu anda bir yerlerde iki uzaylı bizim göremediğimiz bu odada sevişiyor. Aynı şey yani annemler için. Haliyle homofobi de görmedim. Cinsel yönelime karşı bir etki tepki de göremediğim için bir yokluk üzerine kurulu. O yüzden kitaplarıma falan da müdahale etmediklerini düşünüyorum, bilmedikleri için. Yani olmayan bir şeyin kitabını aldım, iki uzaylının sevişmesinin kitabını alsa çocuğum yadırgamam yani bilimkurgu falan derim. Yadırgamam yani anladın mı? Aynı, seviye bir, korkunç bir cehalet, yani muhteşem bir cehalet, ama muhteşem bir kapana kısılmışlık, muhteşem bir bubble (balon). Hayatımda daha güçlü bir bubble hiç görmedim zaten hani

Zeki Müren'in gey olduğuna şaşırın bir anneden sonra hiçbir bubble hani Amerikalılar falan şeydir ya, Orta Doğu'ya bakış açıları falan bubblelarından dünyaya Amerika'dan falan bakıyorlar ya hani. Onlar yanında hiçbir şey. Hani annemlerin başardığını bence çok az insan bu hayatta başarabilir diye düşünüyorum. O yüzden de cinsel yönelim konusuna bir bakışları yoktu çünkü öyle bir şey yoktu, yani cinsel yönelim diye bir şey yok. Kadın, erkek, anne, baba, çocuk.” (G1) (58)

Ailelerin eşcinselliği bilmemeleri ya da bilmiyormuş gibi davranmaları, eşcinsel çocukları için hayatlarında büyük önem taşıyan ve alan kaplayan bu meselenin, ailesi tarafından görmezden gelindiği anlamına gelir. Öyle ki, G1 ailesinin homofobik yaklaşımını, görmezden gelme tutumlarını yanında bir avantaj olarak görmektedir. Nefret beslemelerini bile, en azından durumun zihinlerinde bir yerinin olması şeklinde yorumlar. Dolayısıyla bu durumun LGB bireyler üzerinde yıpratıcı sonuçları olabilmektedir:

“Ama annem biliyordu bence de, ya bu çok sinir bozucu değil mi? Yok sayılıyorsunuz ya, benim en hassasiyet duyduğum şey yok sayılmaktır. Bir yer, bir ortamda yok sayılmak, sessiz kalmak bilmem ne. Ya lisede Buse'ten bahsetmişim sana, yani sonra Sibel diye bir arkadaş vardı, sürekli beni alıyordu işte arabayla bir yerlere gidiyorduk lisede falan, ondan bahsetmişim. Ceren'den sürekli bahsediyorum. Başka birinden bahsetmedim galiba. Hiç mi anlamaz? Mezuniyette yanıma geldi Ceren, herkesin ortasında kucağına aldı falan böyle, “Yapma, yapma” dedim, ama işte orada bir şey oldu, sonra tekrar işte Konya'ya geldi Ceren, hiç mi anlamıyorsun? Anlamıştır büyük ihtimalle, zaten anladığını da söyledi, “Şaşırmadım” dedi de. E ya bunu içimde tutuyorum ben ve bunu paylaşmama izin vermiyorsun, yok sayıyorsun; benim için çok önemli olan, yıllardır sakladığım bir şeyi. Uğraşmak istemiyorsun. Al, ortaya attım bomba gibi yani... Ama yine de yok sayılmaya devam ediyor.” (L2) (43)

4.1.1.6. Ailenin Eşcinselliğe Olumsuz Bakışı ve Homofobik Aile

Her katılımcıyla yapılan görüşmelerde ailesinin eşcinsellik hakkında olumsuz bakış açısının olduğuna dair bilgilere ulaşılmıştır. Olumsuz bakış açısı, kimileri için olumlu olmanın tersi şeklinde, kimileri için homofobik olma şeklinde, kimileri için ise eşcinsellere tepeden bakma şeklinde tariflenebilir. B1 katılımcısının babasını tarifen anlatımını, olumlu olmanın tersi şeklinde tariflenen duruma örnek niteliğinde gösterebiliriz:

“Babam mesela ibne lafını çok kullanır ama ibne lafını eşcinselliğe ithafen kullandığını düşünmüyorum önceden. Ama babam bu konuda nötr ya da anlayışlı bir insan olmadı hiçbir zaman. Ama özellikle nefret söylemi de kullandığını duymadım yani direkt belirli bir grubu kastederek.” (B1) (26)

Ayrıca, katılımcıların çoğunun ailelerinde homofobik söylemlerin ve tutumların bulunduğu görülmüştür:

“Hatta işte Lambda’da gönüllülük yaptığımı, staj yapıyordum galiba o zamanlar. “Nerede staj yapıyorsun?” dedi. “Lambda’da” dedim. “Lambda neresi?” “İşte LGBT+”. “LGBT+ ne?”. “İşte lezbiyen, gey...”. “Tamam, tamam!” dedi. Yani lezbiyen deyince galiba işte bir porno kategorisi olduğu için, hemen kestirip attı. “Ben onların nasıl biri olduğunu biliyorum!” falan gibi şeyler söyledi. “Ne işi yapıyor bunlar?” dedi. “Her işi yapıyorlar baba.” dedim, yani “Sen ne işi yapıyorsan onlar da öyle işler yapıyorlar.”. Sonra “Öyle bir doktor varsa, öyle bir doktorun hastasına yazık be!” gibi bir şey dedi.” (L2) (17)

“Bununla ilgili çok güzel bir örnek verebilirim babamın ne kadar homofobik olduğuna dair. Babam belirli bir zaman bir otelin şoförlüğünü yapıyordu ve otelin özel şoförüydü. Ve otelde o gece bir ünlü (ismi özellikle belirtilmedi) gösteri yapmış, sahne almış daha doğrusu. Gösterisinin sonunda şöyle bir olay olmuş; bir kadın babamın yanına gelip ünlü kişiyi evine bırakabilir misiniz, özel şoförü şu an yok, siz bırakabilir

misiniz?”. Otelin şoförü diye kadın ricada bulunuyor. Babam dönüp “Ben o ibneyi arabama almam!” diyor. Kadın da dönüp “Ben o ibnenin ablasıyım!” diyor. Babam tabi bunu bize gülerek anlatıyor. Aslında bayağı homofobik olduğunu görebiliyorsunuz. Veya işte babam annemle kavga ettiğinde ne kadar seksist cümleler kurduğunu falan tahmin edemezsin, ...(Cinsel içerikli kaba dil)... Babamın asla o konuda yumuşayabileceğini düşünmüyorum.” (G2) (18)

“Televizyondan görüyorlar falan işte seks işçileri, travesti diye tanımladıkları arkadaşları insanları, onları görüyorlar. Onlara “Ya şunların hallerine bak, yazık ya!” diye üstten bakıyorlardı. Ben de onlarla birlikte onlardan (seks işçilerinden) korkmaya başlamıştım.” (L1) (28)

Son örnekteki katılımcı, ailesinin LGBT bireylere karşı üstten bakan olumsuz, homofobik tutumundan bahsederken; devamında bu durumun kendi bakış açısını nasıl etkilediğinden söz ediyor. Bu bilgiden hareketle, bir sonraki bölümde; ailenin tutum ve değerlerinin, kişi üzerindeki etkisinden bahsedeceğiz.

4.1.2. Ailenin LGB Bireyin Üzerinde Etkisi ve Aileye Verilen Önem

4.1.2.1. LGB Bireyin Ailesine Çok Önem Vermesi

LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerine dair yapılan görüşmelerde anlamlı bir çoğunluk için aile çok önemli bir kurum olarak görülmekte ve onlarla kurulan ilişkiler, diğer ilişkilerden daha kıymetli bulunmaktadır:

“...Bir yandan bu kadar sene sonra geç de olsa onunla bu kadar yakın olmak bana keyif veriyor yani ailemden birini tanıyor olmak. Aileye değer veriyorum. Aile benim için önemli bir kurum. Her ne kadar bocalasam da, yani en büyük travmalarımı aile içinde yaşamış olsam da... Yine annemin benim için yazdıklarına baktığım zaman ve benim eşcinselliğimle alakalı kendini ne kadar ileriye götürmeye çalıştığını, ne kadar yol kat etmeye çalıştığını farkettiğimde, bana yakın olmaya çalıştığını farkettiğimde; hiçbir zaman hiçbir şekilde bağımızın kopmayacağını anladım.” (G2) (14)

4.1.2.2. Ebeveyn Tutumlarının LGB Bireyin Karakterine Etkisi

Aile kavramının katılımcılar nezdindeki öneminin yanı sıra ve önceki bölümde yer yer bahsedildiği üzere; ailenin çoğu kişi için, yaşam tarzı anlamında belirleyici bir etkisi vardır. Ebeveynlerin tutum ve değerlerinin çocuklar üzerinde etkileri, öne çıkan fikirlerdendir. Örneğin G1, ebeveynlerinin hayat ve dinle ilgili değerlerinin; zaman ilerledikçe kendi sahip olduğu değerlerde (bu değerler aynı alanlarda olmasa bile) belirleyici bir etkisinin olduğunu düşünüyor. Buna göre, ailesinin hak kavramına dair hassasiyetinin, onun ilerki yaşlarda eşcinsel hakları ve insan hakları savunuculuğuna dair sorumluluklar almasına vesile olduğunu söylüyor:

“Çok güçlü, öyle bir hak kavramı var, Allah hakkı, kul hakkı gibi. Bu bende yansıması olan bir şey, hak olarak. Ben kendi hayatıma geri dönüp baktığımda, birinin hakkını yememek, onun üzerinden ben başka haklara yönelmiş olsam da. Benim üzerimde çok ciddi etkisi olan bir şey; dini hak kavramının bu kadar yoğun yaşanıyor olması ailemde. Yani elde avuçta ne varsa vermeyi, bedava vermeyi, yardım etmeyi çok seven bir aile tipi... Ben onu çok eleştiriyorum tabii de, vicdan mastürbasyonu falan da diyebiliriz ona yani bir çok açıdan ama... Oradan aldığım o hak kavramı benim hayatımda çok belirleyici oldu.” (G1) (16)

Ayrıca, B2 katılımcısı, ailesinin hayata ve eşcinsellik kavramına karşı tutumunun açılma süreci üzerindeki etkisinden bahsederken; aynı zamanda kendisini tanıma ve kabul etme gibi kritik süreçlere olan etkisinden de söz ediyor:

“...Bunu çok zorlaştıran bir şeydi. Hatta açılma sürecim değil, şu anki benim kendimi bulamama, kimlik arayışı durumlarımın bile ailemin zamanında, benim cinsel yönelim yönelimime verdiği tepkilerden olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu, benim kimliğimin büyük bir parçası olduğu için... Bana ait olan bir şeye tepki gösterildi zamanında. Bu benim onu kabullenmemi çok zorlaştırdı ama aynı zamanda genel olarak

kimliğimin oturmasında hep bir sorun, engel yarattığını hala düşünüyorum.” (B2) (56)

Yukarıdaki örneklerde ebeveynlerinin tutum ve değerlerinin, LGB’lerin üzerinde hayatta kıymetli buldukları değerleri belirlemede, açılma süreçlerinde ve kendini tanıyıp kabul etmede belirleyici etkileri görülüyor. Bunlara ek olarak, L2 katılımcısı için, bu etki romantik partnerleriyle ilişkilerinde bile istemese de belirleyici oluyor:

“Galiba ilişkilerdeki sorunum da bunla alakalı yani... Hatta işte bir kız arkadaşım olduğunda, her şey yolunda da gittiğinde kafamdan totem üretiyorum arkadaş yani; obsesif bir şekilde. Uğursuz. Onunla ilişki uğursuz, hiçbir işin yolunda gitmeyecek, ayrılmalısın! İçimdeki artık süperegö mu, artık benim ailemin yargılarını içe alma durumu mu artık neyse... Onlar beni sürekli durduruyordu.” (L2) (23)

Tüm bu örneklerden anlaşıldığı üzere aile; kişinin dünyayla, romantik ilişkilerinde partnerleriyle ve hatta kendiyile kurduğu ilişkide belirleyici bir öneme ve etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz.

4.1.3. Ailenin Beklentileri ve Bu Beklentilere Dair LGB Bireyin Hissettiği Sorumluluklar

Ailelerinin hayat ve dinle ilgili benimsedikleri değerlerin, birçok katılımcının kendi hayatındaki değerleri tanımlamada ve yaşantılamada belirleyici olduğundan söz etmiştik. Bu bölümde ise ailelerin, özellikle ebeveynlerin, çocuklarından beklentilerinin neler olduğundan ve bu beklentilerle ilgili olarak eşcinsel bireylerin neler deneyimlediğinden bahsediyor olacağız.

Beklentilerin genel manada, konuya paralel olarak; LGB bireylerin cinsel yönelimlerinin, aile tutum ve değerlerine farklı düşmesiyle ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Ailelerin çocuklarından beklediği özellikle aile kurma ve çocuk sahibi olmaya dair beklentiler, bunu karşılayamayacağına dair inancı olan

çocuklar için kafa karışıklığına ve yoğun olumsuz duygulara sebebiyet verebilmektedir.

4.1.3.1. Aileden Farklı Olma ve Farklılığın Endişesi

Katılımcılar, çevresindeki görünür çoğunlukla kendilerini kıyasladıklarında kimi farklılıklar olduğundan bahsediyorlar. Bu farklılıklar, kimi zaman hemcinslerinden veya akranlarından farklı olmaya dair örneklerle ilgili olsa da, çoğunlukla aileyle olan farklılıklar ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, çoğu katılımcı kendini ailesinden farklı olarak yorumlar. G2 katılımcısının tariflediği yaşantısal tutum, değer ve geleneklere dair farklılık buna örnek olarak verilebilir:

“...Dolayısıyla bu ailemin gelenekleri hem dini anlamda hem de işte örf adet anlamında aslında pek çok kalıplarının dışındayım. Zaten işte küpe takıyor olmamdan tutun lazer epilasyona gidiyor olmama kadar aslında ne kadar farklı olduğumu görüyorum.

....Ama öteki yandan onların kabullendiği ve yürütmek istediği geleneklere de sahip çıkmıyorum veya uyum sağlayamıyorum.” (G2) (14)

B2 katılımcısının öyküsünde, biseksüel yönelimini farkettiği sıralarda, bu durumun ailesinin sahip olduğu değerlerle uyumsuz olmasının, kişi üzerindeki olumsuz etkilerine rastlanıyor. Ailesinden bu denli farklı olmanın, aynı zamanda bu farklılığa dair endişeyi de getirdiği görülüyor. İlaveten, ailesinin LGBT bireylere karşı olumsuz bakış açısının, katılımcının cinsel yönelimine dair farkındalık sürecinde O’nun geleceğe yönelik sorumlu ve kaygılı hissettiren bir duruma girmesine sebep olduğu da söylenebilir:

“Bu sorgulama süreci benim için çekinerek de geçti. Çünkü hani benim büyütüldüğüm değerlere göre böyle bir şey olmaması gerekiyordu. Benim kadınlara ilgi duymamam gerekiyordu. Sanırım ilk sorgulamaya başladığımda, kendimi tanımlamadan önce bile. Sonra o dönemde işte farkettiğimi düşünüyorum. Bunun bir problem olduğunun sanırım her zaman farkındaydım. Ama o insanlardan bahsedilmiyordu ya da

bahsedildiklerinde, gey ya da erkek ya da travesti erkek diye tanımladıkları şeylere bakalım... O insanlar gece hayatı olan insanlar... Gece orada, burada hatta... Bilmiyorum şu an sanki bir hayat kadınından bahsediyormuşum gibi oldu, ama o tarz bir bakış açılarının olduğunu görebiliyorum. Şu an öyle olduğunu sanmıyorum, çünkü 16dan 20ye 4 sene olmuş yine. Ama o sorgulama döneminde farketttiğimi düşünüyorum. Bir sorun var burada, diye. Çok ötekileştiriyorlar, çok uzak tutuyorlar diye. “Ben eğer şuyysam ya da buysam ne olacak? Nasıl söyleyeceğim?” diye hani düşündüğüm zamanlarda o tabirlerin bizden ne kadar uzak olduğunu farketttiğimi düşünüyorum.” (B2) (39)

4.1.3.2. Eşcinselliğin Ailenin Değerlerine ve Beklentilerine Ters Olması

Ailelerinden farklı olma, bir yanıyla ailelerinin LGB bireylerden beklentilerini yerine getirememe anlamına da geliyor. Son derece önem verilen ailenin beklentilerini yerine getiremeyecek olduğunu düşünmek kişilerde duygusal zorluğa ve kişilerin suçluluk hissetmesine sebep olabiliyor. Buna örnek olarak L2 katılımcının ailesinin evliliğe dair tutum ve beklentilerinin kendi düşünce ve davranışları üzerindeki potansiyel etkisine dair anlatımını verebiliriz. Kişi, eşcinselliği ailesine karşı sorumluluğunu yerine getirememe olarak yorumluyor. Bunun sebebinin ise ona şimdiye kadar aileye dair öğretilen beklentiler olduğunu düşünüyor. Görüşme boyunca, ondan beklenen yaşa kadar evlenmediği taktirde ortaya çıkacak sonuçları düşünmenin, kişiyi büyük çatışmalara ve kaygıya götürdüğü görülüyor. Öyle ki, bu durum onu istemediği biriyle evlenme ihtimalini düşünmeye; ve hatta sevdiği cinsten biriyle evlenmenin lüks olabileceği fikrine kadar götürebiliyor:

“Hakikaten de başarılı bir çocuktum, kariyerimi de başarılı bir şekilde sürdürürüm. Bu yıl patladım gerçi ama kariyerimi de başarılı bir şekilde sürdürürüm. Okullarım çok iyidir, sınavlardan iyi notlar alırım. Arkadaşlık ilişkilerim çok iyidir, iyi bir evladım. Hadi iyi bir de eş olmak gerekiyor artık 22 yaşımdayım, hadi 24 - 25 yaşına kadar belki zamanım var

akrabalarımı göre. E bunu yapamayacağım? Bunun kaygısını çok fazla gütmeye başladım. Böyle açıldım zaten; “Ben evlenemem!” diye. “Neden?” diye sordu. “Erkeklerden hoşlanmıyorum çünkü” dedim. Sonra kendime şöyle söyledim, ya hoşlanman gerekiyor mu? Evlen işte yani birine karşı duygusal bir şey hissetmen gerekiyor mu? İnsanlar nasıl yapmış ya hani lüks arama! Yani tamam 24 - 25 yaşına kadar eğlen, gez, kadınlarla birlikte ol bilmem ne. Sonrasında bir erkek bul ve bitsin artık yani. Ve ailen seni çok seviyor, çok değer veriyor, gözünün içine bakıyorlar. ...sonrasında evlen. Hala böyle düşünüyorum bu arada. Çünkü onlara uygun bir çocuk olmam lazım maalesef. Çünkü böyle gitmez yani. Her hâlükârda tuhaf karşılayacaklar beni, partnerimi...” (L2) (33)

4.1.3.3. Evlilik ve Çocuk Sahibi Olmaya Dair Beklentiler (Hem Aile Hem LGB Birey İçin)

Bir önceki temada, ailelerin kişilerden beklentilerine paralel olarak bahsettiğimiz evlilik ve çocuk sahibi olma meselesinin, neredeyse tüm katılımcılar için önemli bir yeri var. Bu durum görüşmeler içerisinde çoğunlukla ailelerin, çocuklarından beklentileri olarak karşımıza çıksa da, durum her zaman ebeveynlerin beklentileriyle ilgili değil. Nitekim B1 katılımcısı ailesinin isteklerine ek olarak, evlenip çocuk sahibi olmaya dair bir arzusunun olduğundan söz ediyor:

“Annemin bir şey konusunda tereddütü olmuştu, onu da bilmiyordu. Senin çocuğun olmayacak mı? Çocuk yapmayacak mısın? Bu arada ben çocuk yapmayı çok istiyorum. Ben gerçekten çocukluğumdan beri çok anaç bir insanım, yani çocuğum olsun 3 - 4 tane çocuğum olsun bir sürü çocuğum olsun... Yani gerçekten çok acayip duygusalım o konuda. Mesela, teyzemin ultrasonuna gitmiştik, en küçük teyzemin. Bebeğin kalp atışlarını duyduğum ve teyzemden çok ağladım. Sanki o, benim karnımda gibi hissettim. Anneme açıkladım, “Sperm donörü olabilir ya da yeni teknolojiler var kemik iliğinden iki kadının bir kız çocuğu olabiliyor”

dedim. Hoşuna gitti, “Belki Türk olarak bunu yapan ilk çift siz olursunuz” dedi (katılımcıdan ve katılımcının partnerinden söz ediyor).” (B1) (73)

Evlilik ve çocuk sahibi olma meselesi, hemen herkes için ailelerinin beklentilerine paralel olarak önem atfedilen bir durumdur. Daha önce ailelerin değer ve tutumlarının çocuklar üzerindeki etkilerine verilen örneklerde de görüldüğü üzere; ailenin evlatlarından evlenmeleri ve çocuk sahibi olmalarına dair beklentileri, LGB bireylerin kaygı hissetmesine sebep olur. Bu beklentileri karşılayamamak, onları eksik hayat yaşayacakları ve yalnızlığa mahkum olacakları gibi düşüncelere sürüklemektedir:

"Evlilik baskısı, o evlilik baskısıyla baş etme... Dedim ki benim evlenmem lazım! Çünkü bizde şöyledir ki, bütün akrabalarım, aile... Biz evlendik ya ve güzel ilişkilerimiz var, bizde bir boşanan oldu, kuzenim, onun da çok daha iyi bir ilişkisi oldu yani ikinci evliliği çok daha iyi gidiyor. O kadar. Bizde boşanma yoktur, yalnız kalma yoktur, güzel tatlı insanlarla evleniyoruz, erkeklerle... Aile kurmak çok önemli bir şey bizim ailemizde. Güzel insanlarla karşılaşmak, onlarla aile kurmak... Dedim ki ben evlenemeyeceğim! Eee ne yapacaksın, yurtdışında mı evleneceksin? O zaman da çok da eğreti bir durum olacak... Yani bir sorumluluğumu yerine getirememme gibi düşündüm eşcinselliği. Çünkü evlilik gerçekten benim kafamda da bir şeyi oturtmak, ev, evlilik, iş sahibi olma, çocuk yapma, bunlar önemli benim hayatımda, bana böyle öğretildi. Bunları yapamazsam hayatım düzene girmeyecek, böyle çok serseri bir yaşamım olacak. Tutunamayacağım, yalnız öleceğim, gibi korkularım vardı.” (L2) (33)

4.1.4. Ailenin ve LGB Bireyin Eşcinsel İlişkilere Karşı Yargıları

Bu bölümde, hem katılımcıların hem de ailelerinin eşcinsel ilişkilere dair, önyargı niteliğinde sayılabilecek yargılarından bahsedeceğiz. Bu yargıların, kişileri eşcinsel ilişkilere dair hoşgörülü ve kabullenici yaklaşımlar sergilemekten alı

koyduğunu görülmektedir. Dolayısıyla bu durumun, LGB bireylerin açılma süreçlerini nasıl deneyimlediklerinde ve ailelerin verdikleri tepkilerin nasıl olacağına önemli etkilerinin olduğunu söyleyebiliriz.

4.1.4.1.Eşcinselliğin Cinsellikten İbaret Görülmesi (Hem Aile Hem LGB Birey İçin)

Katılımcıların önemli birçoğunun ailesi için, eşcinsellik yalnızca cinsellikten ibaret görülmektedir. İlaveten, hem katılımcılar hem de ailelerinin gözünde LGB bireylerin, heteroseksüel bireylerin yaşadığı varsanılan türden ilişkiler yaşama ihtimali düşüktür. Katılımcıların ailelerinin çoğunda eşcinsellik konusuna dair zihinlerinde beliren ilk şeyin, hemcinsiyle cinsel ilişkide bulunan insan imgesi olduğu, tariflenmiştir. Bu temanın özellikle kişilerin, cinsel yönelimlerine dair ailelerine bilgi verme veya açılma ihtimaliyle paralel olarak ortaya çıktığını görülmüştür. LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde, kendileri için son derece kritik önem taşıyan cinsel yönelimlerinin, aileleri tarafından yalnızca cinsellikten ibaret görülecek olmasının onları endişelendiren bir durum olduğu görülür. Kişiler, cinsel yönelimlerinin olduğundan eksik ve/veya sığ bir anlamla karşılaşma ihtimaline dair yoğun rahatsızlık duymaktadırlar:

“Ya akıllarına ilk gelen şey cinsellikti çünkü.. arasında büyük fark var (nefes veriyor) onlar için. Yani duygusal temastansa, duygusal birlikteliktense ııı.. tensel teması direkt gözlerinde canlandırıyorlar.” (L1) (92)

“Yani ben açılacağım ben geyim diyeceğim, gey ne demek diyecek. Yatakta sevişen iki erkeği canlandıracak gözünde, direkt yatak odası gelecek aklına. Yani başka bir şey düşünmeyecek. Gerçekten zordu...” (G2) (25)

Eşcinselliği cinsellikten ibaret görmenin her zaman sadece ailelere has bir yorum olmadığını söyleyebiliriz:

“Çünkü daha ortaokuldayken annem ve babam gibi bir ilişki kurmayacağım veya işte komşularımız gibi herhangi bir heteroseksüel evlilik yapmayacağımı farkettim. Yani üremeyeceğimi farkettim veya üreyemeceğimi. Soy devam ettirme noktasında benden beklenen bu şeyi karşılayamayabileceğimi farkettim. Ama şu an için güvendeyim, daha küçüğüm, sorumluluklarım fazla değil, şu yaşımda benden öyle şeyler beklemiyorlar, rahatım; ama bu benim ileride karşıma sorun olarak çıkacak o zaman düşünüyoruz şeklinde yorumlamıştım. Bu kavramlara, daha doğrusu literatüre daha çok lisede, hatta üniversitede hakim oldum. Sadece görüntülerden ve o zaman cinsellikten ibaretti yani, sanki eşcinsel olmak sadece cinsellikten ibaretmiş gibi bir noktadaydım. Bir hayat kurmaları, aşık olmaları, birlikte olabilmeleri gibi şeyler pek görmediğim için düşünebildiğim şeyler değildi.” (G2) (5)

G2, eşcinsellik kavramıyla ilk kez karşılaştığı dönemlerde; eşcinselliği sadece cinsellikten ibaret bir durum olarak yorumladığından bahsediyor. Buna sebep olarak içinde bulunduğu ve tanık olduğu mevcut heteroseksist düzenin içerisinde, eşcinsel yaşamına dair zihninde uygun bir yaşam koşulu oluşturamamasını gösteriyor. Bu durumun kişiyi, hayatın doğal akışı içerisinde, hissettiği gibi bir ilişki yaşayamayacağı inancına sürüklediğini görebiliriz. Dolayısıyla heteronormatif bir düzende LGB bireyler için, cinsel yönelimlerine uygun ilişkiler yaşama ihtimallerinin bile, onlar için zor olabileceğini söyleyebiliriz.

4.1.4.2. LGB'lerin Heteronormatif Beklentilere Uygun İlişki Yaşayamayacakları Düşüncesi

Katılımcıların bir kısmı LGB bireylerin, heteroseksüel kişilerin yaşadığı varsanılan türden ilişkiler yaşayamayacağına dair inanç taşımaktadır. Bu, G2 örneğinde olduğu gibi evlenip çocuk sahibi olamama, üreyememe, soyun devamını getireme hakkında bir yorum olabilirken; kimi katılımcılar için heteronormatif bir düzende, homoseksüel bir ilişki kurmanın ve sürdürmenin zorluğuna dair bir yorum olabiliyor:

“Bir ara gerçekten “Allah’ım lütfen beni heteroseksüel yap!” falan dediğim oldu yani çünkü suçluluk değil gerçekten bu yaşam tarzı zor. Partner bulmak zor geliyor. Partnerle ilişki zor geliyor. Ben açığım mesela, aileme de açıyorum yavaş yavaş. Herkese açığım ama partnerim açık değil. Ne bileyim sokakta ben böyle el ele dolaşmak istiyorum arkadaşla ya da bir gece bende kal demek istiyorum. Ama o kadar zor ki. Böyle geleceği yokmuş gibi. Evlenmeyeceksin ya zaten, böyle lay lay lom bir şeymiş gibi geliyor. (L2) (23)

...Heteroseksüel olsam daha kolay ilişkilerim olabilirdi evet yani çok zorlanıyorum kadınlarla ilişki kurmakta. Ya da ne bileyim eşcinsel bir kadın olacak o beni sevecek, ben onu seveceğim, çok yorucu... Nereden bulacağım? Yalnızlık korkusu! Erkeklerle ilişki yaşayabilsem böyle olmazdı, heteroseksüel olsaydım yani. Bulmak zor!”(L2) (63)

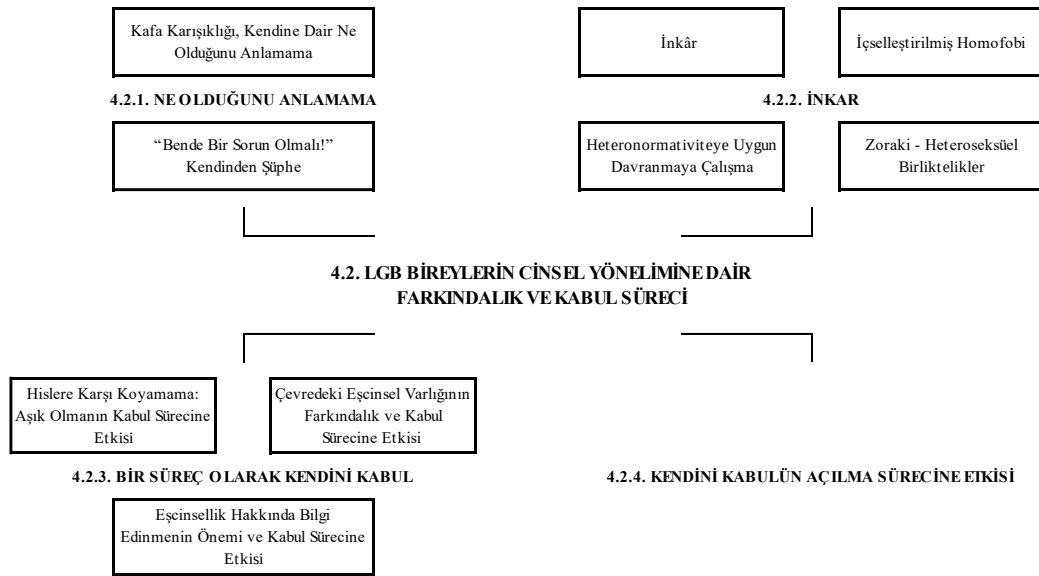
Konuyla dair L2’nin anlatımlarına bakıldığında, LGB’lerin heteroseksüeller gibi ilişki yaşayamayacaklarına dair düşüncelerin, kişi üzerindeki zorlayıcı ve yıkıcı etkisi anlaşılabilir. Kendisi için zor olan bu durumdan kurtulabilmek adına, hissettiklerinin değişmesine dair bir ümit beslediği görülüyor. Ek olarak aksi bir örneğin, kişilerin algısını değiştirmedeki etkisini görebiliriz. G2’nin eşcinsel ablası, ailesinin önyargılarına göre beklenenin aksine, heteroseksist normların beklentilerine paralellik gösteren bir ilişki kuruyor. Yurtdışında kadın partneriyle evlenen ablası, uzun yıllardır ilişkisini sürdürüyor. Bu durum ise, G2’nin ailesine açılma sürecine paralel olarak, ailesinin eşcinselliğe ve eşcinsel ilişkilere bakış açısını olumlu bir etkiyle değiştirmiş oluyor:

“Zaten annemle babamı anlattım, ablamın tavrını da biliyorsun (homofobik olduklarından bahsediyor). Hani ablam en başta çok karşıyken, bir anda o kadar radikal değişim gerçekleştirmesini inan beklemiyordum. Ama bunu yapmasının arkasında bir çok dinamik var; diğer ablamın ilişkisi, ablamın ilişkisinin istikrarlı olması ve bir aile kurması, evlenmesi...” (G2) (18)

4.2. LGB BİREYLERİN CİNSEL YÖNELİMİNE DAİR FARKINDALIK VE KABUL SÜRECİ

LGB bireylerin öykülerine bakıldığında, her bireyin cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerinin; farkındalıklarına dair ilk anıları, kabul süreçlerinin denk geldiği yaşları vs gibi özellikler bakımından değişkenlik gösterdiği görülüyor. Buna rağmen, birçoğunun bu sürece dair ortak olarak paylaştığı temalara da rastlanmakta. Bu bölümde LGB bireyler için, cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerinde belirleyici olan ve bu süreci etkileyen ortak unsurlar açıklanıyor olacak.

Şekil 2: LGB Bireylerin Cinsel Yönelimine Dair Farkındalık ve Kabul Süreci

4.2.1. Ne Olduğunu Anlamama

4.2.1.1. Kafa Karışıklığı, Kendine Dair Ne Olduğunu Anlamama

Katılımcıların cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerine bakıldığında, bunun kafa karışıklığı getiren ve zaman gerektiren bir süreç olduğu

görülüyor. Bunun sebebinin, içinde doğdukları ve büyüdükları aile ve toplumlarda; heteroseksist normların daha görünür olması ve genel geçer kabul edilmesiyle ilgili olduğu düşünülebilir. Nitekim kendinde, cinsel yönelimine dair öğretilen ve kendinden beklenenin aksine bir durum sezinleyen bireyin; bu durumu bildiği terimler içinde anlamlandırabilmesi kolay olmuyor. Bu bağlamda, bir çok katılımcı cinsel yönelimine dair ne olduğunu anlamlandırmakta güçlük çektiğini belirtiyor:

“Yani farkındalık esnasında karmaşa var, çünkü ne olduğunu bilmiyorum, ne olduğunu adlandıramıyorum. Bir kafa karışıklığı, bulanıklık diyebilirim daha çok. Kabul ettiğim zaman da önce, “Ben lezbiyen miyim acaba?” oldu. Önce ben Jane’leyken (yabancı bir kadın arkadaşı) ben lezbiyenim herhalde dedim, çünkü o sırada başka kimseye ilgi duymuyorum. (B1) (36)

4.2.1.2. “Bende Bir Sorun Olmalı!” Kendinden Şüphe

Farkındalık süreçlerinde bahsedilen kafa karışıklığına paralel olarak kişilerde; kendilerinde bir farklılık, bir gariplik olduğuna dair inanç oluşabiliyor. Bulunduğu toplumda heteroseksist normların mutlak gerçeklik olarak var sayılması, LGB bireylerin gerçekliklerinin farklı ve garip olarak algılanmasına neden olabiliyor. Öyle ki, cinsel yönelimlerine dair farkındalık süreçlerinde ne olduğunu anlamaya çalışırken, yorumu genelde kendilerinde olan bir farklılığa yönelik yaptıkları görülüyor:

“Daha sonra sıra arkadaşımı ilkokulda veya beğendiğim çocukları mastürbasyon yaparken düşündüğümü farkettim. Ben kadınları düşünmüyorum mastürbasyon yaparken, erkekleri düşünüyorum. Bunda bir gariplik var, çünkü etrafımda benim yaşındaki erkeklerde cinsellik konuşulduğunda bak şu kızın şurası nasıl, şu kızın şurası nasıl diye, bu şekilde muhabbet döndüğü için... Ben niye böyle cümleler kuramıyorum,

ben niye kalkıp “Oo senin de şuran iyi aslında” falan niye diyemiyorum şeklinde bir gariplik olduğunu farkettim.” (G2) (5)

Kendilerini farklı görmenin, kişilerin kendinde kusur görmesine, kendisini suçlamasına sebep olduğu söylenebilir. B2 cinsel yönelimine dair aldığı tepkilerin, nasıl kendinden şüphe duymasına sebep olduğundan bahsediyor:

“Nasıl hissettirdi... Bende gerçekten bir sorun olmalı... Bu sefer kendini.. Kendinden şüphe duyma.. Eğer his olarak tanımlamak istersem bu şekilde tanımlardım herhalde; kendimden şüphe.. -sessizlik- Bu kadar.” (B2) (111)

4.2.2. İnkâr

Heteronormatif kuralların hakim olduğu bir toplumda ve ailede büyürken, alışılmışın dışında bir cinsel yönelime sahip olmanın; LGB bireyler için durumu kabul etme anlamında zorlayıcı olduğunu, bu durumla yüzleşmenin kolay olmadığını bir önceki alt düzey temada görmüştük. Bu duruma paralel olarak, LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerinde; neredeyse hepsinin, önce verdiği tepkinin inkar olduğunu görüyoruz. İnkâr tepkisinin, kişiler için yüzleşmenin ve kabul etmenin zorlayıcı olduğu bu durumda; onları koruyucu bir etkiyle verildiği düşünülebilir. Katılımcılardan alınan öykülere bakıldığında, bu tepkinin cinsel yönelimlerine dair gerçekliği görmezden gelme, reddetme; heteronormativiteye uygun davranmaya çalışma ya da içselleştirilmiş homofobi gibi yollarla meydana geldiği görülüyor. Bunlara ilaveten bazı katılımcıların aslında cinsel yönelimlerine dair farkındalık edinseler bile, güvendikleri kaynaklar tarafından yanlış yönlendirildikleri için inkar sürecine girdiği de görülüyor.

4.2.2.1.İnkâr

G1, eşcinsel yönelimine dair farkındalık sürecindeki inkâr tepkisini anlatırken, farklılığının sebebini cinsel yönelimi dışında faktörlere atfederek, kendini bu gerçeklikten uzak tuttuğundan bahsediyor: Bu durum, kendi için zorlayıcı

olabilecek bir stres kaynağından korunmak adına, inkârı bir savunma mekanizması olarak kullandığı şekilde yorumlanabilir:

“...Erkek olmama rağmen ki erkekliğim de bu anlamda questioning (sorgulanabilir), farklı bir erkektim her zaman, farklı bir oğlan torundum yani. Gey olduğum için mi ya da farklı ilgi alanlarım yüzünden mi bilmiyorum. Bence bu ikisi artık iç içe geçmiş kavramlar. Hani gey olduğum için mi farklı ilgi alanlarım vardı, farklı olduğum için geyliğimi daha rahat yaşadım ya da daha serbest yaşadım gibi.. Çok elementin iç içe geçtiği bir şey vardı. Daha zeki olduğum için daha mı başarılıydım, yoksa daha başarılı olmak zorunda mı hissettim kendimi gibi bazı varoluşsal şeyler var. Haliyle her “top” dendiğinde, “Ah gerizekalı kıskanıyor tabii ki! Daha az önce onun 10 yanlış yaptığı matematik sınavında full yaptım. Tabii ki de, ben de olsam “top” derdim. Ya da işte aptal derdim, gerizekalı derdim” dediğim. Ya da işte okul başkanı seçildim bir şey bulacaklar, ne bulacaklar....

... “Sizden değilim”i çok seviyordum zaten farklı sebeplerle. Zaten sizden değilim ama onlardan olmamamın sebebinin, hiçbir zaman cinsel yönelimim olduğunu düşünmemiştim yani hep böyle farklı sebeplerle...

... O şey “distinction”ı (ayrımı) hep farklı yerlerden kurdum ve ben bunu çok homofobikçe buluyorum şu an geri dönüp bakınca. Yani o kendini kabul etmeme... Daha zekiyim o yüzden bana top diyor. Hayır topum o yüzden bana top diyordu yani aslında. Yani çok açıkça biliyordu onlar. Bir ben bilemedim (gülüyor).” (G1) (52)

4.2.2.2. İçselleştirilmiş Homofobi

Aynı konuşmanın devamında ise katılımcı, aslında cinsel yönelimine dair inkârının, içselleştirilmiş homofobiye sebep olduğundan bahsediyor. Kişi, kendine uyguladığı bu baskıyı maruz kaldığı en büyük faşizm ve en kuvvetli homofobi

olarak yorumluyor. Dolayısıyla, içselleştirilmiş homofobinin LGB bireyler üzerinde duygusal anlamda travmatik etkilerinin olduğu söylenebilir:

“Hatta o kadar ileri boyuttaydı ki o homofobi dediğim şey, “inner homofobi” diyorum onu bi makalede kullanmıştım. ...Lambda’ya geldiğim zamanlar bile kendimi hetero olarak tanımlıyordum. Düşün yani artık bir LGBT derneğine gelmişsin katılıyorsun aktif olarak ve bunda hiçbir sorun yok o kadar aşmışım yani diğer konuları.

... Yani daha kuvvetli bir homofobi olamaz herhalde. Yani böyle inanılmaz bir kalkana bürünmüş bir halde sosyal hayata çıkıyorum. Lambda’ya bile gidiyorum. O kadar tasasız, o kadar bazı şeyleri aşmış ama bir yandan da o kadar aşamamış ki. Toplumu değiştirmeden önce bir kendine bak! Değil mi?

... Aşırı kuvvetli bence. Hayatımdaki hiç kimseden bu kadar büyük bir homofobiye uğramadım. Bugüne kadar, ve gelecekte de sanmıyorum kimse bana bu kadar büyük faşizm uygulayamaz... Ama o zamanki homofobi o kadar kuvvetli ki adeta faşizm boyutunda kendime uyguladığım bir baskı.” (G1) (52)

4.2.2.3. Heteronormativiteye Uygun Davranmaya Çalışma

İnkâr ve içselleştirilmiş homofobi tepkilerini takiben, katılımcıların yarısında; heteronormatif ilişkilere uygun davranmaya dair bir çaba görülüyor. Heteronormatif düzende, ait olduğu cinsel yönelime uygun bir hayat sürdüğü takdirde daha olumsuz koşullara sahip olacağına inanan L2; bu durumdan sıyrılabilme adına, hiç sevmediği biriyle evlenebilme ihtimalini bile değerlendiriyor. Birlikte olmayacağı biriyle hayat boyu yaşamını sürdürme ihtimalinin homoseksüel beraberliğin getirdiği zorluklarla baş etmenden daha kolay görülmesi; bu durumun kişiler üzerindeki yıkıcı etkisinin boyutunu gösterir. L2’nin örneğinde içselleştirilmiş homofobiye ve heteronormatif düzene uyumlu davranmaya dair çabaya bir arada rastlamak mümkün:

Eşcinsel konusunda da.. evet ya eşcinsel..ya da heteroseksüel olmayan, nasıl diyeyim? heteroseksüel, cis gender... yani ne denir ona hegemonik yapıda olmayan insanların hepsini tekinsiz buluyordum ama yine de. Yani çünkü toplum tarafından itilmiş buluyordum. İş olanakları az gibi geliyordu. Güçleri az geliyor, çok depresif buluyordum bazılarını çokça.. ını ben de onlar gibi olmaktan çok korkuyordum yani hani. ipin ucu kaçacak. Biriyle sevgili, bir kadınla sevgili olunca ipin ucu kaçacak. Şeyi.. kendime çokça söyledim işte bak annenle baban görücü usulü evlendiler hiç birbirini sevmediler aslında. Ve 30 küsur yıldır beraberler, yapabilirsin sen de falan diyordum kendime. (L2) (25)

4.2.2.4. Zoraki-Heteroseksüel Birliktelikler

Heteronormatif kurallara uyumlu davranmaya dair bahsedilen çabaya paralel olarak katılımcılar; hayatlarının herhangi bir döneminde öyle hissetmedikleri halde, heteroseksist kurallara uygun zoraki bir romantik ilişki içinde bulunduklarından bahsediyorlar:

“Daha sonra ortaokulda bir erkek arkadaşım oldu ama o sıra kendimi inkar etme dönemimdeydim. Hayır böyle olamam diye düşünüyordum ve hiçbir şey bilmiyordum zaten hani eşcinsellik hakkında. İnternette araştırdığım kadarıyla zamanla bir şeyler öğrenmeye başladım. Kendimi daha çok keşfettikçe, tanıdıkça o erkek arkadaşımdan ayrıldım zaten o bir geçiş dönemi ya da çocukluk diyeyim, çocukluk erkek arkadaşı gibi bir şeydi. Bir kadına hissettiğim duyguları ona hissetmediğimi farkettim. Bir de o zamanlar kızların erkek arkadaşları oluyordu, insanlar özeniyor, insanlar dediğim ben (gülüyor). Muhtemelen o yüzden doğmuş bir erkek arkadaşı.” (L1) (35)

G2, zoraki heteronormatif ilişkisinin yanı sıra, bulunduğu heteroseksist çevreye uyumlu görünebilmek adına nasıl zoraki eylemlerde bulunduğunu anlatıyor. Öyle ki, akranlarının davranışlarına uyumlu görünebilmek adına katılımcı, karşı cins

üzerinden hissetmediği halde fanteziler kurmak zorunda kalıyor ya da en azından bu kalıpta cümleler sarfediyor:

“Dolayısıyla o noktada biraz şey olabiliyorsun homofobik olabiliyorsun, olmak zorunda kalıyorsun. Seksist cümleler kuruyorsun, kızların arkasından konuşuyorsun, kızların memeleri veya popoları üstüne fanteziler kurmak zorunda kalıyorsun yani hiç kurmasan da söylemek zorunda kalıyorsun yani bu korkunç!” (G2) (20)

4.2.3. Bir Süreç Olarak “Kendini Kabul”

Ne olduğunu anlama ve anlamlandırma güçlüğünün ardından gelen inkâr tepkisini, birçok katılımcı için, kabul süreci takip ediyor. Katılımcıların kabul süreçleri için tetikleyici olan ve süreçlerini etkileyen birden fazla etmenin olduğunu söylenebilir. Bu etmenleri ise; aşık olma ve/veya hislere karşı koyamama, eşcinsellik hakkında bilgi edinme ve çevredeki eşcinsel birey varlığı olarak sıralayabiliriz.

4.2.3.1. Hislere Karşı Koyamama: Aşık Olmanın Kabul Sürecine Etkisi

L1 katılımcının anlatımında, LGB’lerin kabul süreçlerine dair bahsedilen bu süreçlerle ilgili tüm örneklerle bir arada rastalayabiliriz:

“Onun öncesinde küçük bir inkar dönemi vardı. Lisede İngilizce öğretmenime aşık oldum, gerçekten aşık oldum ama. Diğer arkadaşlarıma, bazı arkadaşlarıma duyduğum sadece sevgiydi, ona duyduğumun gerçekten aşk olduğunu farkettim. O zaman daha çok gittim kendi üstüme, kendi üstüme daha çok gittikçe de Tumblr (bir internet sayfası) vardı o zaman, şu an kullanılıyor mu bilmiyorum, Tumblr üzerinden eşcinsel olan kadınlarla iletişime geçtim. Sohbet ettik, muhabbet ettik hatta biriyle görüştim. Onun kendini nasıl kabullenişini konuştuk, o bana fikirler verdi, kendisi ailesine nasıl açıldı işte ben nasıl yapabilirim diye. O sırada kabul ettim kendimi tamamen.” (L1) (37)

L1 örneğinde olduğu gibi, katılımcıların büyük bir çoğunluğunda da aşık olma, hislere/duygulara engel olamama; beraberinde cinsel yönelimini kabul sürecini getiriyor. Bununla birlikte, artık hissetmediği şekilde davranmak zorunda kalınmalarının LGB bireyler üzerindeki yıkıcı etkisini, G2 ‘ruhunun ve bedeninin bölünmesi’ olarak betimliyor:

“Ama daha sonra gerçek anlamda bir erkeğe aşık olmamla birlikte kesin olarak gey olduğuma emin oldum, kızlardan hoşlanmıyorum, ileride bir kadınla evlenmeyeceğim: Sen eşcinselsin, liseye geldiğimde kesin olarak bunun kararını verdim. O şüphe evresini artık geçmiş oldum artık emin olma aşamasındaydım. Yani kimliğimin adını verme aşamasındaydım, yöneliminin daha doğrusu. Ve o noktadan sonra aileme yalan söylüyor olmak özellikle anneme yalan söylüyor olmak ve onun benim üzerimden hayaller kuruyor olması, baskı kuruyor olması beni boğmaya başladı. Yani olmadığım biri gibi davranmak, bir kadınla flört etmek zorunda kalmak bir erkeğe aşıkken, yani bedenimi, ruhumu böldü.” (G2) (5)

4.2.3.2. Eşcinsellik Hakkında Bilgi Edinmenin Önemi ve Kabul Sürecine Etkisi

İnkar sürecini kıran ve farkındalığı kabule dönüştüren etmenlerden bir diğeri ise; LGB bireyin ait olduğu yönelimine dair daha fazla bilgi edinmesi ve bilinçlenmesidir. Bilgi edinmenin, kişilerin cinsel yönelimlerine dair ne olduğunu anlamaya ve anlamlandırmaya yardımcı olduğu görülüyor. Bu durumu takiben, konuya dair bilinçlenmenin kişilerin suçluluğunun azalmasına yardımcı olduğunu da söyleyebiliriz:

“Neler olup bittiğini öğrenmeye başladım dernekte. SPOD’a gittim Lambda’ya gittim insanlarla tanıştım, hayatlarını dinledim, destek olmaya çalıştım, okudum, seminerlere gittim. Kendimi tanımaya, cinsiyetleri, yönelimleri, hisleri biraz daha anlamaya çalıştım ve suçluluğum azaldı.” (L2) (21)

4.2.3.3. Çevredeki Eşcinsel Varlığının Farkındalık ve Kabul Sürecine Etkisi

İstisnasız her katılımcı için çevresindeki eşcinsel varlığının, kendini kabul sürecine olumlu manada etki etmiştir. Bu kimi zaman internette ulaştığı LGBT toplulukları, kimi zaman arkadaşları, kimi zaman katıldığı LGBT dernekleri olsa da; her halükarda kişinin ait olduğu yönelime yaklaşmasına destek olduğunu söyleyebiliriz. B1, yurtdışına eğitime gittiği bir dönemde, okuldaki eşcinsel bir çiftin kraliçe ve kraliçe seçilmesinin kendini kabul sürecine nasıl etki ettiğini anlatıyor:

"Mezuniyet balosunda da kral ve kraliçe seçilecekti ve gerçekten bu arada filmlerdeki gibi kral ve kraliçe seçiyorlar. Adaylarda Jane ve kız aradaşı da vardı ve onlar seçildi. Kraliçe ve kraliçe oldular. Ben hem çok büyük bir darbe yedim hem de çok hoşuma gitti bu olay. Yani benim orda okuduğum okul bir katolik okuluydu değişim öğrencisi olarak ve onlar kraliçe kraliçe olmuştu. Bu acayip bir şeydi benim için. Yani orada öğretmenler var, öğrenciler var, herkes alkışlıyor bunu ve bunu o kadar sansürlemeden o kadar doğal bir şekilde yaşıyorlardı ki... Bu bana bunun mümkün olduğunun hissini verdi. Sonuçta Karadeniz'de bir şehirdeydim, çok dar bir alandayım; bu tarz şeyler konuşulmuyor, üzerine bahsedilmiyor ya da yaşansa bile gizli kapaklı yaşıyor, kabullense de insanlar bunu evinde yaşadığı sürece kabulleniliyor. Bunlar topluma çıkan ve hatta o günün yıldızı olan iki tane kadındı... Ve bu kadınların ilişkisi vardı. Bunun üzerine ben Duru'ya (duygusal ve cinsel çekim yaşadığı arkadaşı) mesaj attım, yani taa ne zaman bir şeyler yaşadıysak aklıma birden Duru gelmeye başladı." (30) (B1)

4.2.4. Kendini Kabulün Açılma Sürecine Etkisi

LGB bireylerde, cinsel yönelimlerine dair kabul süreçlerini takiben; kendini kabulün aileye açılma sürecine etkilerine rastalanıyor. Birçok katılımcı için geçerli olan bu duruma L2, bir keşif benzetmesi yaparak; bu keşfi ailesini çağırıp onlara ilan etmesi şeklinde tarifliyor:

“O güvenle açıldım zaten. Dokuz sene boyunca önce kendimi sorguladım, “Ben neyim?” diye. Sonra da galiba “Ben şu muyum?” diye bir güvene oturttum, zemine bastım. Sonra “Gelin!” dedim yani, “Burada bir şey var!”.” (L2) (69)

L1 katılımcısı ise, LGBT camiasında “dolabın dışına çıkmak” olarak betimlenen açılma sürecini; dolabın kapısını açan anahtarın aslında kendisinde olduğu, yani kendini kabul etmenin açılma süreci için yegane şey olduğu, şeklinde açıklıyor:

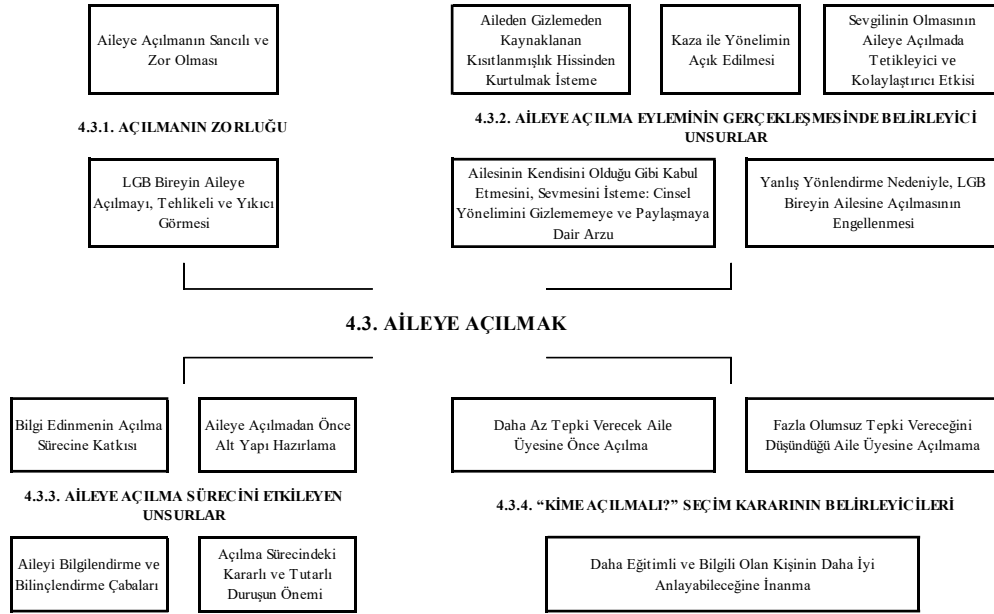
“...bunlar olduktan sonra kendimi tamamen kabullendim ve kendimden emindim o yüzden iki sene, üç sene sonra da açıldım. Aslında çok uzun bir süre değil iki, üç sene. Şimdiden bakınca yani şu andan bakınca. Neden uzun bir süre değil, çünkü üniversiteye giderken açılmayı düşünürken, hani daha kısa bir sürede açıldım. Çünkü üniversite bir şekilde özgürlük kapısı gibi bir şeydi. Halbuki üniversite özgürlük kapısı da olmayabilirdi, kişi ne zaman isterse o zaman açabiliyormuş kapıyı. O 2-3 sene sonra açıldığımda onu anladım. Yani anahtar bendeymiş aslında (gülüyor).” (L1) (116)

4.3. AİLEYE AÇILMAK

Her ne kadar LGB bireylerin aileleriyle olan ilişkileri ve cinsel yönelimlerine dair farkındalık, kabul süreçleri, kişilerin ailelerine açılma süreçlerinde belirleyici etmenler olsa da; bu bölümde LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerine özellikle odaklanacağız. Dolayısıyla bu temanın, araştırmanın asıl odaklandığı sürece dair bulguların açıklanacağı üst tema olduğu söylenebilir. Bu bölümde kişilerin ailelerine açılma süreçlerini nasıl deneyimledikleri, bu deneyimlerin ve sürecin onlara nasıl hissettirdiği, neden ailelerine açılmayı tercih ettikleri ve/veya

hangi sebeple açıldıkları, açılma süreçlerini etkileyen etkenlerin neler olduğu ve kimlere açılacaklarını belirlemede nelere dikkat ettiklerini açıklayacağız.

Şekil 3: Aileye Açılmak

4.3.1. Açılmanın Zorluğu

Aileye açılmanın, LGB bireyler için oldukça zor olarak tariflenen bir eylem olduğunu söyleyebiliriz. Bir çok kişi açılmayı sancılı ve zor bir süreç olarak betimlerken ve açılmayı tehlikeli bularak, aileleri üzerinde yıkıcı etkilerinin olabileceğini düşünüyor. Katılımcıların anlatımlarına bakıldığında ise, açılma sürecinin böylesine zor yaşanmasının sebebinin; açıldıktan sonra ailelerinden daha az kabul ve sevgi görmelerine dair duydukları endişe olduğu görülüyor.

4.3.1.1. Aileye Açılmanın Sancılı Ve Zor Olması

Katılımcıların birçoğu aileye açılma süreçlerini zor ve sancılı bir süreç olarak tariflemekte. L2, bu araştırmada çıkan sonuca paralel olarak, önce inkarın, sonra kabul ile depresyonun birlikte geldiğini, daha sonra ise bu süreçlerin açılmaya ulaştığını belirtiyor. Ayrıca katılımcı bu süreci anlamlandırmaya ve tarif etmeye

çalışırken, travma ve yas benzetmeleri yapıyor. Katılımcının bu benzetmeleri, çalışmada merak edilen konu zeminine oturtulduğunda; kimileri için bu sürecin travmatik ve kayba dair çağrışımları içeren bir süreç olduğu şeklinde yorumlanabilir:

“Şey gibi, öyle bir dönemleri var ki işte sanki bir travmanın dönemleri gibi. İşte inkar ediyorsun, depresyon sonra, kabullenme süreçleri bilmem ne... İnsanlar üzerinde de, işte açılan arkadaşlar üzerinde de bunları dinleyerek görüyordum ama kendimde nasıl olur çok bilemiyordum. Kendime açılma süreçlerime de çok benziyor elbette ama... Evet, kavramsal olarak az çok biliyordum da tabi teknik olarak bilmek... Bir yarım kalıyor bir yerde, hayatına dokunmayınca. Ama sanki bir yas süreci gibi gelmeye başladı bu, çok oturttum birbirlerine.

.... Ama şey komiktir ki... hep bir yas süreciyle bağdaştırdım bu süreci.”
(L2) (41)

4.3.1.2. LGB Bireyin Aileye Açılmayı, Tehlikeli Ve Yıkıcı Görmesi

Aileye açılma sürecinin, çoğu katılımcı için zor olmasının yanı sıra; bir çok katılımcı için eylemin kendisi tehlikeli ve zarar verebilecek etkilere sahiptir. Bazen katılımcıların hasta olan aile üyelerine açılmayı tercih etmeyeceklerini belirtmesi; bazense katılımcıların aile üyelerinin, kişilerin açıldıklarında diğer aile üyelerine zarar vereceklerini söylemesi, açılmanın tehlikeli olduğu yorumunu oluşturan şeyler. Paralel olarak G2'nin ablası, katılımcının açılmasının ailesinde yıkıcı etkiler yaratacağından söz ediyor. Anlatımın devamında ise katılımcı, hasta olan babasına açılmasının, babası üzerindeki olası travmatik, yıkıcı etkisi nedeniyle; ona zarar vermemek için açılmadığından bahsediyor:

“ “Her şeyi geçtim” dedi, “Bunu anneme nasıl söyleyeceksin?” dedi. “Bunu o kadın kaldırabilir mi zannediyorsun?” dedi. “Bu kadın kalp krizi geçirir, yaşayamaz!” dedi. “Hele babam, babam hepimizi doğrar, öldürür!” dedi.

...

Kalkıp o haldeyken ona onu üzecek bu şeyi söylemek istemedim.

...

Belki de travma yaşayacak çünkü hasta birisi ona bunu yaşatmak istemiyorum.” (G2) (5)

4.3.2. Aileye Açılma Eyleminin Gerçekleşmesinde Belirleyici Unsurlar

4.3.2.1. Ailesinin Kendisini Olduğu Gibi Kabul Etmesini, Sevmesini İsteme: Cinsel Yönelimini Gizlememeye Ve Paylaşmaya Dair Arzu

Katılımcıların çoğu, açılma sürecini zor ve sancılı olarak tariflemiş olsalar bile, nihai olarak her biri ailelerine açılmış kimseler. Dolayısıyla kişiler için zorlayıcı olan bu eylemi neden gerçekleştirdiklerini anlamanın önemli olduğunu söyleyebiliriz. Bu anlamda aileden karşılanacak kabul ve sevgi ihtiyacının hemen hemen her katılımcı için kritik bir önemde olduğu görülüyor. İstisnasız her katılımcı ailelerine açılmalarına sebep olan şeyi; ailelerinden kendilerine dair gerçeği gizlemek istememe, onlar tarafından kendisinin kim olduğunun tüm gerçekleriyle bilinmesini isteme ve onlar için önemli bir anlam taşıyan cinsel yönelimlerini aileleriyle paylaşmak isteme olarak tarifliyor:

“Açılmayı tercih ettim, çünkü hayatımda benim için önemli olan şeyleri her zaman teyzelerimle paylaşıyordum. Benim için kendimle ilgili keşfettiğim, aslında gurur duyduğum ve özgüvenli olduğum bir konuydu. Hayatımda nasıl diğer önem verdiğim şeyleri paylaşıyorsam, bunu da onlarla paylaşmak istedim. Ve bir zaman dışlanacağım korkusu yaşamadığım için bunu da rahatsızlık hissederek yaptım. Çünkü bilmeleri gerektiğini düşündüm, benim için önemli olan bir şeyi.” (B1)(49)

“...çünkü ben buyum yani, çok basit! Acıkınca da acıktım diyorum yani aynı sebepten. Acıkınca acıkmadım dememek gibi bir şey benim için açılmamak. (G1) (68)

Beni kabullenmesi gerektiğini düşünüyordum, aileysen kabullenmelisin diye düşünüyordum ben. Sonuçta doğarken kimse kimseye doğmak istiyor musun ya da bu ailede mi doğmak istiyorsun diye sormuyor, soruyorlarsa da hatırlamıyoruz. O yüzden doğurdukları, dünyaya getirdikleri bireye her türlü sahip çıkmak zorundalar. Benim düşüncem buydu ama bana o gözle bakamazlar, bakmamalılar diye düşünüyordum (çevrelerinde şahit oldukları eşcinsellere homofobik yorumlarda bulundukları için, olumsuz bir gözle bakmaktan söz ediyor).” (L1) (49)

4.3.2.2. Aileden Gizlemeden Kaynaklanan Kısıtlanmışlık Hissinden Kurtulmak İsteme

Buna paralel olarak, katılımcılar cinsel yönelimlerini ailelerine açmamalarının, onları günlük yaşantılarında kısıtlayan sonuçlar doğurduğunu; dolayısıyla da ailelerine açılarak bu kısıtlanma hissinden kurtulabilmek istediklerini söylüyorlar:

“Sadece aile içinde değil, onların tabularının olması dışarıda da davranışlarımı kontrol etmeme sebep oluyordu. İşte arkadaşlarımın arasında daha tutarlı davranmaya çalışıyordum. Çünkü biri bir şeyden şüphelense, gidip aileme söyleyebilir gibi bir endişe de vardı. Ya da biri beni biriyle görse gidip yetiştirebilir. O yüzden her hareketimi sınırlandırıyordum, kısıtlıyordum. Dolayısıyla yaşamımı da kısıtlıyordum!” (L1) (53)

Konuşmasının devamında L1, açılmamasından kaynaklanan kısıtlanma hissini, yaşamının kısıtlanması olarak betimliyor:

“Kendimi kısıtlıyordum sürekli. Yani ancak bir yere kadar kısıtlayabilirdim, sonra patlayacaktı. Tek sebebi, en büyük sebebi ya da; kendimi kısıtlamaktı kendi yaşamımı kısıtlamaktı.” (L1) (61)

4.3.2.3. Sevgilinin Olmasının Aileye Açılmada Tetikleyici Ve Kolaylaştırıcı Etkisi

Şimdiye kadar, aileleriyle daha dürüst, yalın ve gerçek ilişkiler kurabilmeye önem vermek ve ait oldukları gibi davranamamanın verdiği kısıtlanmışlık hissinden kurtulabilmek için kişilerin açılmayı tercih ettiği örnekleri açıkladık. Bunlara ek olarak, sorular içerisinde buna dair bir içerik olmasa bile, ortak olan bir dinamiğe daha rastlandığını söyleyebiliriz. Katılımcıların hayatlarındaki romantik partnerleri, sevgililerinin varlığı; ailelerine açılmaya sebep olan tetikleyici bir unsurdu:

“Ama belki o sırada bir ilişkim olmasaydı açılmayabilirdim. Yani ilişkimi de paylaşmak istedim, sevdiğim insanları da paylaşmak istedim, o da bir kızdı ve ilişkimi paylaşmak açılmakla birlikte geldi.” (B1) (49)

4.3.2.4. Kaza İle Yönelimin Açık Edilmesi

LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde belirleyici olan sebeplere ilaveten, bazı katılımcılar ailelerine açılmalarını bilinçli bir şekilde planlamadıkları, dolaylı yolla ve/veya kazara gelişen bir olay sonucu gerçekleştiğini belirtiyor:

“Ablam işte sevgilimle öpüşme fotoğrafını gördü. O fotoğraf o aradığında ekranımda çıkıyor zaten. Yani bir yandan deli cesareti, mesela bunu yaparken aktivizm için yapmamıştım, harbiden yok benim ailem hayatımda o anlamda. Yani harbiden etkisiz elemanlar. Sonra da ablam gördü, onu gören babam da olabilirdi ve bu hiç akılma gelmemişti. Yani salaklık da diyebilirsiniz. İçten gelen bir açılma arzusunun dışavurumu olarak da görebilirsin, onu ben de bilmiyorum. Birisi görsün diye mi yaptım? Harbiden salak mıyım? Ya da “Sadece mi yaptım?” bilmiyorum. Ama yaptım bir sebepten ve ablam bunu gördü eşyanın tabiatına uygun bir şekilde.” (G1) (64)

4.3.2.5. Yanlış Yönlendirme Nedeniyle, LGB Bireyin Ailesine Açılmasının Engellenmesi

Şimdiye kadar bahsedilen unsurlar, genel olarak LGB bireylerin neden ailelerine açılmaya karar verdiğine, bu kararı almalarında belirleyici sebebin ne olduğuna dair unsurlardı. Bunlara ek olarak, neden açıldıklarından ziyade neden açılmadıklarını açıklayan, dolayısıyla ailelerine açılma süreçlerini geciktiren bir unsurdan bahsedeceğiz. Öyle ki, katılımcılar aslında kendi cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerini tamamlayıp açılmaya dair düşünceler edinmiş olsalar bile, çevrelerinde önem verdikleri kişiler tarafından caydırılıyorlar. Güvenilen bir kaynak tarafından, açılmalarına dair olumsuz yorum alan katılımcılar için bu süreç sekteye uğruyor. Hatta kimi zaman yanlış yönlendirme ile birlikte LGB bireyler, içten içe farkındalıkları olmasına rağmen, yeniden cinsel yönelimlerine dair inkar sürecine girmiş oluyorlar:

“...sonra işte günlük yaşamımda olmasa bile kızlara gerçekten hani romantik anlamda da ilgi duyabildiğimi gördükten sonra kabullenmem... İlk başta çok güzel, çok kolay kabullendim, biseksüel terimini gördükten sonra dedim ki direkt, bu benim! Bir kaç sene böyle gitti ama sonradan yine çevremdeki insanlar sahip olduğu dini değerlerden, baskılardan dolayı, beni bundan caydırmaya başladılar bir şekilde. Ben, bu çok yanlış bir şey, böyle olma, günah diye düşünerek, bir ara kendimi bundan vazgeçirmeye çalıştığımı hatırlıyorum. Hatta hala ilk bahsettiğim o Maricell’de ismi o arkadaşımın, partnerimin... Onunla olan ilişkimi de bu şekilde bitirdiğimi hatırlıyorum. “Hayır, ben heteroseksüelim aslında. Ben yanlış anlamışım olayı!” tamamen ama suçluluk duygusundan hissettiğim... Bu yüzden kendimi tam olarak kabullenmem çok uzun sürdü benim için. Hani bu hep gel-gitli bir şey aslında. Hani içten içe nasıl hissettiğini bilip bunu inkar etme gibi.” (B2) (43)

Bu örneklere ilaveten, bazı katılımcıların gittikleri psikologları tarafından yanlış yönlendirildiklerini ve bu yanlış yönlendirme sonucu cinsel yönelimlerine dair açılma süreçlerinin sekteye uğradığı görülüyor:

“Şanssızlığım şu oldu, Sema hanım çok ün yapmış ve çok iyi bir psikologtu evet ama içten içe çok homofobik bir tutumu vardı ve bana söylediği şey şuydu; “Sen hayatın boyunca kadınlarla büyümüşsün, kadın bedenine daha çok aşinasın bu yüzden bir yanılığ yaşıyorsun”. Ben de Sema Hanım’a demiştim ki, “Ben bir erkeğe de bunu hissediyorum, bir kadına da bunu hissediyorum, yani o sırada beni kim heyecanlandırıyorsa ona hissediyorum”. Bunun üzerine benimle babamı çalışmaya karar verdi çünkü bu tarz bir yanılığ yaşadığımı ve bunun babayla olan kopukluktan kaynaklandığını düşünüyordu. Neyse bir süre işte babamı çalıştık babamla ilgili konuştuk ve böyle parapsikoloji gibi şeyler yapıyordu. Şimdi baktığım zaman çok saçma geliyor! Bir asistanı vardı, asistanı bir şeyler söylüyordu böyle mırıldanarak ve sonra babamın ruhu ona geçiyordu... Babamla ben karşı karşıya konuşuyormuşum gibi. Yani aslında deli zırvası gibi, tam saçma sapan şeylerle ün yapan bir psikologtu yani.” (B1) (30)

4.3.3. Aileye Açılma Sürecini Etkileyen Unsurlar

4.3.3.1. Bilgi Edinmenin Açılma Sürecine Katkısı

LGB bireylerin, ailelerine açılma kararını almalarında neyin belirleyici olduğu konusuna ilaveten, bu süreci etkileyen kimi önemli dinamikler söz etmek mümkün. Görüşmelerin içeriğine bakıldığında, çoğu katılımcı için eşcinsellik hakkında bilgi edinmenin, cinsel yönelimlerine dair kabul ile birlikte, ailelerine açılma süreçlerine katkıda bulunan bir etmen olduğu görülüyor:

“Bu içimdeki sonsuz kabulleniş... Nasıl diyeyim, nasıl anlatabilirim? Yani, zaten kendimi kabullenmiştim. Asıl nokta açılmadan önce kendimi kabullenmekti benim için, bunu başardığım için zaten açılabilirdim. Bunu başarabilmek de bilmekle oluyor. Aslında onun üzerine gitmekle oluyor.

Şurada bir cisim var, ben onu uzaktan kara bir duman olarak görüyorum mesela, yaklaşımdan ben onun ne olduğunu bilemem, belki çok güzel bir şey. O yüzden eşcinselliğin ne demek olduğunu öğrendikçe kendimin farkına vardım. Önce kendime açıldım, sonra aileme açıldım. Bildiklerim böyle etkiledi, daha kolaylaştırdı benim için süreci.” (L1) (55)

4.3.3.2. Aileye Açılmadan Önce Alt Yapı Hazırlama

Ayrıca, katılımcıların çoğu ailelerine açılmadan önce duruma dair alt yapı hazırladıklarından, böylelikle ailelerini bu fikre daha sıcak kılmaya çalıştıklarından söz ediyor:

“Ve planlı açılmışım onu fark ettim. Nasıl oluyor? Ailemin tutumuna göre, nabzına göre elbette. Hani ilk önce işte çok yardımsever bir tipim, işte onların anlayışına göre anlatmaya çalışıyorum; çok yardımsever bir tipim, bak bunlar da ayrımcılığa maruz kalıyor. Ya o insanlar da ayrımcılığa maruz bırakılıyor ve kimsenin ayrımcılığa maruz bırakılmasını istemiyorum, şiddete uğramasını istemiyorum, bak kadınlarla çalışıyorum, LGBT+larla da çalışabilirim, yani işte dayanışabilirim diye böyle adım adım gittim. Sonra işte bizimkilerin biraz böyle duvarları hafif esnemeye başlayınca onlara arkadaşlarımdan bahsettim. Bak bir arkadaşım da böyle, öbür arkadaşım da böyle bak, transgender, transseksüel. Hatta adım adım işte cinsiyet geçiş süreçlerini gösterdim. Bak sesi kalınlaşıyor anne, bak şimdi işte sakalları da çıktı, o kadar tatlı bir insan ki -tatlı olmasa da olurdu aslında yani, sevimlileştirmeye çalışmışım şu an düşününce- tanıştırayım seni. Tanıştırmıştım hatta bir arkadaşım. “Ne kadar tatlı biri” demişti annem de, babamla tanıştırmadım ama. Böyle adım adım gitti kısacası bak benim de böyle arkadaşlarım var, benim bir hocam vardı, psikiyatrist, bak o hocam da eşcinsel, bir kadınla beraber, 10 yıldır bir kadınla beraber anne, o kadar tatlı bir insan ki, çok desteği oluyor bu harekete çokça destek vermiş biri, çok iyi bir psikiyatrist diye... Ve yumuşadıklarını fark ettim.” (L2) (30)

4.3.3.3. Aileyi Bilgilendirme ve Bilinçlendirme Çabaları

Kişilerin açılmadan önce alt yapı oluşturarak, ailelerini eşcinsel kavramına daha aşına hale getirmesine benzer olarak; onları bilgilendirmeye ve bilinçlendirmeye çalıştığı da görülmüyor. Bu, açılma sürecinden önce başlayabildiği gibi, açılma süreci boyunca veya açılma sürecinden sonra da devam edebiliyor. Ayrıca, bu bilgilendirme teorik bilgilendirme veya aileleri için LGBT derneklerine veya bu alanda çalışan kişilere, çalışma gruplarına yönlendirmek gibi olabiliyorken; aynı zamanda konuyu daha iyi anlayabilmeleri adına günlük anlatımlar ve açıklamaları da kapsayabiliyor:

“Sonra bir kere sordu “Ne zaman kızlar, ne zaman erkeklere döneceksin?” diye. Ben de onun öyle olmadığını anlattım. Yani benim aşkı cinsel organın çok ötesinde gördüğümü anlattım. “Olay cinsel organsa, eniştemin cinsiyet değiştirme ameliyatı geçirmeye karar verdiğini düşün” dedim. Artık erkek olmak istemiyor kadın olmak istiyor, sen onu bırakır mısın, dedim. “Bırakmam çünkü ben O’nu seviyorum” dedi. “Aynı mantık dedim işte, o zaman burada önemli olan eniştemin cinsiyeti olmuyor” dedim. “Benim için de böyle” dedim. Onu anladı, onunla ilgili bir sıkıntı yaşanmadı.” (B1) (65)

4.3.3.4. Açılma Sürecindeki Kararlı Ve Tutarlı Duruşun Önemi

Katılımcıların çoğu, açılma süreçleri boyunca sergiledikleri LGB kimliklerine yönelik tutarlı davranışların ve açıldıklarında aldıkları tepkilere yönelik kararlı duruşlarının, oldukça önemli olduğundan söz ediyor. Buna göre, kişiler tutarlı ve kararlı duruşlarının, ailelerinin kendilerini daha iyi anlamalarına ve bu meselenin gerçekliğiyle birlikte, önemini kavramalarına daha çok yardımcı olduğunu düşünüyor:

“Kendimi çok güçlü ve doğru hissediyordum. Çünkü hep şey derdik Lambda’da; “Sakın özür dilemeyin, yanlış bir şey yapmıyorsunuz!”. Veya

hayatta her konuda öyledir zaten. Yani sen eğilmezsen karşıdakini de ikna edersin yani. Dünyanın düz olduğuna da ikna edebilirsin, çok güçlü bir duruşla ya da politikacılar gibi başka bir şeylere de ikna edebilirsin milyonlarca insanı. Buna çok inanıyorum, her konuda inanıyorum. Haliyle geylik de ablacığım böyle, ben de böyleyim, bir sorun varsa sorabilirsin, aile grupları var istiyorsan gidebilirsin, ben sana makale de atacağım zaten deyip onun böyle yavaş yavaş ağlamasının bittiği böyle bir gün oldu.

...

Yani tam tersi ben de ablamla ağlasaydım “Acaba abla, ya haklısın ahlaksızlık mı yapıyorum? Dinen günah diyorlar ama?” falan deseydim çok daha saçma bir yere gidebilirdi.” (G1) (64)

4.3.4. “Kime Açılmalı?” Seçim Kararının Belirleyicileri

4.3.4.1. Daha Az Tepki Verecek Aile Üyesine Önce Açılma

LGB bireyler için, ailelerine açılma süreçlerinde, kimlere açıldıklarının belirleyici bir öneminin olduğunu söyleyebiliriz. Katılımcılarla yapılan görüşmelere bakıldığında kişilerin, daha iyi anlayabilecek ve daha az olumsuz tepki verebilecek aile üyelerine önce açıldığı görülüyor. Buna ek olarak, açıldıktan sonra aldıkları tepkileri ne kadar önemsedikleri, o kişilerle yakınlık derecelerine göre değişkenlik gösterebiliyor. Bu bilgiler ışığında, katılımcıların anlamlı bir çoğunluğunun daha az olumsuz tepki verecek kişilere önce açıldığını söyleyebiliriz:

“Annemin daha büyük tepki vereceğini düşünüyordum, biraz daha duygusal yaklaşacağını. Babam daha önceleri hep işte benim ateist arkadaşlarım da var deyip biraz daha bana çeşitliliği çokmuş gibi geldi yani, biraz daha bunu tolere edebilecekmiş gibi geldi. O nedenle babama açıldım. Bir de onun.. şöyle düşünebileceğini düşündüm işte, ‘aa ne güzel kızım erkeklerle beraber olmayacak’ falan (gülüyor). Bu düşünce yapısına

sahip olabilir diye düşündüm ki yanılmadım, böyle bir düşünce yapısına sahip bence. ııı o nedenle babama açıldım. Kolaya kaçtım aslında (gülüyor).” (L1) (67)

4.3.4.2. Daha Eğitimli Ve Bilgili Olan Kişinin Daha İyi Anlayabileceğine İnanma

Katılımcıların birçoğu daha eğitimli ve bilinçli kişilerin ve/veya bu konu hakkında daha çok okumuş kişilerin, cinsel yönelimlerine dair bir açıklama yaptıklarında, daha anlayışlı karşılayacakları kanaatindeler :

“Genel olarak şu anda açıldığım kesime karşı çok yumuşak bir geçiş yaşadım. Bu şeyle de alakalı, ailemin, teyzelerimin eğitim durumuyla, etrafında gördükleri insanlarla da çok alakalı bence. Bu konuda şanslıyım o yüzden.” (B1) (34)

4.3.4.3. Fazla Olumsuz Tepki Vereceğini Düşündüğü Aile Üyesine Açılmama

Son olarak, kişilerin ailelerinden kimlere açıldığına değil, kimlere açılmadığıyla ilgili bir bilgilendirme yapmak gerekebilir. Araştırmanın konusuna uygun olarak, kişilerin ailelerinde açılmama süreçlerini değil, açılma süreçlerini incelediğimiz için; görüşmeler boyunca katılımcıların kimlere açılmadıkları konusunu fazla detaylandırmadığımızı söyleyebiliriz. Fakat buna rağmen, birçok katılımcının fazla olumsuz tepki vereceğini düşündüğü için açılmadığı aile üyelerinden bahsederlerken, yoğun duygulanma yaşadığı görüldü. Dolayısıyla kişilerin ailelerine açılmama süreçlerinin de, en az açılma süreçleri kadar önemli olduğunu söyleyebiliriz. Buna paralel olarak, B1 ailesinde tek açılmadığı üye olan babasından bahsederken, bu durumun kendi üzerindeki zorluklarından söz ediyor:

"Ama hani böyle çok bir yara veren inanın olmadı. Sadece işte bir böyle ya o da böyle düşünmeseydi daha iyiydi dediğim anlar oldu. Ama babama açılalım bunu tekrar yapalım büyük ihtimalle ben salya sümük ağlıyor olurum burada.” (B1) (79)

4.4. AİLEYE AÇILMA SONRASI

Bir önceki tema ile açılma sürecine giriş yaparak; kişinin açılma kararını nasıl aldığını ve bu karara dair süreçte nelerin belirleyici olduğunu konuştuk. Dördüncü üst düzey tema olan bu bölümde açılma sürecinin nasıl deneyimlendiğine daha yakın bir bakışla; LGB bireyin açılmasına karşı ailenin verdiği tepkilere, kişilerin bu tepkileri nasıl deneyimlediğine ve bu durumun ilişkilere olan yansımalarına odaklanacağız.

Şekil 4: Aileye Açılma Sonrası

4.4.1. LGB Bireylerin Ailelerine Açılmasının Ardından Karşılaştıkları Tepki ve Tutumlar ve Bunların Nasıl Deneyimlendiği

4.4.1.1. Ailenin, LGB Bireyin Cinsel Yönelimine Dair Bir Sebep Arayışı: Hastalık, Yetiştirme Hatası Ve Allah'tan Gelen Bir Ceza Olarak Görme

LGB bireylerin ailelerine açılmalarında, ailelerinin verdikleri ilk tepkilere bakarsak; ailelerin çoğunlukla, çocuklarının cinsel yönelimlerine dair bir neden arayışı içine girdiklerini görüyoruz. Ailelere göre, çocuklarının cinsel yöneliminin lezbiyen, gey veya biseksüel olmasının bir sebebi olmalı. Bu sebepler de çoğunlukla hastalık, yetiştirme hatası veya hormonal farklılık/bozukluk olarak karşımıza çıkıyor. Bu sebeplere ilaveten, ailelerin olası tedaviler ve durumu heteronormatif koşullara uydurmaya dair çabalarına rastlanıyor:

“Sonra nedenlerini sorgulamaya başladı. “Ya bir hormonlarına mı baktırsak senin acaba?” dedi. “Adet düzensizliğim yok anne ya da sağlığımı etkileyecek bir durum yok, hormonlarım gayet yerinde” dedim. Ona anlatmaya çalıştım. “Bunun bir tedavisi yok mu, psikolojik tedavisi?” diye sordu. Anlatmaya çalıştım, “Zamanında çok fazla psikolojik tedavi denenmiş anne ama ziyan etmişler, yani bir sürü insanı ziyan etmişler”. Biraz bahsettim. “Genetik mi?” dedi. “Eee biz böyleyiz kızım, sen niye böylesin ki?” dedi.” (B2) (57)

Ailelerin, LGB bireylerin cinsel yönelimlerini anormal olarak görmesinin; bu kişiler için duygusal anlamda yaralayıcı olduğu görülüyor:

“...ya da beni defolu olarak görüyor biraz galiba. “Biz seni sevgiyle yetiştirdik kızım, niye böyle oldun ki? dediğinde, “Sen güzeller güzeli bir kızsın” dediğinde bu yaralıyor.” (B2) (63)

Bir başka örnekte ise, evladının cinsel yönelimini öğrenmesinin ardından, annenin kendini suçladığı görülüyor. Öyle ki, bu durumun kızını yetiştirirken, kendinin sorumlu olduğu, bir yetiştirme hatasından dolayı gerçekleştiğine inanıyor:

“Anneminki çok daha duygusaldı, ağlamaya başladı. İşte “Ben ne yaptım? Ne yaptım da böyle oldu?” gibi... Ve daha sertti annemin tepkisi.

...

Kendisi bir günlük yazmaya başladı. İşte daha sonra o günlüğü okudum. “Kızım bana böyle böyle dedi, ben ne yaptım?” gibi cümleler yazıyordu günlükte. (L1) (88)

Başka bir örnekte ise kişi annesine açıldıktan sonra; O'nun bu durumu, günahlarına karşılık Allah'tan bir ceza olarak yorumladığı görülüyor:

“Döndüm ona, “Evet anne ben eşcinselim” dedim. Kitabı fırlattı ve hışım la odadan çıktı. Daha sonra bağırışmalar duydum, çok yüksek sesle bağırıldığını duydum. Hani bir baktım kendini temizliğe vermiş, daha doğrusu kendini banyoya kapatmış yerleri çitiliyor, ama normal bir çitileme değil, sinirle ve bir yandan bağırıyor; “Allah’ım ben sana ne yaptım? Ben bunu hak edecek ne yaptım? Sen neden bunu bana reva görüyorsun?””. (G2) (5)

4.4.1.2.Ailenin İnkârı: Gerçeği Görmezden Gelme, Hakkında Konuşmama ve LGB Bireyin Kafasının Karışık Olduğunu, İleride Değişeceğini Düşünme

Evlatlarının cinsel yönelimine dair açılmada bulunmasının ardından, ailelerin inkar tepkisi verdiğini görüyoruz. İnkâr tepkisi, durumu kabullenmeme ve/veya görmezden gelme, LGB bireyi emin olmamak ve kafasının karışık olmasıyla itham etme, hakkında konuşmama vs. gibi çeşitli tepkilerle ortaya çıkıyor. Bu aşamada, ailelerin inkâr tepkisinin, tıpkı LGB’lerde olduğu ve daha önce açıkladığımız gibi; yoğun stres yaratacak, onları zorlayacak bir gerçekten kaçınma tepkisi olarak yorumlayabiliriz:

“Özellikle annem, çok uzun süre inkar içinde yaşadı. İngilizcede bir tabir vardır, bir şeyleri halının altına, kilimin altına süpürmek diye... Kendi de yüzleşmedi bununla; o bilgi orada kalsın ama ben hayatıma devam edeyim. Çünkü bunun içine çok fazla girmeye çalıştığında zorlayacağını biliyor ... Babam da şu an bir bakıma, o da hala inkar içinde. Herhalde, öyledir. Hiç konuşmasını yapmadık, bilip de bilmiyormuş gibi davranıyor (sessizlik).” (B2) (90)

İnkâr tepkilerinden biri de, ailenin LGB bireylerin açılmalarının ardından, bu durum hiç yaşanmamış gibi davranmaları. Bu kimileri için, aileleriyle aralarındaki

iletişimin genel anlamda uzaklaşması olarak tariflense de, çoğu zaman özellikle cinsel yönelimine dair konuşmaktan kaçınmayı içinde barındırıyor:

“Yani çok büyük tepkiler aldım. Uzun süre aynı evin içinde olmamıza rağmen görmezden gelindim. Yani robot gibi kalkıp yemek yiyen, okula giden gelen bir insandım, evin içindeki insanlarla herhangi bir diyaloga giremiyordum, buna izin verilmiyordu. Hani kendilerine kurma duvar örmüşlerdi resmen, hatta bazen tiksintiyle bile baktıkları oluyordu. Kim bilir neler düşünüyordu, asla bilemem. İlk birkaç ay böyle sürdü. Daha sonra ilerleyen süreçte konuşmaya devam ettik yavaş yavaş, baby step (minik adımlarla), tekrar başladık konuşmaya... Ama sanki o açılma hiç yaşanmamış gibi hayatımıza devam ettik. Bu konuların üzerine hiç konuşulmadı tekrar... (G2) (59)

...Sonra biz zaman içerisinde annemle tekrardan konuşmaya başladık ama hiçbir şekilde benim cinsel yönelimime dair hiçbir konuşma geçmedi aramızda veya o olaylar hiç yaşanmamış gibi o gün hiç yaşanmamış gibi yaşamaya devam ettik hayatımıza. Evet belki eskisi kadar bana torun muhabbeti, gelin muhabbeti yapmıyordu, belki biraz durulmuştu ama hala böyle bir arka plana atma durumu devam ediyordu yani.” (G2) (5)

İnkâr tepkilerine ilaveten ailelerin, evlatlarının geçiş sürecinde olduğu, ilerde değişeceklerine dair inancından da bahsetmek mümkün. Bu durum, daha önce de bahsetmiş olduğumuz heteronormatif beklentilere paralel olarak; LGB bireylerin heteroseksüel evlilik yapmalarını sağlayarak, bu durumla yüzleşmekten kurtulma olarak karşımıza çıkıyor:

“Çok iyiydi, ama şeyi, umudu beni yaralıyor biraz. Ya bu kız düzelecek ya, hani eninde sonunda bir evliliği olacak bir erkekle karşılaşacak, bu umudu beni yaralıyor, umutlanması bu konuda.” (L2) (63)

“Çok net bir şekilde gay dominant bir çevremin ve hayatımın olduğunun farkında ve çok rahatsız bundan. Muhtemelen evlendirip bundan kurtulmak

istiyor yani. O yüzden her evlenmeyeceğim dediğimde çok rahatsız oluyor.

Bir kere evleneceğim de izin vermiyorlar demiştim anlamamıştı.” (G1) (48)

Ailelerin, LGB bireylerin kafalarının karışık olduğunu düşünmesi, ileride değişeceklerine dair inançlarıyla, dolayısıyla inkar tepkisiyle ilişkili bir durum. Fakat aynı zamanda maruz kalınan bu ithamın; LGB bireylerin kafasının karışmasına sebep olduğunu görüyoruz. Kişilerin bu şekilde kafasının karışmasına neden olan şeyin ise, yorumun çok güvendikleri bir kaynak olan ailelerinden gelmiş olması:

“Ablam beni ne kadar kabullense de, “Senin bu cinsel yönelim konusunda kafanın karışık olmasının ya da kadınlara karşı ilgi duymanın, kafa karışıklığı olduğunu düşünüyorum” diye bana hep ifade etmiştir. “Bence sen şu şu şu sebepten dolayı bu şekilde yöneldin. Ben seni her zaman kabul ederim, ben seni hep seviyorum ama bu konuda da senin iyiliğini düşünüyorum. Bence senin sadece kafan karışık” diye ifade ettiği çok olmuştur. Hatta benim mevcut kafa karışıklığıma gerçekten bir şeyler ekleyen bir faktörün de, bu olduğunu düşünüyorum. Güvenebildiğiniz insan da, bunun sadece bir kafa karışıklığı olduğunu düşünüyor!” (B2) (45)

4.4.1.3. Ailenin LGB Bireyin Açılmasına Verdiği Şiddet Tepkileri (Duygusal, Sözel, Fiziksel) Ve Bunların LGB Bireyler Üzerindeki Yıkıcı, Travmatik Etkileri

İnkâr ve inkârı kapsayan tepkileri dışında, ailelerin verdiği olumsuz, travmatik tepkiler ve sergilediği kimi yıkıcı tutumlar da öne çıktı. Ailelerine açıldıktan sonra çeşitli olumsuz tepkilere maruz kalmanın çoğu katılımcı için geçerli bir durum olduğu görüldü. Bu tepkiler kişilere göre değişkenlik gösteriyor olsa da, içinde şiddeti de içeren sözel, duygusal ve fiziksel tepkiler olarak sıralanabilir. G2’nin açılma öyküsünde, bu tepkilerin bir çoğuna bir arada rastlıyoruz. Yer yer kişi için

oldukça yaralayıcı ve travmatik olduğu anlaşılan bu tepkilerde ilk olarak sözel örneği verebiliriz:

“...ama bir yandan isyan ediyor ama öyle böyle bir isyan değil hani annemi hayatımda hiç öyle gördüğümü hatırlamıyorum. Çıldırılmış gibi yani hani çok öfkeliydi. “Ben oğlum var diye mutlu olurken meğer ibne varmış, bunca sene bir ibneye bakmışım!” dedi. Ve yani daha hatırlayamadığım veya işte hafızamın geriye atıp hatırlamak istemediği bir sürü şey... “Ben oğlum var diye seviniyordum...”” (G2) (5)

Anlatımın devamında ise, katılımcı için büyük önem taşıyan annesinin; duruma karşılık kişiyi kendi canıyla tehdit ettiğini görüyoruz. Bu durumu ise duygusal şiddet olarak tanımlayabiliriz:

“Sonra bu ilk krizi atlattıktan sonra odaya tekrar yanıma geldi kıpkırmızı olmuş, gözleri kıpkırmızı suratı kıpkırmızı. “Oğlum ne olur bana bunu yapma, ne olur bana bunu yapma oğlum! Ne olur yalan söyledim de, geçici bir heves de! Ablana özeniyorsun sen, yani bunun başka hiçbir açıklaması yok! Bu özentilik!” diyor. “Sen beni üzme mi istiyorsun? Sen beni öldürmek mi istiyorsun? Öldürecekim kendimi!” böyle konuşuyor. “Kendimi öldürecekim!” diyor. Ben de güçlü kalmaya çalışıyorum, kendimden emin durmaya çalışıyorum, ağlamamaya çalışıyorum ki bunda ne kadar ciddi olduğumu anlamasını istiyorum bir yandan ama kalamıyorum yani dayanamıyorum. Çünkü yani bu hayatta en değer verdiğim varlık annem, onu o şekilde görmek beni de darmadağın ediyor. Yani hani darmadağın!” (G2) (5)

Sonrasında ise olayı takiben, katılımcıya yönelik, fiziksel şiddeti içeren tepkiye rastlıyoruz:

“Sonra tekrar gitti içeri. Küçük, heteroseksüel olan ablam isteydi, onu çağırmış eve; gel ben kriz geçiriyorum, dayanamıyorum demiş. Ablam işten izin alıp eve geldi. Eve gelmesiyle odama girip beni dövmesi bir oldu! Öyle bir hışımla girdi ki odama! “Ben bu kadına söylemeyeceksiniz

demedim mi?” dedi ve yapıştırdı suratıma bir tane! “Siz bu kadını abla kardeş öldürmeye mi çalışıyorsunuz?” , “Ne yapmaya çalışıyorsunuz?” dedi. “Bu kadına bir şey olursa, ikinizi de silerim! İkinizi de çıkarırım hayatımdan!” dedi. “Nedir bu kadının sizden çektiği ya?” dedi. Beni ve ablamı suçluyor...” (G2) (5)

Katılımcı annesinin sözel ve duygusal tepkilerinin ruhsal olarak onu dağdıttığını söylese de; O’nu en çok yaralayanın, maruz kaldığı fiziksel şiddet olduğunu belirtiyor. Olumsuz tepkiler beklese dahi, bu kadar yoğunuyla karşılaşacağını ummadığını söyleyen katılımcının, yaşananlara dair anıları unutmaması ve zihninde çok net canlanıyor olması, anıların yıkıcı boyutuna dair bir işaret niteliğinde sayılabilir:

“...herhalde küçük ablamın bana terlik fırlatmasıdır. Yani ve tokat atmasıdır... Annem fiziksel olarak hiçbir şey yapmadı. Kendini temizliğe verdi, şiddetle bir temizliğe girişti sonra bağırды, çağırdı, yakınımа geldi ama hiçbir şekilde temas yoktu. Ama küçük ablam vurdu ve evden çıktığım esnada nereye gidiyorsun deyip terliği çıkarıp kafama fırlattı! O sahneleri asla unutmuyorum mesela. Ama annemin bağırışlarını söylediklerini çok da net hatırlamıyorum, ağladığını falan. Ama çok yaralayıcı oldu. Böyle fiziksel bir şey beklemiyordum. Yani çıldırır, delirir diyordum, abartılı bir tepki bekliyordum. Ama bana vuracak kadar ileri gideceğini düşünmemiştim!” (G2) (43)

Ayrıca, G1 açık olduğu ablasının, O’nu açık olmadığı ortamlarda zorlayıcı durumda bırakmasını, kendine uygulanan ciddi bir şiddet biçimi olarak yorumluyor:

“Yani hiç bitmemiş aslında ben o gün bitti sandım aslında ama yeni başlamış halbuki onun o şiddeti. Bence bana şiddet uyguluyor çünkü. Ama her seferinde yine dik durarak ona karşılık veriyorum. Çok nadiren gardımı indiriyorum. "Gerçekten mi abla?" diyorum. Yani mesela işte, "Gelinimiz de şöyle olsun!" diyor. Ablama bakıp, “Abla gerçekten bunu yapıyor musun şu an?” diyorum yani ve annem falan orada... Ve o beni

tehdit ederek, “Evet gerçekten, neden ki?” diyor. Bir sonraki cevabı veremiyorum annem ya da babam orada olduğu için. Gelecekte bunu çok ciddi başına kakacağım zaten yani. Ciddi şiddet biçimi bu! Çok ciddi şiddet biçimi! Beni yutkunmak zorunda bırakan bir şey!” (G1) (64)

Maruz kaldığı en yaralayıcı tepki sorulduğunda katılımcı; ablasının bu duygusal şiddet sayılabilecek tepkisini tarifliyor. Kendini savunamadığı tek alanda kasıtlı olarak zorlanmanın, kişi üzerindeki hayal kırıklığıyla birlikte yıkıcı etkisi, kolaylıkla anlaşılabilir:

“Şu ablamınki çok yaralıyor beni. Çok net halledemediğim, nasıl deal (baş etmek) edeceğimi de bilemediğim. Yani açık olduğum halde gelin muhabbeti yapması, evlilik muhabbeti yapması... Eşcinselliğimi reddeden söylemlerde bulunması ve sadece annem oradayken yapması bunu. Çok zarar veriyor bana, yani en çok bundan muzdaribim. Bunu sürekli yapmıyor. Genelde başka bir şeyden dolayı da bana kızgın olduğunda, bir şiddet aracı olarak kullanıyor ve çok ahlaksızca buluyorum yani! Çok namertçe buluyorum bunu! Benim o kendince gördüğü, ki aslında kendince de değil harbiden bir eksiklik bu da yani çok açık olmadığım için bir sessiz kalma yerim, yani anneme karşı ve dilim yok ve dilimin olmasını istediğim tek kişi olarak onun olduğu yerlerde bunu bir şiddet aracı olarak kullanması... Hayatım boyunca affetmeyeceğim bir şey!” (G1) (101)

LGB bireylerin ailelerine açılmasının ardından maruz kaldıkları olumsuz tepki ve tutumlar kişiler üzerinde birçok yıkıcı ve travmatik sonuçlara sebep olabiliyor. Kişiler için ailelerinin önemini göz önünde bulundurduğumuzda, böylesine önemli bir kaynak tarafından olduğu gibi kabul edilmediğini ve sevilmediğini düşünmek LGB bireylerde katlanılması zor, yaralayıcı hislere sürükleyebiliyor:

“Sanırım bir annenin çocuğunu kabullenmekte bu kadar zorlanması... en çok yaralayıcı olandı. Yani babamın tepkisi zaten olumluydu, kardeşim zaten kabullenmişti o yüzden bir tek annem sorun çıkarmıştı. Onun tepkisi de kabullenemeyiş olduğu için en yaralayıcı olan buydu.” (L1) (106)

Bahsedilen yıkıcı, dayanılması zor ve travmatik sonuçlara bir diğer örnek olarak, G2'nin intihar düşüncesini ve buna dair çabasını verebiliriz. Katılımcı, “Dünyada güvenli alan” olarak tanımladığı ailesini yitirmeye dayanamadığını ve bu kaybın ardından yaşamının bile güç geldiğinden söz ediyor:

“Annemin bağırışmaları devam ediyordu mutfakta. Sonra böyle olmayacak dedim ve intihar etmeye karar verdim (ağlıyor). Çantamı aldım, içine ne koyduğumu bile bilmiyorum ama aklımdaki tek şey köprüden atlamak. Bir kaç bir şey koydum, odamın kapısını açtım. Odamın kapısını açınca çıktığımı duydular, onlar da mutfak kapısını açtılar. “Nereye gittiğini zannediyorsun sen?” dediler, “Ben gidiyorum yaşamak istemiyorum!” dedim. “Yaşamak istemiyorum, başa çıkamıyorum bununla!” dedim. “Hiçbir yere gidemezsin!” dedi annem. Ablam ayağındaki terliği çıkarıp bana fırlattı, kafama geldi! Kapıyı açtım “Gidiyorum ben engel olmayın!” dedim. Ayakkabımı giydim çıktım. Yani yürüyorum ama adım attığımı, nereye gittiğim, ne yöne gittiğimi hiçbir şekilde hissetmiyorum. Çünkü o ana kadar insanların beni dışlamasıyla başa çıkabiliyorum. Yani ilkokulda, ortaokulda, lisede çocukların benimle alay etmesiyle, dışlanmayla küfürlerle bir şekilde başa çıkabiliyorum, çünkü eve geldiğimde huzurlu hissettiğim bir yer var, ailemin yanı. Ama artık o da yoktu, nasıl yaşayacağım? O zaman yani ailem de yok nasıl yaşayacağım? ... Sonra diğer ablam aradı beni, “Neredesin çabuk yanıma gel!” dedi. “Abla” dedim “Ben gidiyorum, ben intihar edeceğim, yaşamak istemiyorum!” dedim. “Annemin beni sevmediği bir dünyada yaşamak istemiyorum!” dedim. “Ben bunu hak edecek hiçbir şey yapmadım ki!” dedim. “Ben bunu isteyerek yapmıyorum ki!” dedim. “Ben onu isteyerek üzmedim. Bunu neden anlamıyorlar ki? Bilinçli olarak yaptığım bir şey değil ki bu!” dedim.

Senelerdir tanıdığım annem, bambaşka bir kadına dönüşmüş gibi geldi. Çünkü asla göz göze gelemiyoruz; benden gözlerini kaçırıyor, yüzüme bile bakmıyor ve baktığı zaman benden tiksindiğini hissediyorum, yani

tiksinerek bakıyor! Yani dışarıdaki insanların o şekilde bakmasına alıştım... ama annemin öyle bakması... Çok, çok kötü hissettirdi!” (G2) (5)

4.4.1.4. Açılmanın Ardından LGB Bireye Yönelik Baskı Ve Kısıtlamanın Artması

LGB bireylerin açılmasının ardından, ailelerin gösterdiği tepkilere ilaveten, sergiledikleri kimi tutumlardan veya tutumlarındaki kimi değişikliklerden söz etmek mümkün. Ailelerine açıldıktan sonra aileleri tarafından davranışlarına yönelik daha fazla baskı göreceklerine dair bir inanç taşıdıkları ve bununla tutarlı şekilde gerçekten daha fazla baskı gördüğü söyleyebiliriz. Görüşmelerin geneline baktığımızda, zamanla bu baskıların azaldığı ve hatta yok olduğu görülse de bu baskılar çoğunlukla, sosyal medya kullanımına dair kısıtlılık (kişilerin sevgilileriyle ya da eşcinsel arkadaş çevreleriyle iletişimini kısıtlama) ve kişilerin nerede, kiminle, ne yaptığına dair aşırı sorgulamayı içerdiğini görüyoruz:

“Ama bir süre sonra da ne yaptığım sorgulanmaya başlandı. İşte nereye gittiğim, kiminle görüştüğüm ya da A kişisinde kalacağım deyip aslında kimde kaldığım gibi... Bunlar çok sorgulanmaya başlandı. Eve giriş saatim, evden çıkış saatim, hafta sonları sürekli dışarıda olmam... Eskiden bu kadar fazla önemsenmezken, birden çok fazla önemsenmeye başlandı! Ta ki hatta ondan sonra da, ben kız arkadaşımı annemlerle tanıştıran kadar, bu biraz fazlaydı bu sorgulamalar. Onunla tanıştırdıktan sonra yine biraz devam etti çünkü açık açık yine de ben O’na kalmaya gidiyorum diyemedim nedense. Hatta bir kere, bir kaç kere annem işte atıyorum bir arkadaşına kalmaya gittim dedim, sonraki gün eve geldiğimde; “Kiminle kaldın? Otelde mi kaldın?” gibi sorular sordu. Tamam doğrudu ama o soruş tarzı aşağılayıcıydı.” (L1) (126)

Katılımcının görüşmenin devamında söyledikleri, açıldıktan sonra aileden görülen baskının, kişiler üzerindeki olumsuz etkisini anlamaya yardımcı olur nitelikte:

“Yine bazı zamanlar açılmış olsam dahi kendimi kontrol etme gereksinimi hissetmem, bu da bir dezavantajdı. Çünkü açılmasam gizlenerek gidecekti zaten. Ama açıldığımda, artık gizlenmiyor. Ama o açılmadan önceki süreçte bazı şeyleri gizleme gerekliliği hissettiğim için, sanki bir süre daha onu yapmam gerekiyormuş gibi hissedip bazı şeyleri gizlemeye çalışmam kötü hissettiriyordu. Bir dezavantajdı.” (L1) (133)

4.4.1.5. Zamanla Ailenin Duruma Alışması

Tüm bu olumsuz tepki ve tutumlara rağmen, ailelerin zamanla duruma, LGB bireylerin cinsel yönelimlerine alıştıkları görülüyor:

“...o hale geldi ki, o kadar kısa sürede o kadar çabuk kabullenildi ki hiç bunu hissetmedim. Teyzem hatta kız arkadaşımınla baş başa kalabilelim diye evi boşalttı, çocukları alıp gitti mesela. Görüşmemiştik yazın uzun bir süre.” (B1) (67)

Ailelerin duruma alışmasının ve anlayışlı tepkiler vermesinin, LGB bireyler üzerinde rahatlatıcı ve iyileştirici bir etkisinin olduğu anlaşıyor:

“Sanki hayatımın çok normal bir şeyinden, aslında öyle onların gözünde de öyle, sanki bir yere gitmişim oradan bahsediyordum ya da işte normlar içinde bir erkek arkadaşım varmış ondan bahsediyordum, çok normal bir şeyden bahsediyordum gibi hissetmişim ve bu da çok güzel bir duyguydu, çok rahat konuşabildiğimi hissettim.” (L1) (100)

4.4.2. Aileye Açılmanın LGB Birey Üzerindeki Etkileri

4.4.2.1. Aileye Açılmış Olmanın Verdiği Rahatlık Ve Özgürlük Hissi

Şimdiye kadar değindiğimiz, ailelerin sergilediği tutum ve tepkilerinden bağımsız olarak; LGB bireyler aileye açılma deneyimlerine dair, onlara sağladığı rahatlık hissinden söz ediyor. Bu rahatlık hissine sebep olan şeyleri ise; artık ait olduğu

gibi davranabilmeleri, daha özgür hissedebilmeleri ve aileleriyle kurdukları iletişimin daha kaliteli hale gelmesi olarak sıralayabiliriz:

“Aslında uzun vadede iyi sonuçlar verdiğini söyleyebilirim. Yani artık kendimi gizlemiyorum, daha özgürüm. Yani onların gey olmakla veya kadınsı olmakla bağdaştırdığı şeyleri, irite olduğu şeyleri daha rahat yapabiliyorum açıldıktan sonra. Çünkü böyleyim zaten, yani irite olmanıza gerek yok, buyum. Yani çok daha rahat bir şekilde aynayla cımbız alıp, kaşlarımı alabiliyorum karşılarında mesela. Veya işte dediğim gibi çok kıvrak danslar yapabiliyorum, çok kısa şortlar giyinebiliyorum ve ailemden şu noktada tepki almıyorum bunlara dair. Belki bir iki cümle kuruyordur ama o da çok incitici cümle değil. Bunlar çok kısa değil mi sence gibi, çok kısa kalan cümleler, çok yargılayıcı olmayan sadece uyarı anlamında, dikkat et anlamında kullanılan cümleler. En başta tabii ki zordu ama şu an açılmış olmak bana iyi hissettiriyor! Yani en azından kimliğimi gizlemiyorum, yani en yakınımındaki insanlardan kimliğimi gizlemiyorum.”
(G2) (61)

4.4.2.2. LGB Bireyin Aileye Açılmasının Ardından Özgüveninin Artması

Rahatlık hissine, LGB bireylerin ailelerine açıldıktan sonra genel manada özgüvenlerinin artışı da eşlik ediyor. Kişinin istediği davranışları sergilemesi ve daha önce baskıladığı duyguları sağlıklı bir şekilde açığa çıkarabilmesi; özgüven artışına neden oluyor:

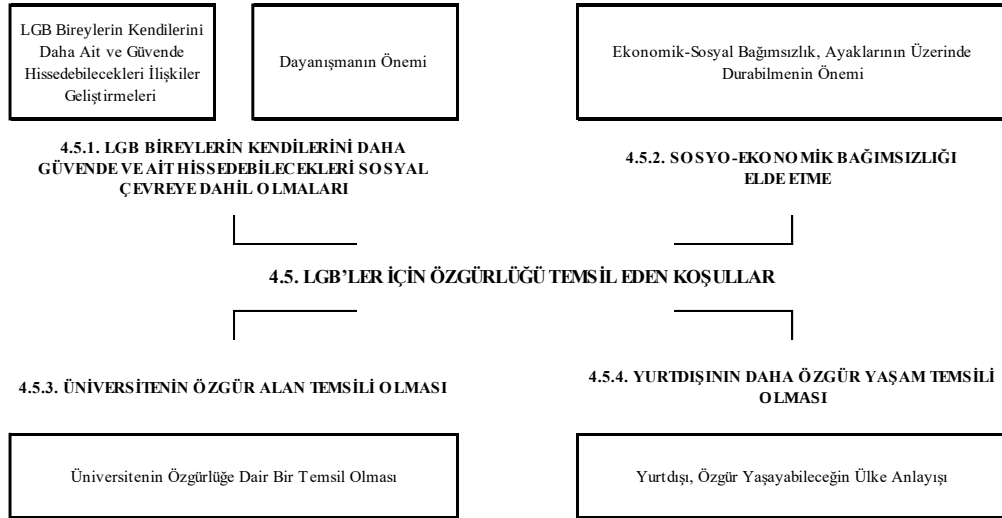
“Kendime olan özgüvenim arttı kesinlikle. Kendimi daha özgür hissetmeye başladım. “Her şeyi yapabilirim artık!” dedim. Çünkü büyük bir şeydi bu benim için o zamanlar. Ya artık bir şeyi örtmeme gerek yok, daha özgüvenli olduğum için de daha fazla sorumluluk alabildiğimi ve ayaklarımın yere daha sağlam basabildiğini, basabileceğini biliyorum... ki öyle de oldu. Sanki açıldıktan sonra onlara ihtiyacım yokmuş gibi hissettim. O özgüven o kadar yüksekti. Bu da hayatımı yönlendirmeme

çok büyük etki etti. Çünkü kendimin her şeyi başarabileceğine inanmıştım.” (L1) (135)

4.5. LGB’LER İÇİN ÖZGÜRLÜĞÜ TEMSİL EDEN KOŞULLAR

Katılımcılara bu konuya dair doğrudan, herhangi bir soru yöneltmemiş olsa da, görüşmeler boyunca birçok katılımcı ailelerine açılma süreçlerinden bahsederlerken; hayatlarındaki önemli dinamiklerden, hayatlarındaki değişimlerden ve hayat koşullarını daha iyi hale getirebilecek ihtimallerden de bahsettiler. Beşinci ve son üst düzey tema olan bu bölümde, onlar için anlamlı derecede önem ifade eden, onlar için daha özgür bir yaşam anlamına gelecek bu koşulları detaylandıracağız.

Şekil 5: LGB'ler için Özgürlüğü Temsil Koşullar

4.5.1. LGB Bireylerin Kendilerini Daha Güvende Ve Ait Hissedebilecekleri Sosyal Çevreye Dahil Olmaları

4.5.1.1. LGB Bireylerin Kendilerini Daha Ait ve Güvende Hissedebilecekleri İlişkiler Geliştirmeleri

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde, aileleriyle olan ilişkilere ilaveten, arkadaşları veya partnerleri ile aralarındaki ilişkilere dair oldukça sık söz ettiklerini ve önemsediklerini gördük. Anlatımlarına göre birçoğu farkındalık, kabul ve ailelerine açılma süreçlerine paralel olarak; kendilerini daha ait hissedebilecekleri bir çevre yaratmaya başlıyordu. Bu duruma sebep olan şey; ailesinde “farklı” görülmelerinin sonucu olarak kişilerin kendilerini öteki gibi hissetmeyecekleri ve daha rahat ifade edebilecekleri çevreye dahil olmalarıydı. Bu şekilde LGB bireyler, daha az anlaşılıp kabul gördüklerine inandıkları aile kavramından uzaklaşarak, daha çok anlaşılıp kabul gördüklerine inandıkları arkadaşlarına ve/veya partnerlerine yakınlaşıyorlardı. Dolayısıyla duygusal destek ve güven ihtiyaçlarını, artık bu kanallardan sağlamaya başlıyorlardı:

“Tabii bu noktada artık biraz aileden de kopuş süreci başladı bende. Biraz da hani sivil toplum örgütlerinde kuruluşlarında biraz faaliyet yürütüyor olmam, kendim gibi insanlarla iç içe olmam veya işte LGBT bireylerden oluşan arkadaş çevresi yapmam benim de artık bir noktada aileme duyduğum bağlılığın biraz daha gevşemesine neden oldu. Artık o kadar büyüttüğüm bir şey değildi ailemin beni kabullenemiyor olması vs.. Daha sonra yapacağım ilk şeyin bir an önce hayata atılmak, kendi ayaklarımın üzerinde durabilmek olduğunu anladım. Yani bunu yaptıktan sonra zaten o kadar çok aileme ihtiyacım olmayacaktı.” (G2) (5)

4.5.1.2. Dayanışmanın Önemi

Aileden uzaklaşıp, daha kabul görebildikleri çevrelere yakınlaşmalarına paralel, katılımcıların çoğu LGBT dayanışmasının öneminden ve olumlu etkilerinden söz

etmektedir. L2, kendi farkındalık ve kabul sürecinde, benzer bir çevreye dahil olmanın onun üzerinde yarattığı olumlu etkilerden şöyle bahseder:

“...ama bir arkadaşım vardı, dedi ki “Bak Çapa’da beş gün sürecek homofobi karşıtı günler düzenleniyor”. “Hadi gidelim!” dedik. Arkadaşım o zamanlar Lambda’da staj yapıyordu. Gittik, Seven hocayla karşılaştım, Seven Kaptan’la... Çok güzeldi ya.. Çok güzel beş gün geçirdim orada, o kadar iyi hissettim ki! Bir sürü arkadaşla karşılaştım. Orada Lambda’da gönüllülük yapan arkadaşlarla da tanıştım. Tamam dedim bir etkinliklerine gideyim, ilk hangi etkinliklerine gittim inan hatırlamıyorum ama film okuma etkinliğine gitmiş olabilirim. Bir sürü ağım oldu, kendimi çok daha rahat hissetmeye başladım.” (L2) (21)

4.5.2. Sosyo-Ekonomik Bağımsızlığı Elde Etme

4.1.1.1. Ekonomik-Sosyal Bağımsızlık, Ayaklarının Üzerinde Durabilmenin Önemi

Katılımcıların her biri için kendi ayakları üzerinde durmanın belirleyici bir önemde olduğunu söyleyebiliriz. Kendi ayakları üzerinde durmak kişiler için çoğunlukla, sosyo-ekonomik gücü kendi ellerine almaları ve bu anlamda bağımsızlıklarını elde etmeleri anlamına geliyor. Bu durumun ailelerine daha az bağımlı olma ve gerektiğinde kendi diledikleri gibi bir hayat inşaa etme şansı sağladığı için katılımcılar nezdinde kritik bir öneme sahip olduğu görülüyor:

“Onların tavırları yeri geldiğinde kapana kısılmışım gibi hissetmeme çok sebep oldu (ailesinden bahsediyor). Hatta evet şu an bi şey daha hatırladım, ben ergenlik döneminde, ilerde mutlu olabilmemin tek çaresinin, sevdiğim insanla olabilmemin tek yolunun; gerçekten kendi mesleğimi elime alıp, kendi hayatımı kurup aile evinden çıkmak ile olabileceğini düşünürdüm. Hatta ben yurtdışına gitmeyi de çok istiyordum. Bu yine hep ergenlik dönemime denk geliyor. Büyük ihtimalle bunun en büyük sebebi, hani şimdi geri dönüp bakıyorum, gerçekten aile ortamından

uzaklaşmaktı. Çünkü istediğim hayatı yaşayabilmenin hala ailemin evindeyken, o sınırlar içerisinde mümkün olmayacağını hissettiğim için; sadece bu aileden kaçarak benim mutlu olabileceğimi düşünüyordum. Çünkü o zaman bir kızla görüşüyordum o yüzden de sevdiğim insanla mutlu olabilmek için... Bizim geleceğimizi düşündüğümde... Beraber olduğumuz, mutlu olabildiğimiz... Böyle bir ortamla benim aile ortamım hiçbir zaman yan yana gelemezdi yani. Ya da onlardan saklayacaktım böyle bir şeyi büyük ihtimalle...” (B2) (18)

4.5.3. Üniversitenin Özgür Alan Temsili Olması

4.5.3.1. Üniversitenin Özgürlüğe Dair Bir Temsil Olması

Görüşmeler süresince 6 katılımcıdan 6’sının da, üniversiteden doğrudan veya dolaylı yolla, özgür bir alan ve/veya dönem olarak bahsettikleri görüldü. Yarı, ailelerine ne zaman açılmayı planladıkları ya da ne zaman açıldıklarına dair soruların cevabını üniversite dönemine bağlarken; diğer yarı üniversiteyi daha kendileri olabilecekleri, daha özgür bir alan olarak tariflediler:

Evet.. şu an düşündüğüm zaman, sanal ortamdan daha fazla benim üniversite ortamım aslında etkisi olmuştur. Çünkü bir şekilde ifade ettim sadece kendim-in? Farkına varmadım, nefes alabildiğim tek ortam orası dedim mesela bence bu çok önemli.. ıı.. bir ifade. (B2) (144)

4.5.4. Yurtdışının Daha Özgür Yaşam Temsili Olması

4.5.4.1. Yurtdışı, Özgür Yaşayabileceğin Ülke Anlayışı

Son olarak, görüşmeler boyunca yurtdışından; daha özgür bir hayata sahip olmaya dair, bir ihtimal olarak vurgulandı. Bu durum kimi zaman LGB bireylerin kendi düşünceleri olarak anlatılıyor; kimi zaman ise aileler, LGB üyeleri daha özgür ve hak sahibi olarak yaşayabileceklerine inandıkları ülkelere taşınma konusunda teşvik ediyor. B1, teyzesinin O’nu nasıl yurtdışına yönlendirdiğinden bahsediyor:

"Hatta o hep beni şeye teşvik etmeye çalışıyor bir an önce git türkiyeden uzaklaş buradan. İstedğin hayatı yaşa istediğin kişiyle evlen burada olmayacak iğrenç bir yer burası. Öyle konuşuyor." (B1) (65)

Ek olarak, G2'nin ailesi onu daha özgür koşullarda hayatını sürdürebilmesi adına yurtdışına yönlendirdikleri halde, bunun cinsel yönelimle ilgili olduğu gerçeğiyle yüzleşmekten imtina ediyorlar:

"Beni şaşırtan şey, "Ülkede bu LGBT bireylerin üzerindeki baskının son dönem attığını görüyoruz zaten, senin gitmen gerekiyor" diyorlar. "Senin daha özgür ülkelere gitmen gerekiyor" diyorlar. Ama şunu söylemeye cesaretleri yok, "Sen eşcinsel bireysin, burada yaşayamıyorsun, eşcinsellerin daha özgür olduğunu bir ülkeye gitmelisin". Bunu demeye çalışıyorlar aslında. Kanada'nın insan hakları yönünden çok gelişmiş bir ülke olduğunu görünce, "Tamam gitmeliyim buraya kesin" olunca ben bunu dillendirdim aile içerisinde son bir kaç senedir daha doğrusu. Ve her sabah kahvaltı masasında kalkıp bana, "Senin Kanada'ya gitmen lazım, seni göndermemiz lazım, sen burada yaşayamazsın" diyorlar. Ama aslında eşcinsel olduğumu bildikleri için burada yaşayamayacağımın farkında oldukları için bunu söylüyorlar." (G2) (5)

TARTIŞMA

Bulguların Literatürle Karşılaştırılması

Bu araştırmada, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde ne şekilde travmatik durumlarla karşılaşabildiğini ve bu durumların LGB bireyler tarafından nasıl deneyimlendiğini anlamayı amaçladık. Bu amaç doğrultusunda iki lezbiyen, iki gey ve iki biseksüel olmak üzere toplam altı gönüllü katılımcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirdik. Bu görüşmeleri yarı yapılandırılmış sorular kullanılarak ve 'Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz' (IPA, Interpretative Phenomenological Analysis) yöntemine uygun olacak şekilde gerçekleştirdik ve yine bu yöntemle uygun olacak şekilde analiz ettik (Lyons ve Coyle, 2015; Smith ve ark., 2009; Smith ve Osborn, 2003). Bu analizler sonucunda, ortak özelliklerine göre beş üst düzey temada birleştirilmiş, toplam 18 birinci düzey alt temaya ulaştık. Bu alt düzey temalar ise, toplam 28 ikinci düzey alt tema içermektedir. Bu bölümde analizler sonucu elde edilen bulguları mevcut literatürle kıyaslayarak, benzerliklerini ve farklılıklarını ele alıyoruz.

Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz yöntemi, deneyimlerinin biricikliğinin ve kişiye özgün oluşunun önemine işaret eder (Smith ve ark. 2009). Bu nedenle, mevcut araştırmayı literatürle karşılaştığımızda birçok ortak sonuca ulaşmış olsak bile, kişilerin deneyimlerine bağlı olarak kimi farklılıkların söz konusu olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Aşağıda literatürle kıyaslayacağımız üst düzey ve alt düzey temalardan önce her tema ile ilgili tabloları listeliyoruz:

Aile ve LGB Birey

Tablo 3: 1. Üst Düzey Tema: Aile ve LGB Birey

4.1. Aile ve LGB Birey
4.1.1. Ailenin Değerleri ve Ailenin Eşcinselliğe Bakışı
4.1.1.1. Toplumsal Normlara ve Değerlere Sahip Aile
4.1.1.2. Eşcinselliğin Ailede Tabu Olması
4.1.1.3. Ailedeki Dini İnancın Eşcinselliğe Bakışa ve Tutumuna Etkisi
4.1.1.4. Ailenin Eşcinsellik Hakkında Bilinçsiz Olması
4.1.1.5. Eşcinselliğin Görmezden Gelinilmesi, İnkârı
4.1.1.6. Ailenin Eşcinselliğe Olumsuz Bakışı & Homofobik Aile
4.1.2. Ailenin LGB Bireyin Üzerinde Etkisi ve Aileye Verilen Önem
4.1.2.1. LGB Bireyin Ailesine Çok Önem Vermesi
4.1.2.2. Ebeveyn Tutumlarının LGB Bireyin Karakterine Etkisi
4.1.3. Ailenin Beklentileri ve Bu Beklentilere Dair LGB Bireyin Hissettiği Sorumluluklar
4.1.3.1. Aileden Farklı Olma ve Farklılığın Endişesi
4.1.3.2. Eşcinselliğin Ailenin Değerlerine ve Beklentilerine Ters Olması
4.1.3.3. Evlilik ve Çocuk Sahibi Olmaya Dair Beklentiler (Hem Aile Hem LGB Birey İçin)
4.1.4. Ailenin ve LGB Bireyin Eşcinsel İlişkilere Karşı Yargıları
4.1.4.1. Eşcinselliğin Cinsellikten İbaret Görülmesi (Hem Aile Hem LGB Birey İçin)
4.1.4.2. LGB'lerin Heteronormatif Beklentilere Uygun İlişki Yaşayamayacakları Düşüncesi

İlk üst düzey temada aile ve LGB bireylerin eşcinsellik ile ilişkisinde belirleyici olabilecek unsurları işledik. Bu üst temalar birbirinden farklı konuları barındırdığı için, geniş bir kavramsal çerçeveye sahip olduğunu görüyoruz. LGB bireylerin ailelerine açılma süreci incelendiğinde, bu sürecin kendisi kadar öncesi ve sonrasının da kişilerdeki travmatik etkileri anlamada önemli olduğunu gördük. Dolayısıyla, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde karşılaştıkları travmatik durumları derinlemesine anlayabilmek adına; açılma süreçlerini etkileyen, diğer etmenleri de anlamanın kritik olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin, kişilerin açılmadan önce tanık olduğu, ailelerinin LGBT bireylere karşı bakış açıları, düşünce ve yaklaşımları; LGB bireylerin kendi cinsel yönelimlerine dair

farkındalık ve kabul süreçlerinin nasıl deneyimlendiğinde oldukça belirleyici bir etkiye sahipti. Ayrıca, LGB bireyin ailesinin değerleri, LGB bireyden beklentileri ve LGB bireyin bu beklentilere karşı hissettiği sorumluluklar; LGB bireylerin cinsel yönelimlerini algılama ve deneyimleme süreçlerinde oldukça kritikti. Buna paralel olarak, LGB bireylerin ailelerine verdikleri önem ile ailelerinin bu kişilerin karakterlerine ve tutumlarına etkisinin; kişilerin eşcinsel ilişkilere karşı yargılarının daha olumsuz olmasına ve cinsel yönelimlerine dair kabul ve yaşantılama süreçlerinde, kendilerine karşı daha sert yargılar geliştirmelerine sebep olabileceğini gördük. Dolayısıyla, ilk üst düzey tema LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinin nasıl olacağının belirlenmesinde oldukça önemli olması ve diğer temalarla doğrudan veya dolaylı etkileri bulunması sebebiyle, bu temayı diğer bulguları kapsayan bir çerçeve olarak ele alıyor ve işliyor olacağız.

İlk üst düzey temanın birinci alt düzey teması olan, ailelerin değerleri ve eşcinselliğe bakışı; ailelerin içinde bulunduğu toplumsal değerlere önem vermesini, eşcinselliği tabu olarak görmesini, dini inancın ailelerin eşcinselliğe bakışını etkilemesini, ailelerin eşcinsellik konusunda bilinçsiz olmasını, eşcinsellik kavramının ailede görmezden gelinmesini ve ailelerin eşcinselliğe dair olumsuz ve/veya homofobik bakış açısına sahip olmasını kapsıyordu. Weststrate ve McLean (2010) açılma sürecini, kültürel normların, politik görüşlerin ve yasal bakış açılarının cinselliğin nasıl kavramsallaştırdığına bağlı olarak belirlendiği bir dinamik kültürel bağlam olarak ele alır. Yani, açılma sürecinin nasıl gelişeceğini ve gerçekleşeceğini anlamak için kişinin içinde bulunduğu kültürün anlamının kritik önemde olduğunu söyler (Trussell ve ark., 2015). Benzer bir açıdan, Cuddy ve ark.'a (2009) göre, kültür; kişilerin neleri iyi ve kötü olarak tanımlayacağını dolayısıyla da hangi grupların önyargıların hedefi olacağını belirler. Dolayısıyla ailelerin sahip olduğu değerlerin, onların bakış açılarında, tutumlarında ve tepkilerinde oldukça belirleyici olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, farklı kültürlerde açılma süreçlerinin farklılığına dair yapılan araştırmalar daha tutucu ve sağ görüşlü kültürlerde, eşcinsellere karşı daha az hoş görülmesi yaklaşıldığını gösterir (Furnham ve Saito, 2009). Ek olarak, Baiocco ve ark.'ın (2014) ailelerine açılan eşcinsellerin aldığı tepkileri inceleyen araştırması; daha dini, daha

geleneksel ve daha sağcı değerlere sahip ailelerin açılan eşcinsel üyelerine daha olumsuz tepkiler gösterdiğini ortaya koyar. Dolayısıyla, mevcut araştırmada belirlenen alt temalarda listelenmiş olan değer ve tutumlara (toplumsal normlara sahip olma, eşcinselliğin ailede tabu olması, eşcinselliğin dinen günah grlmesi vb.) sahip ailelerin, LGB bireylere vereceği tepkilerin daha az hoş grl ve kabul edici olmakla birlikte daha olumsuz ve yıkıcı olacağı yorumunu yapabiliriz. Bu olumsuz ve yıkıcı tepki ihtimallerinin yüksek olması ise daha travmatik sonuçlara rastlanma ihtimalinin yüksek olması ile ilişkilendirilebilir.

İkinci alt düzey tema, LGB bireylerin ailelerine verdiği önemi ve ailelerinin üzerlerindeki etkisini ele alıyordu. Katılımcılar ailelerini çok nemsediklerinden bahsederlerken aynı zamanda, onların karakterlerindeki etkilerinden söz ediyorlardı. ıkan bu sonuçlara paralel olarak Rohner (2004) kişinin kendine dair algısının, ailesinin onu algılama biçimine dayandığını söyler. Willoughby ve ark.'a (2008) göre aileye verilen önem göz önünde bulundurulduğunda, eşcinsel bireylerin açıldıktan sonra ailelerinden gördükleri tepkilerin; onların sosyal ve duygusal durumlarında kilit önem ifade eder. Bu bağlamda, LGB bireyler için önemli bir yeri bulunan ve bu kişiler üzerinde oldukça etkisi olduğu görülen aile üyelerinden maruz kalınan olumsuz tepkilerin; kişilerin üzerinde büyük, dolayısıyla da yıkıcı etkilerinin olacağı söylenebilir (Charbonnier, ve Graziani, 2016).

nc alt düzey temada, ailenin beklentileri ve LGB bireylerin bu beklentilere dair hissettiği sorumluluklar ele alınmaktaydı. Bunlar aileden farklı olma, eşcinselliğin ve/veya bisekselliğin ailenin değerlerine ve beklentilerine ters olması ve ailelerinin bireylerin evlenmesine ve ocuk sahibi olmasına dair beklentilerini içeriyordu. Görüşmeler süresince katılımcılar, bu beklentilerden farklı eylemlerde bulunmanın üzerlerinde hissettirdiği sorumluluk duygusundan ve olumsuz hislerden sıklıkla söz etti. Crosbie-Burnett ve ark. (1996) ailede var sayılıp kabul gören rolleri, sınırları ve değerleri aşması sebebiyle açılma sürecinin eşcinseller için stresli bir olay olduğundan söz eder. Willoughby ve ark.'a göre (2008) açılma sürecinin ardından, ailelerin çocuklardan beklentilerinin

karşılanmayacağıyla yüzleşmesi ve sınırların yeniden yapılandırılması; kimi zaman olumsuz bir şekilde sonuçlanarak, eşcinsel üyelerin evden uzaklaşmasının, terk edilmesinin söylenmesine kadar gidebilir. Ayrıca, Thompson'ın (1992) eşcinsel kadınlarla yaptığı çalışmanın sonucunda, bu kişilerin legal yollarla evlenemeyeceklerinin ve heteronormatif beklentilere paralel bir yolla çocuk sahibi olamayacaklarının anlaşılmasının; eşcinsel kadınlar açısından toplumsal manada kayıp olarak yaşanabildiğinden ve bu kişilerde yas tepkisine sebep olabildiğinden bahseder. Bizim çalışmamızda da, özellikle erkek katılımcıların üzerlerinde evlenip çocuk sahibi olarak, ailelerinin soyunu devam ettirmeleri gerektiğine dair hissettikleri sorumluluğa sıklıkla rastladık. G2, ailesine açılma sürecinde onu en çok korkutan şeyin, ailede tek erkek evlat olduğu için, soyun devamını getirmek sorumluluğu olduğundan bahsetmişti:

“...açılmaktan korktum, çünkü ortada bir hayal kırıklığı yaratma korkusu var. Çünkü küçüklükten beri “Sen erkek evlatsın, soyumuzun devamı olacaksın, soyumuzu yürüteceksin”... Ve işte ailedeki tek erkek çocuk olduğum için el bebek gül bebek. Ailedeki kız kardeşlerin yaşadığı o bütün kavgaları zorlukların hiç birini yaşamamışım, şımartılarak büyütülmüşüm bunun farkına vardım hani çok büyük bir hayal kırıklığı olacak ortada.” (G2) (05)

Dolayısıyla, ailelerinin varsayımlarından farklı olmak ve cinsel yönelimleriyle ilişkili olabilecek beklentilerini gerçekleştirmeyecek olmanın; kişiler üzerindeki sorumluluk ve suçluluk hisleriyle getirdiği yıkıcı etkisinden söz edebiliriz.

Farkındalık ve Kabul Süreci

Tablo 4: 2. Üst Düzey Tema: Farkındalık ve Kabul Süreci

4.1. LGB Bireylerin Cinsel Yönelimine Dair Farkındalık ve Kabul Süreci
4.1.1. Ne Olduğunu Anlamama
4.1.1.1. Kafa Karışıklığı, Kendine Dair Ne Olduğunu Anlamama
4.1.1.2. “Bende Bir Sorun Olmalı!” Kendinden Şüphe
4.1.2. İnkâr
4.1.2.1. İnkâr
4.1.2.2. İçselleştirilmiş Homofobi
4.1.2.3. Heteronormativiteye Uygun Davranmaya Çalışma
4.1.2.4. Zoraki - Heteroseksüel Birliktelikler
4.1.3. Bir Süreç Olarak “Kendini Kabul”
4.1.3.1. Hislere Karşı Koyamama: Aşık Olmanın Kabul Sürecine Etkisi
4.1.3.2. Eşcinsellik Hakkında Bilgi Edinmenin Önemi ve Kabul Sürecine Etkisi
4.1.3.3. Çevredeki Eşcinsel Varlığının Farkındalık ve Kabul Sürecine Etkisi
4.1.4. Kendini Kabulün Açılma Sürecine Etkisi

İkinci üst düzey tema olan, 'LGB Bireylerin Cinsel Yönelimine Dair Farkındalık ve Kabul Süreci' temasında genel itibariyle, LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerinde ne tür şeyler yaşadıklarını ve ne gibi süreçlerden geçtiklerini işledik. Bu süreçler kişilerin cinsel yönelimlerini farketmelerinin ardından kendilerinde bir sorun olduğunu düşünmeleri, cinsel yönelimlerini kabul etmek yerine inkar ettikleri dönemlerde sergiledikleri homofobik tutumları ve heteronormatif kurallara uygun romantik ilişkiler deneyimlemeye çalışmaları gibi kimi tutumları kapsıyordu. Bu gibi deneyimlerin oluşmasının başlıca nedeninin, LGB bireylerin ailelerinde ve içinde bulundukları toplumda tanık oldukları heteroseksist ve homofobik yaklaşımların olduğunu gördük. Bu bağlamda kişilerin kimliklerinin, içinde doğdukları ve büyüdükları aileleri tarafından kabul edilmeyen; olumsuz, yanlış, günah ve kusurlu özellikler olarak görülmesinin, kişilerin öz benliğine büyük zararlar verebileceğini söyleyebiliriz. Bu zararların, kişilerin cinsel yönelimlerine dair yaklaşımlarındaki sert etkileri göz önünde bulundurulduğunda, kimi LGB bireyler için hayat boyu

süreçte, travmatik sonuçlar doğurabilecek etkilerinin olabileceğini öngörülebiliriz. Butler’a (2000) göre açılma, LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalıkla başlayan ve takiben bu farkındalığı sosyal yaşantılarına entegre ettikleri bir süreçtir. Dolayısıyla farkındalık ve kabul süreçlerinin, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçleri üzerinde belirleyici olduğunu söyleyebiliriz. İlaveten, araştırmanın ikinci bölümde detaylı bir şekilde özetlenen, Cass (1979), Coleman (1982) ve Troiden’in (1989) eşcinsel bireylerin cinsel kimlik gelişim ve açılma süreçlerine dair geliştirdikleri modellere baktığımızda, bu araştırmadaki kabul ve farkındalık aşamalarına oldukça benzer aşamalara rastlayabiliriz. Nitekim, bu üst düzey temanın altındaki temalarını ele alırken, bu modellerden bahsediyor olacağız.

İkinci üst düzey temanın, ilk alt düzey temasında; bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalıklar edinmeye başladıkça, ne olduğunu anlamakta güçlük çektiğinden bahsettik. Bu süreçte kişiler, kendinde bir farklılık/sorun olduğunu düşündüklerinden ve bu farklılığa dair ne olduğunu anlamadıklarından, emin olamadıklarından söz ettiler. Literatüre bakıldığında benzer sürecin bir çok teorisyen tarafından açıklandığı görülür. Cass’ın (1979) “Eşcinsel Kimlik Biçimlendirme” modelinde, kişilerin eşcinsel yönelimine dair farkındalığa sebep olabilecek durumlar deneyimlemesini takiben; bu deneyimlerin mevcut varsayımlardan farklı olmasının zihinsel ve davranışsal karışıklığa sebep olduğu söylenir. Troiden (1989) bu süreci, “Kimlik Karmaşası” olarak tanımlar. Kişinin cinsel yönelimine dair duygu ve düşüncelerine dair farkındalığın, beraberinde kimliklerine dair karışıklık getirdiğini söyler. Açılma Sürecinin Gelişimsel Aşamaları’nda ise Coleman (1982), kişilerin eşcinsel yönelimine dair henüz bilinçli farkındalık edinmedikleri süreçte, toplumun eşcinsel yönelime dair farklılaştıran tutum ve bakış açılarının, kişilerin kendine aktarılmasından söz eder. Böylelikle, kişiler çevresinde eşcinsellerin farklı bulunması gibi, kendilerini farklı görmeye başlar. Dolayısıyla, LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalıklarıyla paralel olarak hissettikleri kafa karışıklığının bir çok kişi tarafından deneyimlendiğini görebiliriz. Bunun sebebinin ise kişilerin, içinde büyüdüğü aile ve toplumun heteronormatif varsayımlarından farklı olduklarını

farketmeleri olduğunu söyleyebiliriz. LGB bireylerin büyütülürken geleceklerine dair, ailelerinin tüm beklentilerinin, heteroseksist değerlere paralel olması, kişilerin bu beklentileri karşılayamayacaklarını farkettilerinde kendilerinde bir sorun olduğunu düşünmelerine sebep olmaktadır. Nitekim, mevcut araştırmada katılımcıların kendilerinde bir farklılık, gariplik hatta kusur olduğunu düşündüğü görülmüştür. Dolayısıyla, heteronormatif beklentilerin, bu normların kapsamadığı durumları deneyimleyen bireylerde; kendine dair sorun hissetmelerine, öz-farkındalık süreçlerinin olumsuz işlemesine ve suçlulukla paralel olumsuz hislere sebep olduğu şeklinde yorumlayabiliriz.

İkinci alt düzey temada, kişilerin cinsel yönelimlerine dair farkındalığını takiben, inkar sürecine girildiğinden söz ettik. İnkâr tepkilerinin, bir önceki alt düzey temada da bahsedildiği üzere, heteronormatif beklentilerin olduğu aile ve toplumlarda, bu normların dışında kalan durumlarla yüzleşmeye dair güçlüklerden meydana geldiğini söyleyebiliriz. Troiden (1989), cinsel yönelimine dair farkındalığı gelişen bireylerin, içinde bulunduğu heteroseksist topluma tezat bir durum olduğunu farketmesi sebebiyle, inkar tepkilerine gidebileceğini söyler. Cass (1979) da benzer bir şekilde, “Kimlik Karmaşası” olarak tanımladığı, kişilerin cinsel yönelimlerine dair kafa karışıklığı hissetmesi dönemini takiben; kişilerin bu kimliği inkara gidebildiğinden söz eder. Coleman (1982) ise, cinsel yönelimine dair henüz bilinçli farkındalığın edinilmediği fakat sorgulandığı dönemin ardından, kişilerin bu sorgulamalara inkar tepkisi verebildiğini söyler. İlâveten, cinsel yönelimlerini inkar etmenin ise kişilerde depresif belirtilere yol açabileceğini belirtir. Dolayısıyla, cinsel yönelimine dair farkındalık edindikçe, kişilerin bu durumu mevcut heteroseksist beklentilere ters olarak yorumlamasının, durumun kabulünü zorlaştırdığını söyleyebiliriz. D’amico, Julien, Trambly ve Chartrand (2015), toplumda ve ailede algılanan LGBT bireylere yönelik olumsuz bakışın, bu kişilerde içselleştirilmiş homofobi gelişmesine neden olduğundan bahseder. Mevcut araştırmada da katılımcıların bir çoğunun, inkar tepkisini takiben bir dönem, içselleştirilmiş homofobi ile ilişkili tutumlar sergilemesi buna örnek olarak verilebilir. G1 katılımcısının içselleştirilmiş homofobi deneyimine dair yorumu da bunu açıklar niteliktedir:

“Aşırı kuvvetli bence. Hayatımdaki hiç kimseden bu kadar büyük bir homofobiye uğramadım.” (G1)

Birçok araştırma, LGB bireylerin deneyimlediği içselleştirilmiş homofobinin, ruh sağlığı üzerindeki yıkıcı etkilerini göstermektedir (Baydar, 2015). Meyer (2013), LGB bireylerle gerçekleştirdiği araştırmasında, içselleştirilmiş homofobinin bu kişilerin ruh sağlığın üzerinde depresyon, anksiyete, madde kullanımı ve intihar düşüncelerini de kapsayan olumsuz etkilerinden söz eder. Sonuç olarak, LGB bireylerin cinsel yönelimlerinin ailelerinde hoşgörü ve kabulle karşılanmamasının, bu kişilerin cinsel yönelimlerine dair kabul sürecinde ciddi zorluklar yaşamasına sebep olduğunu söyleyebiliriz. Bu zorluğun inkâr tepkisiyle sonuçlanması ise gerek benliklerine dair uyumsuzluğa, gerek içselleştirilmiş homofobiye sebep olması nedeniyle; kişilerin ruh sağlığı üzerinde çeşitli yıkıcı durumları kapsayan travmatik etkilere sebep olabileceği yorumunu yapabiliriz.

Bir sonraki temada LGB bireylerin, cinsel yönelimlerine dair kabul sürecini etkileyen etmenleri ele aldık. Bu etmenleri cinsel yönelimlerine paralel hislere karşı koyamama, aşık olmanın cinsel yönetime dair bir kabulü getirmesi; kişilerin cinsel yönelimlerine dair bilgi edinmenin kendi kabul sürecine katkı sağlaması ve kişilerin çevrelerinde tanık olduğu LGBT bireylere dair olumlu deneyimlerin kabul sürecine etkisi olarak sıralayabiliriz. LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerindeki düşünceleri, cinsel yönelimlerine paralel bir kimlikten kişiye yönelik yoğun romantik ve/veya cinsel hisler beslediklerinde, artık inkar edilmez bir gerçekliğe kavuşabilir. Böylelikle LGB bireylerin hislerinin, cinsel yönelimlerini kabul etmede önemli bir etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Buna ilaveten, cinsel yönelimleriyle ilgili daha fazla bilgi edinmek, kişilerde daha önce bahsetmiş olduğumuz önyargı ve içselleştirilmiş homofobi ile ilişkili durumunların azalmasına destek olur. İlaveten bu bilgileri edinirken, cinsel yönelimin çeşitliğinin ne denli doğal ve yaygın olduğuna rastlamak, kişilerin bu durumu zihinlerinde daha olağan ve kabul edilebilir kılmasına yardımcı olur. Boe ve ark (2018), eşcinsel bireylerin romantik ilişki deneyimlerinin ve çevrelerinde, medya veya sosyal yaşam gibi alanlarda, tanık oldukları eşcinsel görünürlüğünün,

kişilerin cinsel yönelimlerine dair kabul süreçlerine katkıda bulunduğunu söyler. Benzer bir şekilde, Cass (1979) cinsel yönelimine dair farkındalığı oluşturan kişilerin, diğer eşcinsellerle iletişime geçtiğinden söz eder. Bu durumun, kişilerin yabancılaşma hislerinin azalmasına ve kimliğini kabul süreçlerine katkıda bulunduğunu belirtir. Dolayısıyla, LGB bireylerin cinsel yönelimlerine ilişkili olarak sahip oldukları his, bilgi ve deneyimlerin onların kabul süreçlerinde olumlu etkilerinin olduğunu söyleyebiliriz.

Takip eden temada, LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair kabullerinin, açılma sürecine olan katkısından söz ettik. Coleman (1982), kişilerin kendi cinsel yönelimine dair farkındalığın, kabulü ve bu durumun da başkalarına açılmayı getirdiğinden bahseder. Buna göre, cinsel yönelimlerini kabul eden bireylerin, öz saygılarının yükselmesi ve başkalarına daha sağlıklı bir şekilde açılması beklenir. Mohr ve Fassinger (2003) ise benzer bir şekilde, kişilerin cinsel yönelimlerine dair öz kabullerinin, açılma süreçlerine etkide bulunduğundan söz etmektedir. Bunlara ve mevcut görüşmenin sonuçlarına paralel olarak; LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalık sürecinin ardından gelen kabul aşamasının, kişilerin açılma sürecine tetikleyici etkide bulunduğunu söyleyebiliriz.

Aileye Açılmak

Tablo 5: 3. Üst Düzey Tema: Aileye Açılmak

4.3. Aileye Açılmak
4.3.1. Açılmanın Zorluğu
4.3.1.1. Aileye Açılmanın Sancılı ve Zor Olması
4.3.1.2. LGB Bireyin Aileye Açılmayı, Tehlikeli ve Yıkıcı Görmesi
4.3.2. Aileye Açılma Eyleminin Gerçekleşmesinde Belirleyici Unsurlar
4.3.2.1. Ailesinin Kendisini Olduğu Gibi Kabul Etmesini, Sevmesini İsteme: Cinsel Yönelimini Gizlememeye ve Paylaşmaya Dair Arzu
4.3.2.2. Aileden Gizlemeden Kaynaklanan Kısıtlanmışlık Hissinden Kurtulmak İsteme
4.3.2.3. Sevgilinin Olmasının Aileye Açılmada Tetikleyici ve Kolaylaştırıcı Etkisi
4.3.2.4. Kaza ile Yönelimin Açık Edilmesi
4.3.2.5. Yanlış Yönlendirme Nedeniyle, LGB Bireyin Ailesine Açılmasının Engellenmesi

4.3.3. Aileye Açılma Sürecini Etkileyen Unsurlar

- 4.3.3.1. Bilgi Edinmenin Açılma Sürecine Katkısı
- 4.3.3.2. Aileye Açılmadan Önce Alt Yapı Hazırlama
- 4.3.3.3. Aileyi Bilgilendirme ve Bilinçlendirme Çabaları
- 4.3.3.4. Açılma Sürecindeki Kararlı ve Tutarlı Duruşun Önemi

4.3.4. “Kime Açılmalı?” Seçim Kararının Belirleyicileri

- 4.3.4.1. Daha Az Tepki Verecek Aile Üyesine Önce Açılma
- 4.3.4.2. Daha Eğitilmiş ve Bilgili Olan Kişinin Daha İyi Anlayabileceğine İnanma
- 4.3.4.3. Fazla Olumsuz Tepki Vereceğini Düşündüğü Aile Üyesine Açılmama

Bu üst temada, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerini gerçekleştirirken, bu eylemi bireysel olarak nasıl deneyimlediklerini ele aldık. Açılma, LGB bireylerin nezdinde zor ve sancılı bir eylem olarak tanımlanıyordu. Öncelikle bu zorluğun nedenlerini ve bu zorluğa rağmen neden LGB bireylerin ailelerine açılma eylemini gerçekleştirmeyi tercih ettiklerini, bunda belirleyici sebeplerin neler olduğunu ele aldık. Sonrasında ise, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerini şekillendiren durumları ve kişilerin kimlere açılanacağını belirlemede nelere dikkat ettiklerini işledik. Bu kapsamda, kişilerin deneyimlerine ve bu deneyimleri yorumlamalarına baktığımızda travmatik risk barındıran bulgulara ulaştık.

Aileye açılma sürecinin zorluğuna dair bir tema kapsamında literatüre bakıldığında, LGB bireylerin ailelerini, açılması en zor insanlar olarak tarifledikleri ve aileye açılmanın yaşadıkları en zorlu süreçlerin başında geldiği görülür (Ben-Ari'den aktaran Carnelley ve ark., 2011; Ece, 2017; Gonzales ve ark., 2016). Bizim araştırmamızda da katılımcılar ailelerine açılma süreçlerini zor ve sancılı olarak tariflemişlerdi. Bu zorluğu açılma sürecinin travmatik etkisinin fenomenolojisi çerçevesinde ele aldığımızda L2 katılımcısının yas ve travma süreçlerine dair benzetmesi kritik bir örnek olarak verebiliriz:

“Şey gibi, öyle bir dönemleri var ki işte sanki bir travmanın.. dönemleri gibi... Ama sanki bir yas süreci gibi gelmeye başladı bu, çok oturttum birbirlerine. ... hep bir yas süreciyle bağdaştırdım bu süreci.” (L2)

Katılımcının sürece travma ve yas benzetmesi yapması; zorlayıcı açılma sürecinin LGB bireyler üzerindeki travmatik ve yıkıcı etkilerini göstermesi açısından çok

kritiktir. Görüşmelere baktığımızda LGB bireyler için ailelerine açılma süreçlerinin bu denli zor olmasının başlıca sebeplerinin, aileleri tarafından daha az kabul ve sevgi göreceklere dair endişe olduğunu görürüz. Açılmanın ardından, dünyada en güvenli alan olarak tariflenen ‘ailelerini’ kaybetmekten korkmaktaydılar. Gonzales ve ark. (2016) eşcinsel bireylerin açılma süreçlerinde en zorlandıkları durumların; kabul edilmeme, reddedilme ve değer kaybıyla ilgili korkularının olduğunu söyler. İlâveten, yapılan görüşmelerde aileye açılmanın aileler için tehlikeli ve yıkıcı etkilerinin olabileceğine dair taşınan inanca rastlanmıştı. İlgili çalışmalara bakıldığında, açılma süreçlerinde eşcinsel bireylerin; ailelerine zarar vermekten ve onları incitmekten korktuğu, çekindiği görülür (Gonzales ve ark., 2016). Dolayısıyla aileye açılma sürecinin LGB bireyler için; ailelerine zarar vermekten çekindikleri ve daha az kabul ve sevgi göreceklere dair endişe taşıdıkları, zor bir süreç olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca, LGB bireylerin ailelerine nasıl açıldığını, açılma kararını almalarında nelerin tetikleyici olduğunu ve açılma kararlarını etkileyen muhtemel dış etkenlerin neler olduğunu da bir tema olarak ele aldık. Her katılımcı ailelerine açılma sebebini; ailelerinden, kendileri için önemli olan bu gerçeği gizlemek istemedikleri ve aileleriyle paylaşmak istedikleri şekilde açıkladı. Literatüre bakıldığında eşcinsel bireylerin cinsel yönelimlerini gizledikleri için ailelerine sürekli yalan söylüyor olmalarının onları en fazla zorlayan şey olarak tanımlandığı görülür (Belous, Wampler, Warmels-Herring, 2015). Açılma süreçlerine dair en önemli meselelerden biri de, bilinmiyor olmaya dair duyulan korkudur (Gonzales ve ark., 2016). Bu duruma paralel olarak Meyer (2013), LGB bireylerin açılmamasının, cinsel yönelimlerini gizlemesinin; yıkıcı boyutlara varan önemli bir stres kaynağı olduğunu belirtir. İlâveten, ailenin kabulü, eşcinsel bireylerin açılma süreçlerinde en önemli aşama sayılabilir (Goodrich ve ark., 2019). Dolayısıyla, LGB bireylerin cinsel yönelimlerinin aileleri tarafından biliniyor olması onlar için son derece önemli ve kritik bir aşamadır. LGB bireylerin ailelerine açılma sebeplerinden biri de açılmamadan kaynaklanan kısıtlanmışlık hissinin verdiği rahatsızlıktır. Festinger’in (1957) ‘Bilişsel Uyumsuzluk Kuramına’ göre, kişiler bilişlerinin ve davranışlarının arasında

tutarlılık hissetmeye dair ihtiyaç duyarlar. Eğer duygular, düşünceler ve davranışlar arasında tutarsızlık söz konusu olursa, bilişsel uyumsuzluk gerçekleşir ve birey bunu düzeltmek için bir şeyleri değiştirmeye gereksinim duyar (Kabacaoğlu, 2015). İlaveten, kişinin benliğini gizlemek zorunda kalması, anksiyetesinin artmasına ve özgüvenin sarsılmasına da sebep olabilir (Belous ve ark., 2015). Dolayısıyla, LGB bireylerin farkındalık ve kabul süreçlerini tamamlamalarının ardından, ailelerine açılmamanın neden rahatsızlık ve kısıtlanmışlık hisleri uyandırdığını ve ailelerine açılmaya dair derin bir arzu duyduklarını anlayabiliriz. Ryan ve ark. (2015) eşcinsellerin her zaman sözel iletişim yoluyla açılmadıklarını, bunun başka kanallarla veya dolaylı yollarla da gerçekleşebileceğini söyler. Mevcut araştırmada da bazı LGB bireylerin, ailelerine niyetlenerek ve/veya planlayarak açılmadıklarını; fakat kazayla cinsel yönelimlerini belli edecekleri kimi koşulları yarattıklarını gördük. Son olarak, Meyer (2013) eşcinselliğin 1973 yılında DSM’den çıkartılarak bir hastalık sınıfı olmadığının vurgulanmasına rağmen hala mirasının devam ettiğinden söz eder. Buna göre hala alanda ve toplumda eşcinsel yönelimli bireyler hastalıkla ilişkili etiketlemelere ve yargılara maruz kalmaktadırlar. Buna paralel olarak, mevcut araştırmada LGB bireylerin açılmayı planlarken olumsuz anlamda yönlendirildiğini ve bunun kimi zaman kişilerin psikologlarından kaynaklı bir yönlendirme olabildiğini de gördük. Bu yönlendirmelerin sonucunda kişilerin açılma süreçlerinin ertelenmiş ve/veya uzamış olduğunu öğrendik.

LGB bireylerin ailelerine açılmaya karar verdiklerinde, hangi üyeleri tercih ettikleri veya etmedikleri ve bu kararın neye göre belirlendiği de çok kritiktir. Buna göre, katılımcılar daha az tepki vereceklerini düşündüklerine daha önce açıldıklarını ve daha eğitilmiş, konuyla ilgili daha bilgi sahibi kişilerin cinsel yönelimlerine karşı daha anlayışla karşılık vereceklerini düşündüklerini belirttiler. D’augelli ve Hershberger’in (1993) araştırmasına göre LGB bireyler büyük oranda çoğunlukla annelerine açılıyorlar ve birçok olumsuz tepki görseler bile genellikle annelerin tepkileri babalarinkine göre daha olumlu oluyor (Carnelley ve ark., 2011). Dolayısıyla, mevcut araştırmada neden tüm katılımcıların annelerine açıldığı hakkında fikir sahibi olunabilir. Buna paralel katılımcılar daha olumsuz

tepki vereceklerini düşündükleri kişilere açılmadıklarını söylediler. D’augelli ve ark. (2002), çok sayıda LGB bireyin, aileleriyle ilişkilerinin bozulacağı korkusuyla onlara açılmadığını belirtir (Charbonnier ve Graziani, 2016). Olumsuz tepkilerden korkma ve kaçınmaya ek olarak, mevcut araştırmada kimi LGB bireyin ailelerine sosyo-ekonomik açıdan bağımlı olması, onları açılmadan alıkoyan şeydi. Buna örnek olarak B1 katılımcısının babasına neden açılmadığına dair açıklamasını verebiliriz:

“Bunu şimdiden yapamamamın nedeni, yani şu anda açılmak istemememin nedeni veya buna hazır olmamamın nedeni; ona ekonomik olarak hala bağılıyım. Ve mesela boşanma döneminde, yaklaşık bir kaç yıl anneme olan nafakamı ödemedi ve tekrar bunu yapar diye çok korkuyorum. Bu yüzden ona açılamıyorum.” (B1)

Ailelerine sosyal ve ekonomik anlamda bağımlı olan bireylerin, açıldıktan sonra gördükleri desteğin kesilme ihtimalinin, onları açılmaktan alıkoyduğu görülür (Cohler, 2003). Dolayısıyla gerek olası olumsuz, yıkıcı deneyimlerden kaçınma sebebiyle, gerekse de mevcut sosyal ve ekonomik desteği riske atmamak için LGB bireylerin olumsuz tepki verebileceklerini düşündükleri aile bireylerine açılmadığını söyleyebiliriz. Bu noktada literatürle eşleşen birçok ortak noktaya ek olarak, korkulan muhtemel olumsuz tepkiler etki bırakabilir. Katılımcıların konu ile ilgili olarak yoğun sözel ve duygusal ifadeleri göz önünde bulundurduğumuzda bu iddiayı doğrulayan bulgulara rastladığımızı söyleyebiliriz. Buna göre, olası bir travmatik deneyimden kaçınmak için cinsel yönelimin gizlenmesi söz konusudur.

Aileye Açılma Sonrası

Tablo 6: 4. Üst Düzey Tema: Aileye Açılma Sonrası

4. Aileye Açılma Sonrası
4.1. LGB Bireylerin Ailelerine Açılmasının Ardından Karşılaştıkları Tepki ve Tutumlar ve Bunların Nasıl Deneyimlendiği
4.1.1. Ailenin, LGB Bireyin Cinsel Yönelimine Dair Bir Sebep Arayışı: Hastalık, Yetiştirme Hatası ve Allah'tan Gelen Bir Ceza Olarak Görme
4.1.2. Ailenin İnkârı: Gerçeği Görmezden Gelme, Hakkında Konuşmama & LGB Bireyin Kafasının Karışık Olduğunu, İleride Değişeceğini Düşünme
4.1.3. Ailenin LGB Bireyin Açılmasına Verdiği Şiddet Tepkileri (Duygusal, Sözel, Fiziksel) ve Bunların LGB Bireyler Üzerindeki Yıkıcı, Travmatik Etkileri
4.1.4. Açılmanın Ardından LGB Bireye Yönelik Baskı Ve Kısıtlamanın Artması
4.1.5. Zamanla Ailenin Duruma Alışması
4.2. Aileye Açılmanın LGB Birey Üzerindeki Etkileri
4.2.1. Aileye Açılmış Olmanın Verdiği Rahatlık ve Özgürlük Hissi
4.2.2. LGB Bireyin Aileye Açılmasının Ardından Öz güveninin Artması

LGB bireylerin ailelerine açıldıktan sonra ne gibi tepki ve tutumlarla karşılaştıkları, bunların LGB bireyler tarafından nasıl deneyimlendiği ve tüm bu sürecin travmatik bulguları bir sonraki temamızda yer aldı. Öncelikle, kişilerin açılmasının ardından, ailelerin bu durumu anlama ve kabul etmede büyük zorluklar çektiğini gördük. LGB bireyin açılmasının ardından, bir çok aile öncelikle duruma dair bir sebep arayışına girmekteydi. LGB bireylerin cinsel yönelimlerinin hastalık sonucu, yetiştirme hatası nedeniyle ve hatta ebeveynlerin günahlarına karşılık Allah tarafından verilen bir ceza olarak görülmesi, bu nedenler arasında öne çıktı. Ardından, ailelerin durumu inkar ettiklerini, örneğin LGB bireylerin açılmış olmalarına rağmen cinsel yönelimlerini kabul etmedikleri ve aksi şekilde davrandıklarını gördük. Bu süreçte, kişilerin açılmış olmalarına rağmen bu konu hakkında ailelerinin bir daha hiç konuşmamaları; LGB bireyleri yok sayılmış hissettiren ve bu bağlamda duygusal anlamda yıpratıcı etkileri bulunan bir eylem olarak öne çıkan bir durumdu. Bu inkar tepkilerine ek olarak, ailelerin LGB bireyleri emin olmamakla, kafalarının karışık olmalarıyla itham ettiklerine ve ileride değişeceklerine dair inanç taşıdıklarına rastladık. Bu süreçte, LGB bireyler aileleri tarafından, heteroseksist evlilik yapmaya kadar varan

baskılara maruz kalmaktaydılar. LGB bireylerin açılmalarının ardından, çeşitli şiddet türlerinde tepkilere maruz kaldıklarını gördük. Duygusal, sözel ve fiziksel şiddet türleri olarak sıralayabileceğimiz bu tepkiler, LGB bireyler üzerinde intihar davranışlarına kadar varan çeşitli travmatik etkilere sebep olmaktaydı. Son olarak, LGB bireylerin açılmasının ardından bir süre boyunca, ailelerinin üzerlerinde baskı ve kısıtlılıklarının arttığını gördük. Fakat buna rağmen aileler genelde, zaman içerisinde duruma alışıp daha ılımlı ve uyumlu tepkiler veriyorlardı. Bu süreç boyunca LGB bireyler için en yaralayıcı durumun; aileleri tarafından oldukları gibi kabul görüp sevilme ihtimalleri olduğunu söyleyebiliriz.

Ailelerine açılan LGB bireylerin karşılaştıkları tepki ve tutumları ve bunların LGB bireyler üzerindeki etkilerini Sawin-Williams'ın (2001) ailelerin açılmaya verdikleri tepkilerin değişkenlik gösterdiğine dair vurgusu ile ilişkilendirebiliriz. Bu çalışmada, bahsedilen tepkilerin değişiklik göstermesiyle birlikte, bazı travmatik yaşantıları kapsadığını gördük. Öncelikle, ailelerine açılmasının ardından ailelerin LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair neden böyle olduğuyla ilgili sebep aradığına rastladık. Bu sebeplerin arasında, cinsel yöneliminin heteroseksüel olmamasının; hastalık olarak ve yetiştirme hatası olarak algılanması ön plana çıkmaktaydı. Güzel (2017), ailelerin, çocuklarının LGBT olduğunu öğrendikten sonra; onları tedavi ettirip iyileştirmeye çalıştıklarından (heteroseksüel yapmaya çalışma) ve/veya kendilerini suçladıklarından bahseder. Willoughby ve Malik'in (2006) LGB aileleriyle yaptıkları çalışmada ise; üzülmeye, öfke duyma, inkar etme ve kendini suçlama tepkilerinin, ebeveynlerin verdiği en yaygın tepkiler olduğunu söyler. Literatürde bahsedilen bu tepkilere paralel olarak, ailelerin LGB bireylerin açılmasının ardından inkar tepkisi verdiğini gördük. Trussell ve ark. (2015), ailelerin tıpkı LGB bireyler gibi bir açılma sürecinden geçtiğini söyler, çünkü onlar da dolaylı yoldan topluma açılacaktır. Dolayısıyla, ailelerin verdiği inkar tepkisinin, LGB bireylerin verdiği inkar tepkisine benzer özellikler taşıdığını belirtir. D'augelli ve ark. (2008), LGB bireylerin ailelerinin ve arkadaşlarının maruz kaldığı etiketleme deneyimlerini araştırdığı çalışmasında da benzer bir süreçten söz eder. Öyle ki, aileler tıpkı LGB bireylerde olduğu gibi kendini suçlama, inkar etme gibi tepkiler

gösterebilmektedirler. Mevcut araştırmada çıkan sonuçlarda bu inkar tepkileri; ailelerin LGB bireylerin cinsel yönelimlerini hiç öğrenmemiş gibi davranmaları, cinsel yönelimlerini kabul etmemeleri, LGB bireyleri kafalarının karışık olmasıyla suçlamaları, bunun bir geçiş süreci olduğuna ve ilerde değişeceğine inanmaları ve cinsel yönelimlerini öğrendikten sonra bu konu hakkında hiç konuşmamaları gibi çeşitli şekillerde ortaya çıktı. Kaptan (2010), LGBT'lerin açılmasının ardından ailelerinin; heteronormatif normların sebep olduğu baskı nedeniyle utandıkları ve bu sebeple LGBT üyelerinin cinsel yönelimlerini görmezden geldiğini söyler (Güzel, 2017). Güzel (2017) ise benzer bir şekilde, LGB ailelerinin toplumun tepkisinden kaçarak sustuklarından, duruma dair tepkisiz kaldıklarından söz eder. Dolayısıyla, LGB bireylerin açılmasının ardından ailelerin duruma dair sebep arayışına girdiğini, kimi zaman kendilerini kimi zaman LGB bireyi suçladıklarını ve kimi zaman ise durumu görmezden geldiğini ve/veya inkar ettiğini söyleyebiliriz.

İnkâr tepkilerine ilaveten, mevcut araştırmada, ailelerin duygusal, sözel ve hatta fiziksel şiddete varan birçok yıkıcı tepkisine de rastladık. Bu tepkilerin kişilerin üzerindeki etkilerine baktığımızda bir çok olumsuz sonuçla karşılaşyoruz. Öncelikle, kişinin hayatında kritik öneme sahip olan aileden olumsuz tepki görmesi, kişinin kendini değersiz ve sevgisiz hissetmesine sebep olmaktadır (Willoughby ve ark. 2008). İlâveten, açıldıktan sonra aileleri tarafından sözel ve fiziksel şiddete maruz kalmanın LGB bireylerde; akademik düşüş, ilişkisel problemler, anksiyete, depresyon ve intihara varan sorunlara sebep olduğu görülür (Charbonnier ve Graziani, 2016; D'Augelli ve ark., 1998; Wilder ve Wilder, 2012; Willoughby ve ark., 2008). Dolayısıyla görüşmelerde katılımcıların farklı şekillerde tariflediği duygusal, sözel ve fiziksel şiddet biçimlerinin, katılımcılar üzerinde çeşitli psikolojik sıkıntı ve soruna ek olarak travmatik etkilerinin olabileceğini söyleyebiliriz. Mevcut araştırmada her ne kadar LGB bireyler travmatik sayılabilecek tepkilere maruz kalmış olsalar da; zamanla ailelerinin tutumlarının daha ılımlı ve anlayışlı olduğundan, cinsel yönelimlerine zamanla alıştıklarından söz ettiler. D'Augelli (2009) de, ilk tepkiler olumsuz olsa bile ailelerin zamanla daha olumlu ve destekleyici tutumlar sergilediğinden bahseder

(Trussell ve ark., 2015). Yine D’augelli ve ark.’ın 2008 yılında yaptıkları bir araştırmada, ailelerine açılan LGB bireylerin başta şaşırtıcı ve üzücü tepkilerle karşılaşsa bile zamanla tepkilerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. Dolayısıyla, LGB bireylerin ailelerine açıldıktan sonra karşılaçacakları tepkilerin değışkenlik göstermesine rağmen sıklıkla bir çok travmatik tepkiye dair risk barındırdığını, fakat yine de zamanla bu tepkilerin daha olumlu bir sürece evrilebileceğini söyleyebiliriz.

Genellikle LGB bireyler, açılmanın kendi üzerindeki etkileri uzun vadede; hissettiğı gibi davranabilmenin verdiği rahatlık hissi ve açıldıktan sonra özgüvenlerindeki artış gibi olumlu etkiler olarak yorumladılar. Literatüre bakıldığında açılmanın özgüven artması, sosyal desteğın çoğalması gibi olumlu sonuçlarla ilişkilendiğı görülür (D’Augelli, Hershberger, ve Pilkington, 1998; D’Augelli, Grossman, ve Starks, 2005; Elizur ve Ziv, 2001’den aktaran Rosario, Schrimshaw ve Hunter, 2009). Dolayısıyla, LGB bireyler açılma süreçlerinde bir çok travmatik deneyim yaşama riski altında bulunsalar dahi, uzun vadede açılmanın kişilere katkı sağlayan, olumlu bir deneyim olduğunu söyleyebiliriz.

LGB’ler İçin Özgürlüğü Temsil Eden Koşullar

Tablo 7: 5. Üst Düzey Tema: LGB’ler İçin Özgürlüğü Temsil Eden Koşullar

5. LGB’ler İçin Özgürlüğü Temsil Eden Koşullar
5.1. LGB Bireylerin Kendilerini Daha Güvende ve Ait Hissedebilecekleri Sosyal Çevreye Dahil Olmaları
5.1.1.LGB Bireylerin Kendilerini Daha Ait ve Güvende Hissedebilecekleri İlişkiler Geliştirmeleri
5.1.2.Dayanışmanın Önemi
5.2. Sosyo-Ekonomik Bağımsızlığı Elde Etme
5.2.1.Ekonomik-Sosyal Bağımsızlık, Ayaklarının Üzerinde Durabilmenin Önemi
5.3. Üniversitenin Özgür Alan Temsili Olması
5.3.1.Üniversitenin Özgürlüğe Dair Bir Temsil Olması
5.4. Yurtdışının Daha Özgür Yaşam Temsili Olması
5.4.1.Yurtdışı, Özgür Yaşayabileceğın Ülke Anlayışı

LGB bireylerin yalnızca ailelerine açılma süreçlerinde değil, aynı zamanda farkındalık, kabul süreçlerinde ve açılmanın ardındaki süreçte de yaşam şartlarıyla ilgili onları daha özgür ve güvende hissettiren koşulları işlemiş olduk. Araştırma sorularının içerisinde bununla ilgili soruların olmamasına rağmen, katılımcıların benzer konulara dair önemi vurgulaması ve tekrarlaması bu meselelerin önemine işaret eder. Bu üst düzey temada listelenen alt düzey temalar çoğunlukla, LGB bireylerin yaşadıkları veya yaşama ihtimalini yüksek buldukları zorluklara karşı, olası çözüm içeren durumları barındırır.

LGB bireylerin kendilerini daha güvende ve ait hissedecekleri ilişkiler geliştirerek bu bağlamda inşaa edilen bir sosyal çevreye dahil olmalarının ve diğer LGBTİQ+ bireylerle dayanışmalarının önemini gördük. Literatüre bakıldığında LGBTQİ+ bireylerin birliğine, dayanışmasına ve bunun hem bireysel hem toplumsal anlamdaki kimlik mücadelesine katkılarına dair örneklerle rastlamak mümkün. Cass (1979) 'Eşcinsel Kimlik Biçimlendirme' modelinin 'Kimlik Gururu' evresinde, bireyin cinsel yönelimini kendi kabul etmesine rağmen çevresinin kabul etmediğini farkettiğinde; daha fazla kabul görecekları çevrelerle ilişkilenemeye başladıklarını belirtir. Buna göre eşcinsel bireyler, heteroseksüel çevrelerinden ve ilgili değer ve alışkanlıklarından uzaklaşarak, eşcinsel çevrelere ve ilgili değer ve alışkanlıklara yakınlaşır. Troiden'ın (1989) 'Eşcinsel Kimlik Oluşum' modelinin de 'Kimlik Edinme' aşamasında, kişilerin eşcinsel kimliğine tahammülünü takiben eşcinsel topluluklarla ilişkileneşinden söz edilir. Mevcut araştırmanın sonuçlarını literatürden edindiğimiz bilgilerle ele aldığımızda; LGB bireylerin cinsel yönelimine dair daha az kabul ve destek görme ihtimalleri bulunan çevrelerine karşılık, daha ait ve güvende hissedebilecekleri çevrelere dahil olmaya dair arzularının ve ihtiyaçlarının olduğunu söyleyebiliriz. Bunu bir yanıyla, olumsuz ve travmatik deneyime dair ihtimal görülen yaşam alanlarının yanında, güvenli alanın inşasına dair ihtiyaç olarak yorumlayabiliriz.

LGB bireylerin sosyo-ekonomik bağımsızlığını elde etme ve LGBTİQ+ bireyler için daha eşit hak ve özgürlüğün sunulduğu ülkelere göç etme yollarıyla daha bağımsız ve özgür yaşam imkanlarının olabileceğine dair inanca da

bulgularımızda rastladık. Görüşmeler boyunca LGB bireyler sosyo-ekonomik bağımsızlıklarını elde etmenin ailelerine açılma süreçlerinde ve sonrasında onlar için öneminden söz ettiler. Sosyo-ekonomik bağımsızlık, onlar için en kötü ihtimalle karşın özgür bir alan sunma şansı verecek ve ayakta kalmalarına destek olup güvende olmasını sağlayacak bir ihtimal olarak değerlendirilmekteydi. Yurtdışında daha eşit haklara ve daha iyi olanaklara sahip olma ihtimalinin ise LGB bireyler tarafından değerlendirilmesinin yanı sıra, açılmalarının ardından aileleri tarafından da değerlendirildiğini gördük. Bunun sebebi ailelerin, LGB bireyin ayrımcılık, ötekileştirme veya nefret suçuna maruz kalma ihtimaline yönelik endişeydi. Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Evrensel Periyodik İnceleme Sunumu'nda (2014) Türkiye'deki LGBT yurttaşlarına yönelik çeşitli insan hakları ihlalleri raporlanır. Bu raporlamalarda işkence, kötü muamele, tecavüz, taciz, ev içi şiddet, nefret cinayeti gibi çeşitli ağır şiddet türlerinin yanı sıra; yasal ayrımcılıklar, ifade özgürlüğü hak ihlalleri, çalışma hayatında ayrımcılıklar gibi hak ihlallerinden de söz edilir. Bu bilgiler ışığında, Türkiye'de LGBT birey olmanın birçok yaşam alanında kişilerin hak ve özgürlüklerini kısıtlayabilecek ve buna bağlı olarak yaşam kalitesini oldukça düşürebilecek bir durum olduğunu söyleyebiliriz. LGB bireylerin sosyo-ekonomik bağımsızlıklarını elde ederek ve/veya cinsel yönelimine dair hak ihlallerine ve ayrımcılığa maruz kalma ihtimalinin daha düşük olduğu ülkelerde yaşayarak; olumsuz durumlarla baş etmeye dair yöntemler geliştirdiğini söyleyebiliriz.

LGB bireylerin üniversiteyi özgür alan temsili olarak gördüğünü de gözlemledik. Bu durum kimi katılımcılar için kişilerin ailelerine açılmayı planladıkları dönem olarak, kimi katılımcılar için ise kendilerini daha özgür ve rahat hissettikleri alan olarak karşımıza çıktı. Kabacaoğlu'nun (2015) gey ve lezbiyenlerde açılma sürecini incelediği araştırmasında da benzer bir sonuca rastladığını görüyoruz. Araştırmaya göre, katılımcıların cinsel kimliklerini kabul etmeleri çoğunlukla üniversite dönemlerine denk geliyor. Araştırmacı ise bu durumu, LG bireylerin içinde bulunduğu, yetiştirildiği aile ve çevreyle kıyasla; üniversite hayatının daha özgürlükçü bir imkan sağlaması olarak yorumluyor. LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde karşılaşma ihtimalinin bulunduğu olası olumsuz ve yıkıcı

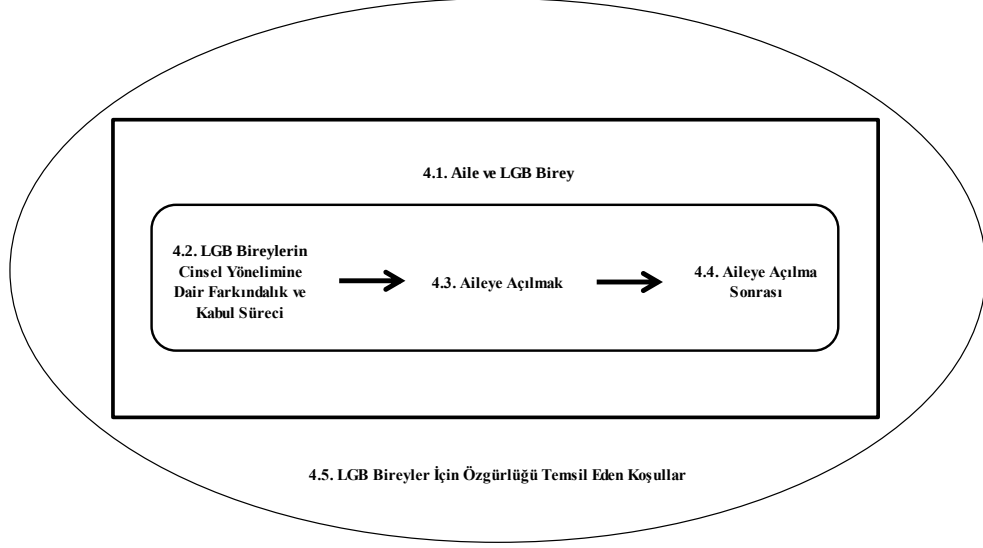
etkilere karşın, üniversite gibi daha çeşitli ve özgür imkanların bulunduğu bir alana ait ve özgür hissetmesinin anlaşılabilir olduğunu söyleyebiliriz. İlâveten, böylesine bir alana dair ihtiyacın büyüklüğü de, ailede yaşayan olumsuzlukların yıkıcı etkilerini anlamak için yol göstericidir.

Bulguların Travma Kavramlarıyla İlişkisi

Mevcut araştırmada elde edilen sonuçları literatürle kıyasladığımızda, bir çok teorisyen ve araştırmacı tarafından şimdiye dek benzer bulgulara rastlanmış olduğunu gördük. Bu bulgular LGB bireyler için açılmanın bir çok açıdan yıkıcı, olumsuz etkilere sebep olabilecek bir süreç olduğunu gösteren sonuçları kapsıyordu. Tüm bunlara ek olarak, mevcut araştırmada elde edilen bulgu ve ana temaların kimi travma ile ilgili teorilerle eşleştirilebileceğini de gördük.

Araştırmanın sonucunda elde ettiğimiz temalara ve bu temaların kapsadığı bulgularımıza bütünsel bakarsak, temaların bir yanıyla birbirlerini takip eden bir sıra takip ettiğini, bir yanıyla da birbirlerini etkileyen kimi özelliklerinin olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin, aile ve LGB birey temasında bahsedilen değer ve tutumların, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinin nasıl yaşanılacağına dair belirleyici özellikler taşıdığını görüyoruz. Bunu takiben, LGB bireylerin açılma süreçlerini nasıl yaşıntıladıkları, özgürlüğü temsil koşulların şekillenmesinde etkin rol oynadığını söyleyebiliriz. Dolayısıyla, bu bölümde ele alınacak olan travma ile ilgili teoriler özellikle belli temalarla eşleştirilmiş olsalar da, diğer temalar ile dolaylı yoldan etkileşim içindedir. Buna göre, aşağıdaki şekilde temaların hangi bağlamda birbirleriyle etkileşim içinde olduğunu ve birbirlerini kapsadığını görebiliriz:

Şekil 6: LGB Bireyler İçin Özgürlüğü Temsil Eden Koşullar

‘Aile ve LGB birey’ temasında bahsetmiş olduğumuz yaşantısal ve dini değerler ile eşcinselliğe dair bakış ve tutumların, LGB bireylerin tüm süreçleri nasıl yaşantılayacağında belirleyici etkiye sahip olduğundan söz etmiştik. Buna göre tüm bu bakış, değer ve tutumların; LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerini, açılma süreçlerini ve açılmanın ardından meydana gelen değişimleri etkileyen birçok özelliği kapsadığını ve literatürde ‘Azınlık Stresi’ (Minority Stress) ve ‘Sinsi Travma’ (Insidious Trauma) olarak bahsedilen teorilerle ilişkili özellikler taşıdığını görüyoruz.

Stres kavramının fenomenolojik anlamı fiziksel, zihinsel veya duygusal anlamda baskı, zorlanma veya gerginlik olarak açıklanabilir (Random House Webster’s Dictionary, 1992’den aktaran Meyer, 2013). Sosyal stres kavramı, yalnızca kişisel meselelerin değil, aynı zamanda kişilerin içinde bulunduğu sosyal alanlarda karşılaştıkları stres kaynaklarının da kişiler üzerinde zihinsel ve fiziksel bazı olumsuzluklara sebep olduğunu belirtir. Bu sebeple sosyo-ekonomik statüsüne, ırkına, cinsiyetine veya cinsel yönelimine ilişkili olarak etiketlenmiş bir grubun üyesi olmanın, sosyal strese bağlı olarak, kişiler üzerinde güçlü etkilerinin

olabileceği beklenir. Azınlık stresini; etiketlenmiş, azınlık pozisyonundaki bir sosyal grubun üyesi olmanın, kişi üzerinde neden olan yoğun stres olarak özetlemek mümkündür (Meyer, 2013). Baskın olan kültürün, sosyal yapının ve normların; azınlık grup üyesi olan kişinin özelliklerini ve ihtiyaçlarını temsil etmemesi; duygusal çatışmalara ve sıkıntılı, stresli kimi sonuçlara sebep olabilir (Allison, 1998; Clark, Anderson, Clark ve Williams, 1999). Kişilerin kendilerine dair öğretilerinin ve değerlendirmelerinin, kendilerini diğerleriyle karşılaştırmaları sonucu gerçekleştiği söylenir (Pettigrew, 1967). Dolayısıyla toplum tarafından önyargılara, olumsuz eleştirilere ve etiketlemelere maruz kalmanın LGB bireyler üzerinde olumsuz psikolojik sonuçlara sebep olduğu söylenebilir (Herek, 2002; Meyer, 1995; Meyer, 2013).

Meyer (2013), azınlık stresinin LGB topluluklarında ne şekilde karşılığının olduğunu üç şekilde açıklar. Birinci olarak kişilerin dışsal kaynaklardan somut olarak maruz kaldıkları olumsuz durumların yarattığı yoğun stresten söz eder. LGBT bireylerin hayatlarının birçok alanında istismar, işkence, aşağılanma ve cinayete varan çeşitli insan hakkı ihlallerine maruz kaldığı bilinmektedir (Amnesty International, 2001; FBI, 2017; KAOS GL, 2017; Aydın ve Göçmen, 2014). Maruz kalınan bu somut şiddet biçimlerinin kişiler üzerinde muhakkak strese ve travmaya sebep olma riski vardır. Meyer (2013), maruz kalınan bu olumsuz tutumların kişilerde benzer durumlarla karşılaşmaya dair beklenti yaratmasından bahseder. Buna göre, dominant kültür tarafından ayrıştırıldığını ve ötekileştirildiğini hisseden LGB bireyler, sürekli olumsuz tepkilere maruz kalacağına dair endişe ve korku duygularıyla birlikte bir beklenti içine girmiş olur. Ross (1985) sosyal redde dair beklentinin artmasının, kişiler üzerinde çeşitli psikolojik etkilere ve zararlara sebep olduğunu ortaya koymuştur. Hissedilen etiketleme ve ötekileştirme oranı arttıkça, kişinin benzer olumsuz tepkiler göreceğine dair beklentisi de artar ve bu duruma kişilerin günlük yaşantıları dahil bir çok alanda karşılaşılabilir. Ayrıca, LGB bireylerin maruz kaldığı ve beklenti haline girdiği tüm bu olumsuz sosyal tutumları içselleştirmesinden söz eder ve bu durum çoğu zaman içselleştirilmiş homofobi olarak karşımıza çıkar. Meyer ve

Dean'e göre (1998) içselleştirilmiş homofobi, kişilerin maruz kalmış olduğu olumsuz sosyal tutumları kendilerine aktarması, içselleştirmesidir. Bu durum kişilerde olumsuz benlik algısının gelişmesine ve kişilerin kendilik algılarında ciddi çatışmalara, dolayısıyla da kendini suçlama ve kendine zarar verecek eylemlere girme gibi yıkıcı durumlara neden olabilir. Araştırmalar içselleştirilmiş homofobinin kişilerin ruh sağlığıyla doğrudan ilişkili olduğunu ve depresyon, anksiyete, madde kullanımı, intihar düşünceleri gibi çeşitli sonuçlar doğurduğunu ortaya koymuştur (DiPlacido, 1998; Meyer ve Dean, 1998; Williamson, 2000). Ayrıca Meyer (2013) azınlık stresi attıkça ruh sağlığı problemlerinin arttığını da belirtir. Örneğin, LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair etiketlemelerin artması, kişilerin toplumda yabancılaşıma, entegrasyon eksikliği, kendini kabul etmede sorunlar yaşaması gibi sonuçlar doğurmaktadır. Benzer şekilde, bir çok çalışma azınlık stresinin kişilerde depresif semptomlar, madde kullanımı, intihar düşünceleri gibi çeşitli psikolojik sorunlara sebep olduğunu ortaya koyar (Meyer, 2013).

Root (1992) ezilen bir grubun üyesi olarak yaşanan olumsuz deneyimlerin travmatik etkilerini ifade etmek adına Sinsi Travma (Insidious Trauma) terimini kullanmıştır. Küçük dozda olarak bile görünse, yaşanan bu tip duygusal yıkıcı olaylar tekrarlandıkça, hedef grup üyeleri için travmatik sonuçlar doğurmaktadır (Brown, 2003; Szymanski ve Balsam, 2011). Bu durum cinsel yönelimlerinden dolayı azınlık sayılan grupların günlük yaşantıda karşılaştıkları; yönelimlerinden dolayı aşağılanma, küçük görülme, alay edilme, dışlanma, tehdit edilme, küfür konusu olma vs. gibi durumların travmatik etkilerini açıklar. Balsam (2003) ve Neisen (1993) heteroseksizmi, LGB bireylerin psikolojik sağlığına ve iyi haline etkide bulunan süregelen bir travma maruziyeti olarak kavramsallaştırmıştır (Szymanski ve Balsam, 2011). Weathers ve Keane'nin 2007 yılında gerçekleştirdiği çalışma bu duruma örnek olarak verilebilir. Lezbiyen bireylerin katılımıyla gerçekleştirilen çalışma, DSM'nin travma kriterlerini karşılamıyor olsa bile cinsel yönelimi hedef alan ayrımcılık ve dışlanma gibi heteroseksist

temelli tutumların, kişilerde travma sonrası stress bozukluğuna sebep olduğunu ortaya koymuştur.

LGB bireylerin içinde bulundukları topluluklarda maruz kaldıkları yoğun stresi açıklar nitelikte tanımlanabilecek olan azınlık stresi ve sinsi travma kavramlarına baktığımızda; mevcut araştırmanın ilk ve ikinci ana temalarında bahsetmiş olduğumuz bulguları etkileyen bir çok ortak durumu görebiliriz. “Aile ve LGB Birey” temasında işlenen değerler, LGB bireylerin ailelerine verdiği öneme paralel olarak onların değer ve beklentilerine karşı hissettikleri sorumluluk ve suçluluk duygularında oldukça belirleyicidir. Bununla birlikte, gerek LGB bireylerin gerek ailelerinin eşcinsel ilişkilere yönelik ön yargıları; ele almış olduğumuz teorilerle ışığında değerlendirildiğinde, LGB bireyler üzerindeki travmatik etkilerinin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, “LGB Bireylerin Cinsel Farkındalık ve Kabul Süreci” temasında bahsedilen; ne olduğunu anlamama, kendinde bir sorun olduğunu düşünme, inkar, içselleştirilmiş homofobi, heteronormatif beklentilere uygun davranmaya çalışma gibi kişilerin cinsel yönelimlerini anlamlandırma ve kabul etmedeki güçlüklerinden bahseden bulgular yine bu teoriler kapsamında düşünüldüğünde, kişiler üzerindeki travmatik etkilerinin anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Dolayısıyla bulundukları aile ve toplum içinde LGB bireylerin gerek açılma sürecinden önce, gerek açılma süreçlerinde gerekse sonrasında maruz kaldığı çeşitli stres türlerinin, bu kişilerin ruh sağlığı üzerlerinde travmatik etkilerinin olabileceğini söyleyebiliriz.

“Aileye Açılmak” temasında, LGB bireyler için aileye açılmanın zorlu bir süreç olduğu fakat buna rağmen kişilerin neden ailelerine açılma kararı aldığı ve bu kararı gerçekleştirirken nelere dikkat ettiğini ele almıştık. Aileye açılmanın LGB bireyler için kendileri olmak, oldukları gibi görünebilmek ve yaşayabilmek adına büyük anlam taşıdığını gördük. Fiziksel bütünlüğün önemi göz önünde bulundurulduğunda, yaşamsal anlamda kritik bir önem taşıdığını ve fiziksel bütünlüğe karşı olası bir tehdidin kişiler üzerinde travmatik etkilerinin bulunduğunu söyleyebiliriz. Buna rağmen, kişilerin fiziksel bütünlüğüne zarar vermese de ve herhangi bir yaşamsal tehdit barındırmasa da, kimi olayların kişiler

üzerinde dehşet, korku, çaresizlik gibi yıkıcı, travmatik duygulara sebep olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Szymanski ve Balsam, 2011). Ayrıca, maruz kalınan heteroseksist temelli ayrımcılık, etiketleme gibi durumlar; bireylerin kimliklerine zarar vermektedir. Bu durum ise kaçınma, hissizlik ve tetiktelik gibi yine travmatik sayılabilecek tepkilere sebep olmaktadır (Cassidy ve ark. 2004; Szymanski ve Balsam, 2011). Dolayısıyla, LGB bireylerin cinsel yönelimlerini kabul etme ve ailelerine açma süreçlerinde tanık oldukları ve maruz kaldıkları çeşitli şiddet türlerinin ve yoğun stresli durumların fiziksel bütünlüklerine yönelik zarar ve tehdit barındırmasa bile; yaşamsal bütünlüklerine dair oldukça önemli tehdit ve zararları kapsadığını söyleyebiliriz. Araştırmadaki katılımcıların da sıklıkla söz ettiği üzere, LGB bireylerin çeşitli baskı ve kısıtlanmalar sebebiyle hissettikleri gibi davranamamaları ve kritik yakınlıkta olan aileleri tarafından oldukları gibi kabul görmemeleri; yaşamsal bütünlüklerine dair ciddi bir tehdittir.

Ailelerin verdiği tepkilerin, LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul sürecindeki tepkilerine benzerliklerinden söz etmiştik. Bu benzerlik hakkında Trussell ve ark.'ın (2015) "Ailelerin de tıpkı LGB bireyler gibi bir açılma sürecinden geçtiği, çünkü onların da dolaylı yoldan topluma açıldığı" yorumu düşünüldüğünde bu benzerliğin sebebini anlamak mümkün. Hem LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerini hem de ailelerine açılmalarının ardından, ailelerinin verdiği tepkileri yas ve travmatik yas konseptleriyle ele alarak değerlendirebiliriz. Heteroseksist değerlerin hakim olduğu ve mutlak gerçek olarak var sayıldığı bir toplumda doğmanın ve/veya yetiştirilmenin ardından, kişilerin bu varsayımın aksi bir özelliğe sahip olması, aslında toplum tarafından varsayılan ve atfedilen kimliğin kaybı olarak değerlendirilebilir. "LGB Bireylerin Cinsel Yönelimine Dair Farkındalık ve Kabul Süreci" isimli temaya baktığımızda; ne olduğunu anlamama, inkar, kabul gibi tepkilerin yas tepkilerine benzerliğini görebiliriz. LGB bireyin açılmasının ardından ailelerinin verdiği; sebep arama, inkar etme, zamanla durumu kabullenme gibi tepkilerin de yine yas tepkilerine benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Benzer bir görüşle Thompson (1992), eşcinsel kadınlarla uzun

yıllar çalıştıktan sonra, bu kişilerin açılma süreçlerinin, yas sürecine benzerliğini kaleme almıştır. Heteroseksüel hayat tarzının ve getirilerinin yitirilmesi, yasal evlilik ihtimalinin artık olmaması, ilişkilerin sosyal kabul edilebilirliğinin azalması ve aile ile toplumun destek ve güveninin kaybedilmesi gibi çeşitli alanlardaki kayıpları ele aldığı çalışmada, kişilerin tepkilerini yas tepkilerine benzerliğini ele alarak açıklamıştır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, cinsel yönelimleri ile ilgili ailelerinde ve bulundukları toplumda olumsuz tepki ve muameleye maruz kalma risklerine karşın, kişiler daha güvenli ve ait hissedebilecekleri çeşitli alanlardan ve eylemlerden söz etmişlerdi. Bu temanın kişiler üzerindeki önemini ve kişilerin bu koşullara dair atıflarını “Travma Sonrası Büyüme” fenomeniyle bağlantı kurarak tartışabiliriz. Travma sonrası büyüme; büyük bir yaşamsal krizle mücadelenin, kişilerde olumlu değişime etkisi olarak tanımlanabilir (Calhoun, Cann, Tedeschi ve Mcmillan, 1999). Tedeschi ve Calhoun (1996) bu durumu kişilerin kendilerine, içinde bulundukları dünyaya ve koşullara, diğer kişilerle olan ilişkilerine, sahip olacakları gelecek ihtimaline ve hayatlarını nasıl yaşayacaklarına dair daha iyi bir algı geliştirmeleri olarak açıklar. Ayrıca, fenomende bahsedilen travma kavramı, kişilerin hayatta anlamlandırdığı konulara ve önceliklerine göre biçimlendirilendirilebilir ve oldukça geniş bir yelpazede ele alınabilecek travmatik koşulları kapsar (Tedeschi ve Calhoun, 2004). İlintili şekilde, bulgularımızdaki özgürlüğü temsil koşullar aslında LGB bireylerin kendilerine ve hayatlarını yaşama biçimlerine dair yeni ve daha olumlu koşullar inşaa etmesi olarak görülebilir. Travma sonrası büyüme olgusu, travma stres düzeyi, sosyal destek ve sosyo-kültürel etkiler gibi çevresel faktörlerden olduğu kadar, kişilik özellikleri, stres yönetimi ve duygusal kendini açma gibi bireysel faktörlerden de etkilenir (Ramos ve Leal, 2013 ve Calhoun ve Tedeschi, 2006’dan aktaran Duman, 2019). Mevcut araştırmada açılma süreci, cinsel yönelimin açılmasına ek olarak çeşitli yollarla duygusal açılmayı da kapsamaktadır. Ayrıca, aileye açılma sürecinin yalnızca LGB bireylerin cinsel yönelimlerini ifade ettikleri an olarak değil; aynı zamanda kişilerin içinde bulundukları ailelerde cinsel yönelimlerini

algılama, yorumlama, yaşantılama, kabul etme biçimlerini ve açılma sürecinin öncesi ile sonrasını da kapsıyor olması, travma sonrası büyümeye dair belirtilerin daha geniş bir zaman konseptinde ele almamıza olanak sağlar. Tedeschi ve Calhoun'un (1996) travma sonrası büyümeyi araştırmak için kullandıkları envanter; başkalarıyla olan ilişkiler, hayatta yeni olanaklar, kişisel güç gibi çeşitli başlıkları kapsar. Bahsettiğimiz son üst düzey temada ele aldığımız; yeni bir sosyal çevre inşası, bireysel olarak sosyo-ekonomik bağımsızlığı elde etme, daha özgür yaşam temsili olan üniversite ve yurtdışı gibi alanlarla ilişkilene gibi bulguların da araştırmada ele alınan alanlarla ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Ek olarak, "Aileye Açılmanın LGB Birey Üzerindeki Etkileri" isimli üst düzey temada, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçleri kişiler tarafından her ne kadar zor, sancılı ve stresli tanımlanmış olsa da; açılmanın nihai olarak LGB bireyleri rahatlatan, özgür hissettiren ve özgüvenlerinin artmasına katkı sağlayan bir durum olarak yorumlanmasını travma sonrası büyümeye örnek olarak verebiliriz. Dolayısıyla, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinin öncesi ve sonrasını da kapsayan geniş bir süreç olduğunu ve tüm travmatik meselelerle birlikte, deneyimlenmesinin travma sonrası büyüme fenomeninde olduğu gibi, nihai olarak kişilerin gelişimine katkı sağladığını söyleyebiliriz.

SONUÇ

Bu araştırmada, ailelerine açılan LGB bireylerin nasıl bir süreçten geçtikleri, bu sürecin LGB bireyler için ne gibi travmatik durumları kapsadığı ve bu durumların LGB bireyler üzerinde ne gibi etkilerinin olduğunu anlamak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda lezbiyen, gey ve biseksüel cinsel yönelimlerinin her birinden ikişer kişi olmak üzere, toplam 6 gönüllü katılımcıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (IPA - Interpretative Phenomenological Analysis) yöntemine uygun olacak şekilde gerçekleştirilen görüşmeler yine bu yönteme uygun şekilde analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda; LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerine dair travmatik olarak adlandırılabilen bir çok sonuca ulaşılmıştır.

Bu çalışmada, LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinden önce ailelerin sahip olduğu toplumsal ve dini değerlerin, eşcinselliğe karşı düşünceleri ile yaklaşımlarının ve LGB bireylerin ailelerine karşı hissettikleri sorumlulukların; kişilerin açılma süreçlerinde belirleyici etkilerinin bulunduğu görülmüştür. Bunu takiben, LGB bireylerin cinsel yönelimlerine dair farkındalık ve kabul süreçlerinde, heteronormatif değerlere sahip toplum ve ailelerde yetiştirilmenin bir sonucu olarak; bu kişilerin inkar, kendinde bir sorun olduğunu düşünme, içselleştirilmiş homofobi gibi tepkiler verdiği ve bu durumların kendilik değerleri üzerindeki yıkıcı etkilerine rastlanmıştır. LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerine bakıldığında ise, bu sürecin çeşitli sebeplerle zor, tehlikeli ve yıkıcı olarak algılandığı görülür. Buna rağmen, kişiler olduğu gibi davranamamanın verdiği kısıtlanmışlık hissinden kurtulmak ve aileleriyle kim olduklarını gizlemeden yaşayabilmek gibi kişiler nezdinde kritik sebeplerle ailelerine açılmıştır. Bu açılma sürecinde aileden kimlere açılmanın tercih edildiği, açılırken özellikle hangi tutumların faydalı görüldüğü ve fazla olumsuz tepki verecek aile bireylerine açılmama öne çıkan hususlardır. Aileye açılmanın ardından ailelerin, verdiği tepkiler ve tutumlarındaki değişimler de vurgulanmıştır. Ailelerine açılan LGB bireylerin maruz kaldığı duygusal, sözel ve fiziksel şiddet biçimleri ve bunların

LGB bireyler üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen, LGB bireyler ailelerinin zamanla bu durumu kabullenip alıştığından ve açılmanın kendi hayatlarındaki olumlu katkılarından söz etmişlerdir. Son olarak, LGB bireylerin, ailelerine açılma süreçlerinden bağımsız olarak, özgürlüğünü artıracaklarına inandıkları koşullara değinilmiştir.

Araştırmanın Literatüre Katkısı

Bu çalışma, LGB ve travma alanında Türkiye’de yapılan ilk çalışmadır. Yerel literatürde LGBT alanındaki çalışmaların yetersizliği dikkat çeker/göz önünde bulundurulduğunda, mevcut çalışmanın alanda önemli bir boşluğu doldurmayı hedefleyen, yenilikçi bir çalışmadır. Bu çalışma ile birlikte, LGB bireylerin günlük yaşantılarında ve ailelerine açılma süreçlerinde karşılaştıkları travmatik durumların neler olduğuna dair farkındalığın ve LGB bireylerin her alanda görünürliğünün artırılması hedeflenmiştir. Çalışmanın sonuçları klinik alanda, LGB bireylerin ailelerinde cinsel yönelimlerine ilişkili olarak yaşadıkları zorlukların ve travmaların daha iyi anlaşılmasına ve buna uygun tedavi şeklinin ve yönteminin belirlenmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, sonuçların LGB bireylerin ailelerinde ve toplumda karşılaştıkları zor deneyimleri kapsıyor olması, konuyla ilgili toplumda bilincin ve farkındalığın artmasına yarayabilir.

Kısıtlılıklar

Mevcut araştırmanın katkılarının yanı sıra kimi sınırlılıklarından söz etmek mümkün. Öncelikle, çalışmanın kapsayıcılığı eleştirilebilir. Bu çalışma yalnızca LGB cinsel yönelimlerinden katılımcılarla gerçekleşmesi sebebiyle, LGBTİQ+ bireylere dair daha kapsayıcı bir temsil sağlamamaktadır. Toplumda heteroseksüel kimliğin dışında kalan bir çok cinsel kimlik ve cinsel yönelimden kişilerin maruz kaldıkları çeşitli olumsuzluklar göz önünde bulundurulduğunda, gelecekte cinsel yönelim ve kimliklere dair daha geniş temsilleri içeren çalışmaların yapılması, ilgili alandaki çalışmaların kapsayıcılığını artıracaktır.

Bu çalışmanın gerçekleştirildiği gönüllü katılımcıların hepsi İstanbul’da ikamet eden, lisans öğrencisi ve/veya mezun, yirmi yaşlarında kişilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla, örneklemin kapsayıcılığının artırılması sebebiyle Türkiye’nin çeşitli şehirlerinden, daha geniş yaş aralığındaki bireylerden ve çeşitli sosyo-kültürel ve eğitim seviyesinden katılımcılarla çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilir.

Gelecekteki Çalışmalara Öneriler

Araştırma boyunca sadece LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde karşılaştıkları travmatik durumlara odaklanılmış olunmasına rağmen, katılımcıların fazla olumsuz tepki vereceğini düşündükleri aile üyelerine açılmadığı görülmüştür. Bu durumun kişiler üzerindeki olası olumsuz, yıkıcı etkileri düşünüldüğünde; LGB bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde karşılaştıkları travmatik durumlara ek olarak, açılmama süreçlerindeki zorlukları da kapsayan çalışmalar yapmak alana katkı sağlayacaktır. Ayrıca, çalışma boyunca tüm öykünün LGB bireylerden dinlenmiş olmasına rağmen bu öykülerde, LGB bireylerin açılma süreçlerinde ailelerinin de yaşadığı bir çok zorluğa dair bulgulara rastlanmıştır. Dolayısıyla, LGB bireylerin ailelerinin de, açılma süreci boyunca karşılaştıkları ve deneyimledikleri zorlukları, travmatik olabilecek durumları ele alan ve inceleyen başka çalışmaların yapılması LGB yakınlarının deneyimlerinin anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde kişilerin, ailelerine açılma süreçlerinin yanı sıra, günlük yaşantılarında bir çok alanda (okul, iş, arkadaş vb.) cinsel yönelimleriyle ilişkili olarak zorluklarla karşılaştığı görülmüştür. Ötekileştirici, damgalayıcı, ayrımcı kimi davranışları kapsayan bu homofobik tutumların, kişilerin ruh sağlığı üzerindeki olası travmatik etkileri göz önünde bulundurulduğunda; LGB bireylerin diğer alanlarda karşılaşılabilecekleri travmatik durumları ele alan çalışmaların yapılması ve çoğalması önerilir. Son olarak, çalışma doğası gereği LGB bireylerin ailelerine açılmasını, yani bir diğer deyişle heteroseksist beklentilere uymayan kimliğini açıklamasını işler. Fakat, bu bir açıdan heteronormativitenin mutlak var sayılması ve bu koşulun dışında olan bir cinsel

yönelimi ve/veya kimliği ikincil olarak görölmesi şeklinde okunabilir. Gelecek araştırmaların bu durumu da göz önünde bulundurarak, daha eleştirel ve kapsayıcı bir açıdan gerçekleştirilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

Alessi, E. J., Meyer, I. H., ve Martin, J. I. (2011). Supplemental Material for PTSD and Sexual Orientation: An Examination of Criterion A1 and Non-Criterion A1 Events. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*.

Allison, K. W. (1998). Stress and oppressed social category membership. In J. K. Swim & C. Stangor (Eds.), *Prejudice: The target's perspective* (pp. 145–170). San Diego, CA: Academic Press.

Altunpolat, R. (2009). Heteroseksüel Toplumsallaştırma Temelli Ayrımcılığın Yeniden Üretildiği Bir Alan Olarak Eğitim. In *Anti-Homfobi Kitabı* (pp. 110-112). Ankara: Ayrıntı Basımevi.

American Psychological Association & National Association of School Psychologists. (2015). Resolution on gender and sexual orientation diversity in children and adolescents in schools.

American Psychological Association. (2008). Answers to your questions: For a better understanding of sexual orientation and homosexuality. Retrieved from www.apa.org/topics/orientation.pdf

American Psychological Association. (2009) Task Force on Appropriate Therapeutic Responses to Sexual Orientation. Report of the American Psychological Association Task Force on Appropriate Therapeutic Responses to Sexual Orientation. Retrieved from <http://www.apa.org/pi/lgbc/publications/therapeutic-resp.html>

American Psychological Association. (2011). Answers to your questions about transgender people, gender identity, and gender expression. Retrieved from <http://www.apa.org/topics/lgbt/transgender.asp>

American Psychological Association. “Key Terms and Concepts in Understanding Gender Diversity and Sexual Orientation Among Students.” *PsycEXTRA Dataset*, 2015, doi:10.1037/e527502015-001.

American Psychological Association. The Psychology of Hate Crimes. (2019). Retrieved January 3, 2019, from <https://www.apa.org/advocacy/interpersonal-violence/hate-crimes>

Avina, C., ve Odonohue, W. (2002). Sexual harassment and PTSD: Is sexual harassment diagnosable trauma? *Journal of Traumatic Stress*, 15(1), 69-75. doi:10.1023/a:1014387429057

Baiocco, R., Fontanesi, L., Santamaria, F., Ioverno, S., Marasco, B., Baumgartner, E., . . . Laghi, F. (2014). Negative Parental Responses to Coming Out and Family Functioning in a Sample of Lesbian and Gay Young Adults. *Journal of Child and Family Studies*, 24(5), 1490-1500. doi:10.1007/s10826-014-9954-z

Bath, H. (2017). The Trouble with Trauma. *Scottish Journal of Residential Child Care*, 16.

Baydar, M. (2015). Gay, Lezbiyen ve Biseksüel Bireylerde İçselleştirilmiş Homofobi ve Psikolojik Sıkıntılar. (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Belous, C. K., Wampler, R. S., & Warmels-Herring, T. (2015). Gay Male Adaptation in the Coming-Out Process. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*.

Benjet, C., Bromet, E., Karam, E. G., Kessler, R. C., McLaughlin, K. A., Ruscio, A. M., . . . Koenen, K. C. (2015). The epidemiology of traumatic event exposure worldwide: Results from the World Mental Health Survey Consortium. *Psychological Medicine*, 46(2), 327-343. doi:10.1017/s0033291715001981

Boe, J. L., Valerie, A. M ve Bermudez, J. M. (2018). Is the closet a closet? Decolonizing the coming out process with Latin@ adolescents and families. *Journal of Feminist Family Therapy*.

Briere, J., ve Scott, C. (2016). *Travma terapisinin ilkeleri belirtiler, değerlendirme ve tedavi için bir kılavuz ; DSM-5 için güncellenmiş*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Brown, L. S. (2003). Sexuality, lies, and loss: Lesbian, gay, and bisexual perspectives on trauma. *Journal of Trauma Practice*, 2, 55-68. doi: 10.1300/J189v02n02_04

Brown, L. S., ve Pantalone, D. (2011). Lesbian, gay, bisexual, and transgender issues in trauma psychology: A topic comes out of the closet. *Traumatology*, 17(2), 1-3. doi:10.1177/1534765611417763

Butler, A. H. (2000). A Qualitative Study On The Coming-Out Process of Gay and Lesbian Youth (Doktora Tezi). University of Port Elizabeth.

Calhoun, L. G., Cann, A., Tedeschi, R. G. ve McMillan, J. (2000). A correlational test of the relationship between posttraumatic growth, religion, and cognitive processing. *Journal of Traumatic Stress*, 13(3), 521– 527. doi:10.1023/a:1007745627077

Carnelley, K. B., Hepper, E. G., Hicks, C., ve Turner, W. (2011). Perceived parental reactions to coming out, attachment, and romantic relationship views. *Attachment ve Human Development*, 13(3), 217-236. doi:10.1080/14616734.2011.563828

Cass, V. C. (1979). Homosexual identity formation: A theoretical model. *Journal of Homosexuality*, 4(3), 219-235.

Cassidy, C., Howe, C., O'Connor, R. C., & Warden, D. (2004). Perceived discrimination and psychological distress: The role of personal and ethnic self-esteem. *Journal of Counseling Psychology*, 51, 329-339.

Charbonnier, E., ve Graziani, P. (2016). The stress associated with the coming out process in the young adult population. *Journal of Gay ve Lesbian Mental Health*, 20(4), 319-328. doi:10.1080/19359705.2016.1182957

Clark, R., Anderson, N. B., Clark, V. R., & Williams, D. R. (1999). Racism as a stressor for African Americans: A biopsychosocial model. *American Psychologist*, 54, 805–816.

Cochran, S. D., Sullivan, J. G., ve Mays, V. M. (2003). Prevalence of mental disorders, psychological distress, and mental health services use among lesbian, gay, and bisexual adults in the United States. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(1), 53-61.

Coleman, E. (1982). Developmental stages of the coming out process. *Journal of Homosexuality*, 7(2-3), 31-43.

Crosbie-Burnett, M., Foster, T. L., Murray, C. I., & Bowen, G. L. (1996). Gays' and lesbians' families-of-origin: A social-cognitive-behavioral model of adjustment. *Family Relations: Journal of Applied Family and Child Studies*, 45, 397–403.

Cuddy, A. J. C., S. T. Fiske, V. S. Y. Kwan, P. Glick, S. Demoulin, P. Leyens, M. H. Bond, ve ark., 2009. "Stereotype Content Model Across Cultures: Towards Universal Similarities and Some Differences." *British Journal of Social Psychology* 48: 1–33. doi:10.1348/014466608X314935.

Çolak, Ö. (2009). Eşcinsellere Yönelik Nefret Suçları ve Toplumun Bu Suçlar Kapsamında Faile ve Mağdura Yönelik Tutumları. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

D'Augelli, A. R. (2002). Mental health problems among lesbian, gay, and bisexual youths ages 14 to 21. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 7, 433–456.

D'Augelli, A. R., Grossman, A. H., Salter, N. P., Vasey, J. J., Starks, M. T., ve Sinclair, K. O. (2005). Predicting the suicide attempts of lesbian, gay, and bisexual youth. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 35(6), 646–660. doi:10.1521/suli.2005.35.6.646

D'augelli, A. R., Grossman, A. H., ve Starks, M. T. (2008). Families of gay, lesbian, and bisexual youth: What do parents and siblings know and how do they react? *Journal of GLBT Family Studies*, 4(1), 95–115.

D'Augelli, A. R., Hershberger, S. L., ve Pilkington, N. W. (1998). Lesbian, gay, and bisexual youth and their families: Disclosure of sexual orientation and its consequences. *American Journal of Orthopsychiatry*, 68(3), 361–371. doi:10.1037/h0080345

D'amico, E., Julien, D., Tremblay, N., & Chartrand, E. (2015). Gay, lesbian, and bisexual youths coming out to their parents: Parental reactions and youths' outcomes. *Journal of GLBT Family Studies*, 11(5), 411-437.

Damico, E., ve Julien, D. (2012). Disclosure of Sexual Orientation and Gay, Lesbian, and Bisexual Youths' Adjustment: Associations with Past and Current Parental Acceptance and Rejection. *Journal of GLBT Family Studies*, 8(3), 215-242. doi:10.1080/1550428x.2012.677232

Davidson, J. R. T., & Foa, E. B. (1991). Diagnostic issues in posttraumatic stress disorder: Considerations for the DSM-IV. *Journal of Abnormal Psychology*, 100, 346–355.

Diagnostic and statistical manual of mental disorders. (2013). London: American Psychiatric Association.

Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-3. (1980). Washington, D.C.: American Psychiatric Association.

Duman, N. (2019). Travma Sonrası Büyüme ve Gelişim. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*.

Ece, E. E. (2017). Coming Out to Parents: Transformation of the Families With LGBTQ Children. (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara

Ellis, A. E. (n.d.). Trauma and Posttraumatic Stress Disorder in Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer Individuals. *American Psychological Association*.

Eroglu, D. (2015). Ebeveynlerine Açılan ve Açılmayan Lezbiyen ve Gey Bireylerde Psikolojik Uyum ve Bağlanmanın Karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Federal Bureau of Investigation (2017). Retrieved from <https://ucr.fbi.gov/hate-crime/2017>

Freedman, L. (2008). Accepting the Unacceptable: Religious Parents and Adult Gay and Lesbian Children. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 89(2), 237-244. doi:10.1606/1044-3894.3739

Frost, D. M., Lehavot, K., ve Meyer, I. H. (2013). Minority stress and physical health among sexual minority individuals. *Journal of behavioral medicine*, 36(6), 1–8.

Furnham, A., and K. Saito. 2009. “A Cross-cultural Study of Attitudes Toward and Beliefs About, Male Homosexuality.” *Journal of Homosexuality* 56: 299–318. doi:10.1080/00918360902728525.

Gilman, S. L. (1993). *Hysteria beyond Freud*. Berkeley: University of California Press.

Gonzales, R. H., Antonio, D. P., Barrot, J. R., Camerino, A. J., ve Morales, K. R. (2016). I'm Coming Out: a Study on Self - Acknowledgement of Closeted Gays.

Goodrich, K. M., Trahan, D. P., ve Brammer, M. K. (2019). Family Dynamics Following Disclosure as LGB: A Narratology. *The Family Journal*, 27(2), 122-132.

Göregenli, M. (2009). Gruplararası İlişki İdeolojisi Olarak Homfobobi. In *Anti-Homfobi Kitabı* (pp. 110-112). Ankara: Ayrıntı Basımevi.

Gust, A. (2009). From Homophobia and Heterosexism to Heteronormativity. *Journal of Lesbian Studies*.

Güzel, Ö. D., (2017) Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transeksüellerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri. (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.

Heatherington, L., ve Lavner, J. A. (2008). Coming to terms with coming out: Review and recommendations for family systems-focused research. *Journal of Family Psychology*, 22(3), 329-343. doi:10.1037/0893-3200.22.3.329

Herek, G. M. (2002). Gender Gaps in Public Opinion about Lesbians and Gay Men. *Public Opinion Quarterly*, 66(1), 40-66.

Herman, J. L. (2007). *Travma ve İyileşme: şiddetin sonuçları ev içi istismardan siyasi teröre*. İstanbul: Yayıncılık.

Hershberger, S. L., ve d'Augelli, A. R. (1995). The impact of victimization on the mental health and suicidality of lesbian, gay, and bisexual youths. *Developmental Psychology*, 31(1), 65-74. <http://dx.doi.org/10.1080/1550428X.2014.981627>

Kabacaoğlu, G. (2015). Gey Ve Lezbiyenlerde Açılma Süreci: Nitel Bir Çalışma (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kaos GL, 2018. Homofobi Ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu.

Kaos GL, IGLHRC, LGBTI News Turkey (2014). Türkiye’de LGBT Yurttaşlara Yönelik İnsan Hakları İhlalleri. *Birleşmiş Milletler Evrensel Periyodik İnceleme Sunumu*.

Karancı, A. N., Aker, A. T., ışıklı, S., Erkan, B. B., Gül, E., ve Yavuz, H. (2012). *Türkiye’de Travmatik Yaşam Olayları ve Ruhsal Etkileri*. Matus Basımevi.

Kaufman, J. ve Johnson, C. (2004). Stigmatized Individuals and the Process of Identity, *The Sociological Quarterly*, 45 (4), 807–33

Kokurcan, A., ve Özsan, H. H. (2012). Travma kavramının psikiyatri tarihindeki seyri. *Kriz Dergisi*, 20(123), 19-24.

Levin, B. (1999). Hate Crimes: Worse by Definition. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 15(1), 6–21. <https://doi.org/10.1177/1043986299015001002>

Lyons, E., & Coyle, A. (2015). *Analysing qualitative data in psychology* (2nd ed.). London: SAGE.

Mays, V. M., ve Cochran, S. D. (2001). Mental health correlates of perceived discrimination among lesbian, gay, and bisexual adults in the United States. *American Journal of Public Health*.

Meier, Stacey Colton, and Christine M. Labuski. “The Demographics of the Transgender Population.” *International Handbook on the Demography of Sexuality International Handbooks of Population*, 2013, pp. 289–327., doi:10.1007/978-94-007-5512-3_16.

Meyer, I. H. (1995). Minority Stress and Mental Health in Gay Men. *Journal of Health and Social Behavior*.

Meyer, I. H. (2013). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 1(S), 3-26.

Meyer, I. H., & Dean, L. (1998). Internalized homophobia, intimacy, and sexual behavior among gay and bisexual men. In G. M. Herek (Ed.), *Stigma and sexual orientation: Understanding prejudice against lesbians, gay men, and bisexuals* (pp. 160–186). Thousand Oaks, CA: Sage.

Mohr, J. J., ve Fassinger, R. E. (2003). Self-acceptance and self-disclosure of sexual orientation in lesbian, gay, and bisexual adults: An attachment perspective. *Journal of Counseling Psychology*, 50(4), 482-495.

Mol, S. S. L., Arntz, A., Metsemakers, J. F. M., Dinant, G. J., Vilters-Van Montfort, P. A. P., & Knottnerus, J. A. (2005). Symptoms of post- traumatic stress disorder after non-traumatic events: Evidence from an open population study. *British Journal of Psychiatry*, 186, 494–499. doi:10.1192/bjp.186.6.494

Myers, C. S. (1940). *Shell shock in France 1914-1918*. Oxford, England: University Press; Macmillan

Öner, A. (2013). *Workplace Discrimination Against White Collar Lesbians And Gays And Their Coming Strategies: A Case Study Form Ankara, Turkey (Yüksek Lisans Tezi)*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Öztürk, M. O., ve Uluşahin, A. (2016). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.

Parrott D J, Peterson J L. (2008). What Motivates Hate Crimes Based on Sexual Orientation? Mediating Affects of Anger on Antigay Aggression. *Agressive Behavior*.

Pettigrew, T. F. (1967). Social evaluation theory: Convergences and applications. In D. Levine (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation* (Vol. 15, pp. 241–304). Lincoln: University of Nebraska Press.

Pietkiewicz, I. & Smith, J.A. (2012) Praktyczny przewodnik interpretacyjnej analizy fenomenologicznej w badaniach jakościowych w psychologii. *Czasopismo Psychologiczne*, 18(2), 361-369.

Pistella, J., Salvati, M., Ioverno, S., Laghi, F., ve Baiocco, R. (2016). Coming-Out to Family Members and Internalized Sexual Stigma in Bisexual, Lesbian and Gay People. *Journal of Child and Family Studies*, 25(12), 3694-3701. doi:10.1007/s10826-016-0528-0

Ringel, S., ve Brandell, J. R. (2012). *Trauma: Contemporary directions in theory, practice, and research*. London: SAGE.

Rohner, R. P. (2004). The parental “acceptance-rejection syndrome”: Universal correlates of perceived rejection. *American Psychologist*

Rosen, G. (2004). *Posttraumatic stress disorder: Issues and controversies*. Chichester: Wiley.
Ryan, W. S., Legate, N., ve Weinstein, N. (2015). Coming Out as Lesbian, Gay, or Bisexual: The Lasting Impact of Initial Disclosure Experiences. *Self and Identity*, 14(5), 549-569. doi:10.1080/15298868.2015.1029516

Ross, M. W. (1985). Actual and anticipated societal reaction to homosexuality and adjustment in two societies. *Journal of Sex Research*, 21, 40–55.

Russell, S. T., Ryan, C., Toomey, R. B., Diaz, R. M., ve Sanchez, J. (2011). Lesbian, gay, bisexual, and transgender adolescent school victimization: Implications for young adult health and adjustment. *Journal of School Health*, 81(5), 223–230.

Sawin-Williams, R. C. (2001). *Mom, Dad, I'm Gay. How Families Negotiate Coming Out*. Washington: American Psychological Association.

Smith, J. A., & Osborn, M. (2003). Interpretative phenomenological analysis. In J. A. Smith (Ed.), *Qualitative psychology: A practical guide to research methods* (pp. 51-80). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method, and research*.

Szymanski, D. M., ve Balsam, K. F. (2011). Insidious trauma: Examining the relationship between heterosexism and lesbians' PTSD symptoms. *Traumatology*, 17(2), 4-13.

Tedeschi, R. G. ve Calhoun, L. G. (1996). The posttraumatic growth inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 9:455–71.

Tedeschi, R. G. ve Calhoun, L. G. (2004). Posttraumatic Growth: Conceptual Foundations and Empirical Evidence. *Psychological Inquiry*, 15(1), 1–18. doi:10.1207/s15327965pli1501_01

- Thompson, C. A. (1992). Lesbian Grief and Loss Issues in the Coming Out Process. *Women & Therapy*, 12(1-2), 175-185. doi:10.1300/j015v12n01_14
- Troiden, R. R. (1989). The formation of homosexual identities. *Journal of Homosexuality*, 17(1-2), 43-73.
- Trussell, D. E., Xing, T. M., ve Oswald, A. G. (2015). Family leisure and the coming out process for LGB young people and their parents. *Annals of Leisure Research*, 18(3), 323-341. doi:10.1080/11745398.2015.1075224
- van der Kolk, B. A., Weisaeth, L., ve van der Hart, O. (1996). History of trauma in psychiatry. In B. A. van der Kolk, A. C. McFarlane, ve L. Weisaeth (Eds.), *Traumatic stress: The effects of overwhelming experience on mind, body, and society* (pp. 47-74). New York, NY, US: Guilford Press.
- VERBI Software. (2017). MAXQDA 2018 [computer software]. Berlin, Germany: VERBI Software. Available from <https://www.maxqda.com>
- Waldron, J. (2014). *The harm in hate speech*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Weathers, F., ve Keane, T. M. (2007). The criterion A problem revisited: Controversies and challenges in defining and measuring psychological trauma". *Journal of Traumatic Stress*.
- West, C. ve Zimmerman, D. H. (1987). Doing gender. *Gender ve Society*, 1(2), 125-151.
- Wilder, H., ve Wilder, J. (2012). In the wake of Don't Ask Don't Tell: Suicide prevention and outreach for LGB service members. *Military Psychology*, 24(6), 624-642.
- Williamson, I. (2000). Internalized homophobia and health issues affecting lesbians and gay men. *Health Education Research*, 15, 97-107.
- Willoughby, B. L., Doty, N. D., ve Malik, N. M. (2008). Parental Reactions to Their Childs Sexual Orientation Disclosure: A Family Stress Perspective. *Parenting*, 8(1), 70-91. doi:10.1080/15295190701830680

Wood, W., ve Eagly, A. H. (2009). Gender identity. In M. R. Leary ve R. H. Hoyle (Eds.), *Handbook of individual differences in social behavior* (pp. 109-125). New York, NY, US: The Guilford Press.

Wright, R. (2000). Redefining homophobia. *Dissertation Abstracts International*, 61, (5-B), 2788.

Yılmaz, V., & Göçmen, I. (2014). Türkiye’de Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans (LGBT) Bireylerin Sosyal ve Ekonomik Sorunları Araştırmasının Özet Sonuçları.

Yüksel, Ş. (2009). Transseksüellik ve Cinsiyet Değiştirmenin Standart Değerlendirme, Karar Verme ve Bakım İlkeleri. *Anti Homofobi Kitabı*. 91-94. Ayrıntı Basımevi: Ankara.

EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu çalışma Doç. Dr. İdil Işık danışmanlığında, İstanbul Bilgi Üniversitesi ‘Travma ve Afet Çalışmaları Uygulamalı Yüksek Lisans Programı’ öğrencisi, Psk. Amine Güzel tarafından; Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transeksüel (LGBT) bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde ne gibi travmatik durumlarla karşılaştıklarını anlamak üzere gerçekleştirilmektedir.

Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmayı kabul etmeniz halinde size, ailenize açılma süreciniz hakkında bir takım sorular yöneltilecektir. Bu sürecin 1 ile 1,5 saat arasında sürmesi tahmin edilmektedir. Görüşme sürecinde konuşulanlar, daha sonra araştırmanın analizinde kullanılmak üzere ses kaydına alınacaktır. Ses kaydı ve konuşmaların içeriği araştırmanın dışında 3. bir şahıs ve kurumla paylaşılmayacak olup, kimlik bilgileriniz hiçbir zaman araştırmanın hiçbir aşamasında açıkça kullanılmayacaktır. Görüşmede verdiğiniz cevaplar yalnızca yüksek lisans bitirme tezi kapsamında, bu araştırma için kullanılacak olup başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır. Araştırmanın analizinin ardından ise tüm kayıtlar silinecektir.

Çalışmanın sonunda, sizin ve diğer eşcinsel bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde deneyimledikleri travmatik olabilecek boyuttaki zorluklar hakkında bilgi edinme şansımız olacaktır. Edindiğimiz bilgiler bu anlamda güçlük çeken insanları daha iyi anlamamıza ve bu alanda daha etkili çalışmalar yapabilmemize olanak sağlayacaktır. Görüşme esnasında size yöneltilecek sorular yahut konuşulanlar, kimi zaman rahatsız yahut mutsuz hissetmenize sebep olabilir. Bu

tarz duyguları çok yoğun hissetmeniz durumunda, dilediğiniz zaman görüşmeye ara vermeyi veya sonlandırmayı talep edebilirsiniz.

Bu formu imzalayarak araştırmaya katılım için onay vermiş olacaksınız. Bu görüşmeden sonra herhangi bir soru ve/veya probleminiz olduğu takdirde; Amine Güzel'e guzelamine@gmail.com mail adresi, yahut +90 0535 360 53 65 telefon numarası ile ulaşabilirsiniz.

Bu bilgilendirilmiş onam belgesini okudum ve anladım. İstedğim zaman bu araştırmadan çekilebileceğimi biliyorum. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum.

Katılımcının Adı Soyadı:

Tarih ve İmza:

Adres ve Telefon:

EK 2: Görüşme Soruları

A. Bireye/Ailesine ve Açılma Öncesine Dair

1. Bana biraz kendinizden, neler yaptığınızdan bahsedebilir misiniz?
 - a. İsmi-Soyismi:
 - b. Yaşı:
 - c. Mesleği:
 - d. Cinsel Yönelimi:
2. Ailenizi ve üyelerini tanımlayabilir misiniz?
 - e. Kişi sayısı:
 - f. İsimleri:
 - g. Yaşları:
 - h. Meslekleri:
 - i. Katılımcının büyüme çağında kimlerle yaşadığı:
 - j. Şu an kimle kaldığı:
 - k. Çocukluğunda birincil bakım veren olarak kim-leri tanımladığı:
3. Nasıl biri olduğunuzu anlatabilir misiniz? (Kendinizi nasıl tanımlarsınız? Sizin için hayatta önemli olan şeyler, değerler, tutumlar nelerdir?)
4. Peki ailenizin ve aile üyelerinizin nasıl olduklarını anlatabilir misiniz biraz?
 - A. Yaşantısal tutumunu nasıl tanımlarsınız? (Hangi görüşleri destekleyen/doğru bulan, hangi değerleri sahiplenmiş kişilerdir?)
 - B. Açılmanızdan önceki süreçte, ailenizin eşcinsel bireylere karşı düşünceleri, tavırları ve yaklaşımları nasıldı? (Bu tutumun nasıl farkına vardınız?)
5. Cinsel yöneliminize dair farkındalık ve kabul süreçlerinizden biraz bahsedebilir misiniz? (Farkındalığınıza dair aklınıza gelen bir zaman- anı var mı? Ne zaman kabullendiniz, hisleriniz ne oldu?)
6. Açılmadan önce eşcinsel yönelim konusuna dair düşünceleriniz nelerdi?

B. Açılmaya Dair

7. Ailenizin tutumunun açılma sürecinize etkisi nasıldı?
 1. Hayata karşı tutumları sizin farkındalık ve açılma sürecinizi nasıl etkilemiş olabilir?
 - a. Eşcinsellere yönelik düşünce ve yaklaşımları açılma sürecinizi nasıl etkilemiş olabilir?
8. Eşcinselliğe dair önceki düşünceleriniz, ailenize açılma sürecinizi nasıl etkilemiş olabilir?
9. Kavram olarak "Açılma" hep bildiğiniz, aşına olduğunuz bir terim miydi? Yahut belli bir deneyimin ardından mı öğrenmiştiniz?
10. Açılmayı neden tercih ettiniz? Buna karar vermenizde belirleyici olan şey neydi?
11. Biraz açılma sürecinizden bahsedebilir misiniz; hayat boyu ilk kez, kime açılmıştınız?
 - a. Bu kişi aileden değil ise aileden ilk kime açılmıştınız?
 - b. Bu kişileri tercih etmenizdeki sebep neydi?
12. Aile üyelerinizden, yöneliminizi sizin dışınızda bir kaynaktan/kışiden öğrenen olmuş muydu?
 - a. Her üyeye siz mi açıldınız?
13. Aile üyelerinize açılırken özellikle takip ettiğiniz bir sıralama var mıydı?
14. Aile üyelerinize açılırken özellikle dikkat ettiğiniz, beklediğiniz koşullar var mıydı? (Daha uygun bulduğunuz bir zaman dilimi, ruh hali vs. gibi...)

15. Açıldığınızda aile üyelerinizin sözlü, davranışsal ve tutumsal tepkileri nasıl oldu? (açılınan her birey için ayrı ayrı)
16. Aile üyelerinizin açılmanıza karşı tepkileri size nasıl hissettirdi? (açılınan her birey için ayrı ayrı)
 - a. Sizce bu tepkileri verirken, sizin nasıl hissetmenizi isterlerdi? (açılınan her birey için ayrı ayrı)
 - b. Bu tepkiler arasında sizin için yaralayıcı olan var mıydı? Var ise hangisiydi?
 - c. Bu tepkiler arasında sizin için destekleyici hissettiren var mıydı? Var ise hangisiydi?
17. Cinsel kimliğiniz hakkında farkındalığınız ile açılma eyleminin gerçekleşmesi süreci arasında ne kadar zaman farkı var?
 - a. Bu süreyi belirleyen şey sizce neydi?
18. Ailenizin çevresinde bildiğiniz/tanıdığınız eşcinsel birey yahut bireyler var mıydı?
 - b. Sizce onların varlığı, ailenize açılma sürecinize dair olumlu ya da olumsuz bir etkide bulundu mu?
19. Açılma sürecinize katkı sağlayan, size destek olan kimse var mıydı?
 - c. Bu kişi heteroseksüel miydi, eşcinsel miydi?

C. Açılma Sürecinin Sonrasına Dair

1. Açılmanızdan sonra, ailenizle olan ilişkinizde ne gibi değişiklikler oldu?
 - a. Bu değişiklikler size kendinizi nasıl hissettirdi?
 - b. avantajları nasıl sıralayabilirsiniz?
 - c. dezavantajlarını nasıl sıralayabilirsiniz?
2. Ailenize açılmanızın, hayatınızın geri kalan alanlarını etkilediğini düşünüyor musunuz?
 - d. Evet ise; avantajları nasıl sıralayabilirsiniz?

- e. dezavantajlarını nasıl sıralayabilirsiniz?
3. Aileniz ile ilişkilerinizdeki ve hayatınızdaki değişimler, açılmanızdan önceki öngörünüze ve varsayımlarınıza uydu mu? Tahmin ettiğiniz gibi miydi?
4. Tüm bu sürecin ardından, ailenize açılmanız hakkında duyduğunuz bir pişmanlık var mı? Yahut iyi ki yaptım diyor musunuz?
5. Cinsel yöneliminizin aileniz tarafından bilinirliği, eşcinsel hak savunuculuğu ile ilgili tutumunuzu etkiledi mi?
- f. Ailenize açık olmanız, eşcinsel çevre tarafından örgütlenmeye aktif destekte bulunmanız gerektiğine dair bir baskı görmenize/hissetmenize sebep oldu mu?
6. Açılmanızın ardından yaşadıklarınızı ve hissettiklerinizi göz önünde bulundurduğunuzda, Türkiye'de aileye açılmak hakkında ne söylemek istersiniz?
- g. Ailelerine açılmamış olan LGBT bireylere ithafen söylemek istediğiniz bir şeyler olur mu?
7. Görüşmemiz boyunca size sormadığım ama sizin cevaplandırmak/anlatmak istediğiniz bir konu var mı?

**ETİK KURUL DEĞERLENDİRME SONUCU/RESULT OF EVALUATION BY
THE ETHICS COMMITTEE**

(Bu bölüm İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul tarafından
doldurulacaktır /This section to be completed by the Committee on Ethics in research
on Humans)

Başvuru Sahibi / Applicant: Amine Güzel

Proje Başlığı / Project Title: LGBT Bireylerin Ailelerine Açılma Süreçlerinde
Karşılaştıkları Travmatik Durumlar

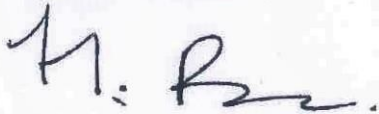
Proje No. / Project Number: 2018-20845-132

1.	Herhangi bir değişikliğe gerek yoktur / There is no need for revision
2.	Ret/ Application Rejected Reddin gerekçesi / Reason for Rejection

Değerlendirme Tarihi / Date of Evaluation: 13 Aralık 2018

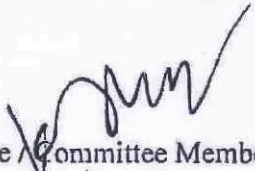

Kurul Başkanı / Committee Chair

Doç. Dr. İtir Erhart

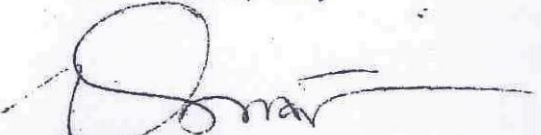

Üye / Committee Member

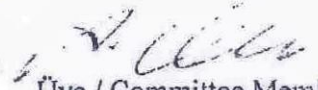
Prof. Dr. Hale Bolak

Üye / Committee Member

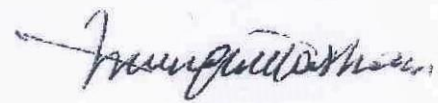
Prof. Dr. Koray Akay

Üye / Committee Member

Prof. Dr. Ayhan Özgür Toy

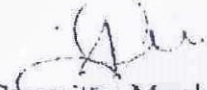

Üye / Committee Member

Prof. Dr. Aslı Tunç

Üye / Committee Member

Prof. Dr. Turgut Tarhanlı

Üye / Committee Member

Prof. Dr. Ali Demirci